

**T.C.
YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**ANADOLU LİSELERİNDE GÖREV YAPAN İDARECİ VE
ÖĞRETMENLERİN REHBERLİK HİZMETLERİNİ BENİMSEME
DÜZEYİ**

Ercan ÖZDEMİR

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BÖLÜMÜ**

**DANIŞMAN
Prof. Dr. Semra ÜNAL**

İstanbul 2008

Anadolu Liselerinde görev yapan idareci ve öğretmenlerin rehberlik hizmetlerini benimseme düzeyi nedir?

ERCAN ÖZDEMİR

ONAY

Jüri:

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Semra Ünal

S. Ünal

Üye

Prof. Dr. Sefer Ada

S. Ada

Üye

Dr. Mustafa Farsaköylü

M. Farsaköylü

Yüksek lisans tezi onay tarihi: 17.03.2008

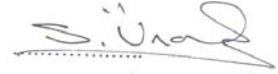
17.03/2008

TUTANAK

Ercan Özdemir 17.03.2008 tarihinde Anadolu lisesinde görev yapan idareci ve öğretmenlerin rehberlik hizmetlerini benimsemiş düzeyi nedir? başlıklı tezini savunmuş ve başarılı olduğu oybirliği ile kabul edilmiştir.

Tez Danışmanı

: Prof. Dr. Semra Ünal

Üye

: Prof. Dr. Sefer Ada

Üye

: Dr. Mustafa Farçakoglu

ÖNSÖZ

Rehberlik tam olarak kavram ve uygulamaları ile, 20. yüzyılın başlarında Amerika'da ortaya çıkmış ve en çok da bu ülkede gelişme göstermiştir. Avrupa ülkelerinde bu alanda ileri düzeyde bir gelişme görülmemektedir. Rehberliğe ilişkin çalışmaların bu ülkelerde daha çok, meslek rehberliği biçiminde sürüldüğü gözlenmektedir. Ülkemizde ise, özellikle İkinci Dünya Savaşından sonra, Amerika'dan etkilenerek, rehberlikten söz edilmeye başlanmıştır.

1970-1971 öğretim yılı okullarda planlı ve programlı psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarının başlatılması ve okullara rehberlik personeli atanması bakımlarından Türkiye'de psikolojik danışma ve rehberliğin gelişimi sürecinde çok etkili bir yıl olmuştur. Bu yıllardan itibaren ilk ve orta dereceli okullarda rehberlik servislerinin kurulması ile rehberlik hizmetlerine verilen önem artmıştır. Rehberlik hizmetlerinin amacına ulaşabilmesi, okullarda görev yapan idareci ve öğretmenlerin görev ve sorumluluklarını bilip benimsemelerine bağlıdır.

Bu çalışma İstanbul ili anadolu yakasının da eğitim-öğretim yapan anadolu liselerinde görev yapan idareci ve öğretmenlerin rehberlik hizmetlerini benimseme düzeylerini ve buna etki eden değişkenleri belirlemek amacıyla yapıldı.

Bu çalışma süresince bana destek olan hocam Pfor. Dr. Semra Ünal'a, anketlerin uygulanması ve değerlendirilmesinde emeği geçen Selvi Özcan, İlknur Özcan'a ve Ahmet Nasırlı'ya, anket çalışmasına iştirak eden bütün idareci ve öğretmenlere, çalışmanın her safhasında verdiği destekle beni yüreklendiren sevgili eşime teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
İÇİNEKİLER.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	IV
TABLO LİSTESİ.....	V
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ.....	1
1.1.Problem Durumu.....	1
Problem cümlesi.....	3
1.2.Alt Problemler.....	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	5
1.4. Araştırmanın Sayıtlıları.....	6
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	6
1.6. Tanımlar.....	7
BÖLÜM II.....	8
İLGİLİ LİTERATÜR.....	8
2.1. Eğitim, Öğretim ve Psikolojik Danışmanlık, Rehberlik ile İlişkileri.....	8
2.1.1.Eğitim.....	9
2.1.2.Öğretim.....	11
2.1.3.Psikolojik Danışmanlık, Rehberlik ve Eğitim-Öğretim.....	13
A.Psikolojik Danışmanlık, Rehberlik ve Eğitim	13
B.Psikolojik Danışmanlık, Rehberlik ve Öğretim.....	15
2.1.2.Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Disiplininin Tarihi Gelişimi.....	16
A.ABD’de Psikolojik Danışmanlık ve Rehberliğin Gelişimi	16
B.Avrupa’da Psikolojik Danışmanlık ve Rehberliğin Gelişimi.....	19
C.Türkiye’de Psikolojik Danışmanlık ve Rehberliğin Gelişimi.....	21
2.1.3.Okullarda Psikolojik Danışmanlık ve Rehberliği Gerekli Kılan Nedenler...25	
A.Toplumsal Değişim.....	26

B.Gençlik Alt Kültürünün Oluşması.....	26
Eğitimde Bireyin Duygusal Yönüne Verilen Ağırlığın Giderek Artması:.....	26
D.Bireysel Farklılıkların Eğitimde Dikkate Alınması Zorunluluğuna Karşın Sınıfların Kalabalık Olması.....	27
E. Boş Zaman Sorunu.....	27
F.Demokratik Toplumlarda Bireylere Tanınan Seçme Özgürlüğü.....	28
2.2.PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK VE REHBERLİK NEDİR?.....	28
2.2.1. Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Nedir?.....	29
2.2.1.1. Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Servisleri.....	31
A.Öğrenciyi Tanıma.....	31
B.Bilgi Verme.....	31
C.Psikolojik Danışma.....	32
D.Yerleştirme.....	32
E. İzleme.....	32
2.2.2. Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Ne Değildir.....	32
2.2.3. Psikolojik Danışmanlık ve Rehberliğin Amaçları.....	33
2.2.4. Psikolojik Danışmanlık ve Rehberliğin İlkeleri.....	34
2.2.5. Psikolojik Danışmanlık ve Rehberliğin Sınırlılıkları.....	35
2.3. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR VE YAYINLAR.....	36
2.3.1. Konuyla İlgili Olarak Yurt Dışında Yapılmış Olan Araştırmalar.....	36
2.3.2. Konuyla İlgili Olarak Ülkemizde Yapılmış Olan Araştırmalar.....	42
OKUL PSİKOLOJİK DANIŞMANLARININ YAŞADIĞI SORUNLAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	46
BÖLÜM III.....	50
METEDOLOJİ.....	50
3.1 ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	50
3.2 EVREN VE ÖRNEKLEM.....	50
3.3 VERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ.....	50
3.4 VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ.....	51
BÖLÜM IV.....	52
BULGULAR.....	52
4.1.İDARECİ VE ÖĞRETMENLERE İLİŞKİN BULGULAR.....	52

4.1.1.İdareci ve Öğretmenlerin Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular.....	52
4.1.2.İdareci ve Öğretmen Deneklerin Bağımsız Değişkenlere Göre Sorulara Verdiği Cevaplara İlişkin bulgular	56
4.1.2.2.İdarecilerin ve Öğretmenlerin Sorulara Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular.....	57
4.1.2.3.İdareci ve Öğretmenlerin Sınıf Rehber Öğretmenliği yapıp yapmamalarına göre sorulara verdikleri cevaplara İlişkin Bulgular.....	59
4.1.2.4.İdareci ve Öğretmenlerin Anadolu Liseleri ve Anadolu İmam Hatip liselerinde görev yapmalarına ve sorulara verdikleri cevaplara ilişkin bulgular..	63
4.1.2.5. Anadolu Liselerinde Görev Yapan İdareci ve Öğretmenlerin Meslekteki Kıdemlerine Göre Sorulara Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular.....	70
BÖLÜM V.....	78
SONUÇLAR VE TARTIŞMALAR.....	78
5.1 İDARECİ VE ÖĞRETMEN DENEKLERLE İLGİLİ TARTIŞMALAR.....	78
5.1.1 İdareci ve Öğretmen Deneklerin Kişisel Bilgilerine İlişkin Tartışmalar.....	78
5.1.2.İdareci ve Öğretmen Deneklerin Bağımsız Değişkenlere Göre Sorulara Verdiği Cevaplara İlişkin Bulgular	79
5.1.2.3.İdareci ve Öğretmenlerin Sınıf Rehber Öğretmenliği yapıp yapmamalarına göre sorulara verdikleri cevaplara İlişkin Tartışmalar.....	80
5.1.2.4.İdareci ve Öğretmenlerin Anadolu Liseleri ve Anadolu İmam Hatip liselerinde görev yapmalarına göre sorulara verdikleri cevaplara İlişkin Tartışmalar.....	81
5.1.2.5. Anadolu Liselerinde Görev Yapan İdareci ve Öğretmenlerin Meslekteki Kıdemlerine Göre Sorulara Verdikleri Cevaplara İlişkin Tartışmalar.....	82
BÖLÜM 6.....	84
ÖNERİLER.....	84
KAYNAKÇA.....	86
EKLER.....	95
ÖZGEÇMİŞ.....	131

ÖZET

Rehberlik kişiye kendini ve başka insanları anlama yeteneklerini kullanma,fırsatları değerlendirme,insan ilişkilerinde karşılaştığı sorunlara çözüm bulma becerisi kazandırır.(Kuzgun,1992,S.9-10) Her bireyin eğitsel mesleksi ve kişisel sorunlarını çözerek kendini gerçekleştirme ile rehberlik hizmetleri arasında sıkı bir ilişki vardır.Bu ilişki anlaşıldıktan sonra ülkemiz okullarında da rehberlik uygulamalarına önem verilmiştir.Toplumsal koşullarımıza uygun bir rehberlik modelinin geliştirilebilmesi için yönetici öğretmen ve öğrencilerimizin tümüne rehberlik bilgi ve bilincinin kazandırılması gerekmektedir.

Bu araştırmanın amacı Anadolu liselerinde görev yapan idareci ve öğretmenlerin rehberlik hizmetlerini benimseme düzeylerini tespit etmektir.

Bu araştırma İstanbul ili Anadolu yakasında eğitim öğretim yapan Anadolu liselerinden 14 tanesini kapsamaktadır.Araştırmaya 14 okuldan 236 idareci ve öğretmen katılmıştır.Araştırma sonunda idareci ve öğretmenlerin rehberlik hizmetlerini benimseme düzeylerinin geçmiş yıllara göre arttığı saptanmış fakat henüz istenen seviyeye ulaşamamıştır.

Anahtar Kelimeler: Rehberlik,Benimseme Düzeyi,İdareci,Öğretmen

Şubat 2008

Ercan Özdemir

ABSTRACT

The purpose of this thesis is to identify the consciousness level of the Anatolian High Schools' administrators and teachers concerning the duties of school guidance services. Guidance equips an individual with the skills to understand himself /herself and the other individuals, exploit opportunities and gain capability of finding solutions to the problems encountered in human relations. (Kuzgun, 1992, S.9-10) There is a strong correlation between guidance studies and individuals' competence to cope with educational, professional and personal problems, hence realize himself/herself. Due to recognition of this relation, guidance applications in schools have gained significance in our country. In order to develop a guidance model conforming to our social conditions, all administrators teachers and students should be enhanced with the knowledge and consciousness of guidance.

This research covers 14 Anatolian High Schools situated in Anatolian shore. 236 administrators and teachers from 14 schools participated in the survey. According to the research results, the consciousness level of administrators and teachers has increased in relation to past years however it hasn't reached the expected level.

Key Words: Guidance, Consciousness Level, Administrators, Teachers

February 2008

Ercan Özdemir

TABLO LİSTESİ

Tablo 1:İdareci ve Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı.....	52
Tablo :2 Ankete Katılan İdareci ve Öğretmenlerin Dağılımı.....	52
Tablo 3:İdareci ve Öğretmen Deneklerin Yaş Durumuna Göre Dağılımı.....	53
Tablo 4:İdareci ve Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Durumları.....	53
Tablo 5:İdareci ve Öğretmenlerin Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı.....	54
Tablo 6:İdareci ve Öğretmenlerin Branşlara Göre Dağılımı.....	54
Tablo 7:İdareci ve Öğretmenlerin Sınıf Rehber Öğretmenliği Yapma Durumları	55
Tablo 8:İdareci ve Öğretmenlerin Anadolu lisesi ve Anadolu İmam Hatip Liselerinde Görev Yapma Durumları.....	55
Tablo 9:Deneklerin Cinsiyet Değişkenine Göre ‘‘Rehber Öğretmenler sınavlarda gözcülük yaparak öğretmenlere yardımcı olmaktadır’’İfadesine İlişkin Görüş Farklılıkları.....	56
Tablo 10 Deneklerin Cinsiyet Değişkenine Göre ‘‘Okul Rehber Öğretmenleri öğrencilerin okula kayıt edilmesi ,devam-devamsızlık durumlarının işlenmesinde müdür yardımcılara yardım etmektedirler’’İfadesine İlişkin Görüş farklılıkları	57
TABLO 11:Deneklerin Cevaplarına Göre ‘‘Okul Rehber Öğretmenleri öğrencilerin kötü alışkanlıklar edinmelerini önleyici çalışmalar yapmaktadırlar’’İfadesine ilişkin görüş farklılıkları.....	57
TABLO 12:Deneklerin Cevaplarına Göre ‘‘Okul Rehber Öğretmenleri öğrencilerin gelecekte yapabilecekleri meslekleri tanıtmak amacıyla üst eğitim kurumlarına onlarla birlikte geziler düzenlemektedirler’’ İfadesine ilişkin görüş farklılıkları....	58
Tablo 13:Deneklerin Cevaplarına Göre ‘‘Okul İdarecileri okulda Rehberlik hizmetlerinin etkin yürütülebilmesi için,hizmetin gerektirdiği uygun çalışma ortamını hazırlamaktadırlar’’ İfadesine ilişkin görüş farklılıkları.....	58
Tablo 14: İdareci ve Öğretmen Deneklerin Cevaplarına göre’’Sınıf Rehber Öğretmenleri öğrenci dosyalarında kayıt altına alınması istenen bilgileri eksiksiz doldurmaktadırlar’’ İfadesine ilişkin görüş farklılıkları.....	59

Tablo 15:İdareci ve öğretmenlerin Sınıf Rehber Öğretmenliği yapıp yapmamalarına göre’’Sınıf rehber öğretmenlerince öğrencilere okulda uygulanan yönetmelik ve kurallar hakkında bilgi verilmektedir’’İfadesine ilişkin görüş farklılıkları.....	59
Tablo 16:İdareci ve Öğretmenlerin Sınıf Rehber Öğretmenliği yapıp yapmamalarına göre’’Rehber Öğretmenler sınavlarda gözcülük yaparak öğretmenlere yardımcı olmaktadır’’ İfadesine ilişkin görüş farklılıkları.....	60
Tablo 17:İdareci ve Öğretmenlerin Sınıf Rehber Öğretmenliği yapıp yapmamalarına göre’’Okula yeni başlayan öğrencilere Sınıf Rehber Öğretmenlerince okul hakkında bilgi verilmektedir’’ İfadesine ilişkin görüş farklılıkları.....	60
Tablo 18:İdareci ve Öğretmenlerin Sınıf Rehber Öğretmenliği yapıp yapmamalarına göre’’Sınıf Rehber Öğretmenleri rehberlik hizmetleri çerçeve programında yer alan etkinlikleri eksiksiz uygulamaktadırlar’’ İfadesine ilişkin görüş farklılıkları.....	61
Tablo 19: İdareci ve öğretmenlerin Sınıf Rehber Öğretmenliği yapıp yapmamalarına göre’’Sınıf Rehber Öğretmenleri öğrenci dosyalarında kayıt altına alınması istenen bilgileri eksiksiz doldurmaktadır’’ İfadesine ilişkin görüş farklılıkları.....	61
Tablo 20:İdareci ve Öğretmenlerin Sınıf Rehber Öğretmenliği yapıp yapmamalarına göre’’Müdür yardımcıları sorumlu olduğu sınıflardaki öğrencilere ilişkin sorunları ve bu öğrencilerle ilgili gerekli bilgi ve belgeleri rehberlik servisine iletmektedirler.’’ İfadesine ilişkin görüş farklılıkları.....	62
Tablo 21: İdareci ve Öğretmenlerin Anadolu liseleri ve Anadolu İmam Hatip liselerinde görev yapmalarına göre’’Okul rehber öğretmenleri öğrencilerin kötü alışkanlıklar edinmelerini önleyici çalışmalar yapmaktadırlar’’ İfadesine ilişkin görüş farklılıkları.....	63
Tablo 22: İdareci ve Öğretmenlerin Anadolu Liseleri ve Anadolu İmam Hatip liselerinde görev yapmalarına göre’’ Okul rehber öğretmenleri disiplin kurulu toplantılarına danışman sıfatı ile katılmaktadırlar. İfadesine ilişkin görüş farklılıkları.....	64

Tablo 23: İdareci ve Öğretmenlerin Anadolu Liseleri ve Anadolu İmam Hatip liselerinde görev yapmalarına göre’’Okul rehber öğretmenleri öğrencilerin sınav kaygılarını yenmelerinde öğrencilere yardımcı olmaktadır.’’ İfadesine ilişkin görüş farklılıkları.....	64
Tablo 24:İdareci ve Öğretmenlerin Anadolu Liseleri ve Anadolu İmam Hatip liselerinde görev yapmalarına göre’’Okul rehber öğretmenleri okulda nöbet tutmaktadır.’’ İfadesine ilişkin görüş farklılıkları.....	65
Tablo 25:İdareci ve Öğretmenlerin Anadolu Liseleri ve Anadolu İmam Hatip liselerinde görev yapmalarına göre’’Okul rehber öğretmenleri öğrencilerin kendilerini tanımalarına yardım etmektedirler.’’ İfadesi ve görüş farklılıkları.....	66
Tablo 26: İdareci ve Öğretmenlerin Anadolu Liseleri ve Anadolu İmam Hatip liselerinde görev yapmalarına göre’’Sınıf rehber öğretmenleri öğrencilerin kişilik gelişimlerini yakından izlemekte ve okul rehber öğretmenleri ile işbirliği içinde çalışmaktadırlar.’’ İfadesine ilişkin görüş farklılıkları.....	66
Tablo 27:İdareci ve Öğretmenlerin Anadolu Liseleri ve Anadolu İmam Hatip liselerinde görev yapmalarına göre’’Okul rehber öğretmenleri aile ile ilgili problemleri olan öğrencilere yardımcı olmaktadır.’’ İfadesine ilişkin görüş farklılıkları.....	67
Tablo 28:İdareci ve Öğretmenlerin Anadolu Liseleri ve Anadolu İmam Hatip liselerinde görev yapmalarına göre’’Okul idarecileri okulda rehberlik hizmetlerinin sağlıklı şekilde yürütülebilmesi için hizmetin gerektirdiği uygun çalışma ortamını hazırlamaktadırlar’’ İfadesine ilişkin görüş farklılıkları.....	68
TABLO 29: İdareci ve Öğretmenlerin Anadolu Liseleri ve Anadolu İmam Hatip liselerinde görev yapmalarına göre’’Okul idarecileri okulda rehberlik hizmetlerinin sağlıklı şekilde yürütülebilmesi için hizmetin gerektirdiği uygun çalışma ortamını hazırlamaktadırlar’’ İfadesine ilişkin görüş farklılıkları.....	69
Tablo 30: Anadolu Liselerinde Görev yapan İdareci ve Öğretmenlerin Meslekteki kıdemlerine göre’’Okul rehber öğretmenleri öğrencilerin okula kayıt edilmesi,devam-devamsızlık durumlarının işlenmesinde müdür yardımcılara yardım etmektedirler’’ İfadesine ilişkin görüş farklılıkları	70

Tablo 30A:Anadolu Liselerinde Görev Yapan İdareci ve Öğretmenlerin Meslekteki Kıdemlerine göre’’Okul rehber öğretmenleri öğrencilerin okula kayıt edilmesi,devam-devamsızlık durumlarının işlenmesinde müdür yardımcılara yardım etmektedirler’’ İfadesine ilişkin görüş farklılıkları Post Hoc LSD analiz sonuçları.....7

1

Tablo 31:Anadolu Liselerinde Görev Yapan İdareci ve Öğretmenlerin Meslekteki Kıdemlerine göre ‘’Okul rehber öğretmenleri disiplin kurulu toplantılarına danışman sıfatı ile katılmaktadırlar’’ifadesine ilişkin görüş farklılıkları.....71

Tablo.31A:Anadolu Liselerinde Görev Yapan İdareci ve Öğretmenlerin Meslekteki Kıdemlerine göre’’ Okul rehber öğretmenleri disiplin kurulu toplantılarına danışman sıfatı ile katılmaktadır’’ İfadesine ilişkin görüş farklılıkları Post Hoc LSD analiz sonuçları.....73

Tablo 32:Anadolu Liselerinde Görev Yapan İdareci ve Öğretmenlerin Meslekteki Kıdemlerine göre’’ Okul idarecileri okulun rehberlik hizmetlerinin yürütülmesi ile ilgili yıllık rehberlik hizmetleri çerçeve programının hazırlanmasını sağlamakta ve uygulanmasını izlemektedirler’’ ifadesine ilişkin görüş farklılıkları.....74

Tablo 32A:Anadolu Liselerinde Görev yapan İdareci ve Öğretmenlerin Meslekteki Kıdemlerine göre’’ Okul idarecileri okulun rehberlik hizmetlerinin yürütülmesi ile ilgili yıllık rehberlik hizmetleri çerçeve programının hazırlanmasını sağlamakta ve uygulanmasını izlemektedirler ’’ İfadesine ilişkin görüş farklılıkları Post Hoc LSD analiz sonuçları.....75

Tablo 33 :Anket Sorularına Verilen Cevapların Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapmaları.....7

6

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde;araştırmanın problem durumu ,problem cümlesi,alt problemler denenceler,sayıtlılar,araştırmanın amacı,sınırlamalar,tanımlamalar,ve araştırmanın önemi yer almaktadır.

1.1.Problem Durumu

Her aile ve toplum, kendi kültürel değerlerini çocuklarına aktarmak, toplumsal kurallar çerçevesinde, çocuklarının gelişim gereksinimlerini karşılamak için, baştan beri, eğitim sürecinden yararlanma çabası içinde olmuştur.

Bireyin, sağlıklı bir kişilik geliştirebilmesi ve kişisel-toplumsal uyum sağlayabilmesi; fizyolojik ve psikolojik gereksinimlerinin doyurucu düzeyde ve dengeli bir biçimde giderebilmesine bağlıdır. Bunu gerçekleştirmek için, birey kendi gizil güçlerinden ve çevresindeki olanaklardan yararlanarak gerekli bilgi, beceri ve tutumları kazanma çabasını göstermelidir. Kişinin kendi gizil güçleri doğrultusunda olabildiğince gelişebilmesi, özellikle 18-20 yaşlarına kadarki büyüme ve gelişme çağlarında, toplumsal-ruhsal çevresinin olanaklarından gerektiği gibi yararlandırılmasıyla orantılıdır.

Eğitim; “Yeni kuşakları toplum yaşayışındaki yerlerini almak için hazırlarken, gereken bilgi, beceri ve anlayışlar elde etmelerine ve kişiliklerini geliştirmelerine yardım etme”, işlevini üstlenmiş ve bu işleviyle eğitim, “önceden saptanmış amaçlara göre insanların davranışlarında belli gelişmeler sağlamaya yarayan planlı etkiler dizgesi” durumuna gelmiştir (Oğuzkan 1981, S. 57). Türkiye’de yaygınlaşmış olan bir tanıma göre ise **eğitim**, “bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir” (Ertürk, 1982, s.12).

Kişinin kendi yaşantıları aracılığı ile davranışında “kasıtlı olarak istendik değişme” oluşturulurken, şu noktanın üzerinde özenle durulması gerekmektedir; Edinilen her yeni davranış, kişinin çağdaş gereksinimleri ile, içinde bulunduğu yaşın gereksinimlerini, doyurucu düzeyde ve dengeli bir biçimde gidererek, kendini gerçekleştirmesini sağlayabilmelidir.

Önceleri daha çok, “bir eğitim kurumunda, bir küme öğrenciye belli dal ya da konularda bilgi verme”, onlara belli konuları “öğretme” anlamını çağrıştıran “**öğretim**” kavramı giderek, “öğrenmeyi kolaylaştıracak etkinlikleri düzenleme, gereçleri sağlama ve kılavuzluk etme eylemi”ni dile getirmeye yönelmiştir.(Oğuzkan, 1981,S.57 Özoğlu, 1982,S.67)Çağdaş öğrenme kuramları, kişiye, “öğretilen” den çok, “öğrenen” olarak bakılması gerektiğini öne sürmektedir. Bu bakış açısına göre “öğretim” denildiğinde, öğreticinin öğretmesi değil, “her öğrenciye, öğrenim konularını öğrenmeleri ve kendilerini gerçekleştirmeleri için yardım etmesi” anlaşılmaktadır. Bu anlamdaki öğretim de ancak, **öğrenciyi odak alma** yani her öğrencinin kendine özgü özelliklerini tanıma ve öğretimi bunlara dayandırma hizmetlerinin eğitime girmesiyle mümkündür.

İşte bu nedenle, kişinin bütün yönleriyle gelişmesine; etkin bir kişisel-toplumsal ve mesleksel uyum gücü kazanmasına yardımcı olmak amacıyla okullarda, **öğrenci kişilik hizmetleri** adı altında yeni hizmetler yer almıştır. Öğrenci kişilik hizmetleri, öğretim ve yönetim hizmetleri ile karşılanamayan gereksinimlerin giderilmesini amaçlamaktadır. Bu hizmetler; sağlık, toplumsal yardım (burs, kredi, yurt, yemek vb.), özel yetiştirme (özel kurslar), boş zaman eğitimi, ders dışı etkinlikler ile rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleridir (Kuzgun, 1981).

Eğitimde başarı; öğretim, yönetim ve öğrenci kişilik hizmetleri arasındaki işbirliğine ve bu alanlarla ilgili gereksinimlerin eksiksiz giderilmesine bağlıdır.

Öğrenci kişilik hizmetleri içinde özel bir yeri olan **rehberlik ve psikolojik danışma**, 20. yüzyılda eğitim alanına getirilen en önemli yeniliklerden biridir.

Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri, eğitim kurumlarına, öğretim ve yönetim hizmetlerinin başarısızlıkları yüzünden değil, öğrencilerin etkin, başarılı, yaratıcı ve mutlu olmalarını sağlamak için onların, öğretimle karşılanan düşünsel gereksinimleriyle birlikte, toplumsal-ruhsal gereksinimlerini de karşılamamanın bir zorunluluk oluşundan dolayı girmiştir. Benzer bir deyişle: rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri, öğrenciyi bilgi ve beceriyle donatmanın yanı-sıra, duygusal-toplumsal yönüyle de geliştirmenin: ona sorun

çözme yeteneği, güçlü bir benlik kazandırmanın da gerekli oluşu nedeniyle eğitim hizmetleri arasına girmiştir.

Her bireyin eğitsel, mesleksel ve kişisel sorunlarını çözerek kendini gerçekleştirmesi ile rehberlik arasında sıkı bir ilişki vardır. Bu ilişki anlaşıldıktan sonra ülkemiz okullarında da rehberlik uygulamalarına önem verilmiştir. Ancak okullarımızda rehberlik çalışmalarından beklenen verimin elde edilmekte olduğu söylenemez. Yapılan gözlemler hala, yardım eden ve yardım alanların tümünün, eğitimde rehberliğe bu anlama uygun olarak bakmadıkları izlenimini vermektedir. Yönetici, öğretmen, öğrenci ve rehberlik uzmanından her birinin rehberliğe kendi konum ve formasyonları ölçüsünde bir anlam verdikleri gözlenmektedir. Yukarıda belirtilen bu guruplar, konuyu ortak ve doğru bir bakış açısıyla değerlendirebilecek düzeye ulaştıkça rehberlik hizmetlerinden yararlanma olanağının da artacağı kuşkusuzdur.

Toplumsal koşullarımıza uygun bir rehberlik modelinin geliştirilmesine ışık tutacak olan araştırmalar henüz yapılamamıştır. Yönetici, öğretmen ve öğrencilerimizin tümüne rehberlik bilgi ve bilincinin kazandırılması gerekmektedir. Rehberlik çalışmalarından beklenen verimin elde edilmeye başlanması, bunların gerçekleştirilmesine bağlıdır.

PROBLEM CÜMLESİ

Bu araştırmanın problemini, Anadolu liselerinde görev yapan idareci ve öğretmenlerin rehberlik hizmetlerini benimseme düzeyi nedir?

1.2.Alt Problemler

Bu araştırmanın temel amacı Anadolu liselerindeki okul idareci ve öğretmenlerinin,rehberlik hizmetlerini benimseme düzeyleri ve bu düzeylerin bazı değişkenlere göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemektir. Bu genel amaca ulaşmak için aşağıdaki problemlere cevap aranacaktır.

1. Okul idarecilerinin, okul rehberlik hizmetleri ile ilgili görevlerini benimseme düzeyleri nedir?
2. Okul öğretmenlerinin, rehberlik hizmetleri görevlerini benimseme düzeyleri nedir?
3. Okul idarecileri ile öğretmenlerinin, okul rehberlik hizmetleri görevlerini benimseme düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
4. Farklı cinsiyetteki okul idarecilerinin okul rehberlik hizmetleri görevlerini benimseme düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
5. Farklı cinsiyetteki okul öğretmenlerinin okul rehberlik hizmetleri görevlerini benimseme düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
6. Farklı kıdemlerdeki okul idarecilerinin okul rehberlik hizmetleri görevlerini benimseme düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
7. Farklı kıdemlerdeki okul öğretmenlerinin okul rehberlik hizmetleri görevlerini benimseme düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
8. Farklı öğrenim düzeylerindeki okul idarecilerinin okul rehberlik hizmetleri görevlerini benimseme düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
9. Farklı öğrenim düzeylerindeki okul öğretmenlerinin okul rehberlik hizmetleri görevlerini benimseme düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
10. Farklı alanlardan mezun okul idarecilerinin okul rehberlik hizmetleri görevlerini benimseme düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

11. Farklı alanlardan mezun okul öğretmenlerinin okul rehberlik hizmetleri görevlerini benimseme düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

12. Okul idareci ve öğretmenlerinin yeni rehberlik hizmetleri çerçeve programını benimseme düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Toplumsal değişme hızının gittikçe artması ile hızla değişen ve karmaşık hale gelen toplumda, ortaya çıkan sorunlarla baş edebilecek ve durmadan değişen çevresine uyum gösterebilecek kimseler olarak yetiştirilmeleri gereği daha çok hissedilmektedir. Bu nedenle, artık okullarda bireylere, geçmişin ve bugünün sorunlarına bulunmuş çözümleri aktarma yanında, belki daha da önemli olarak, onların problem çözme güçlerinin geliştirilmesi amacına da yer verilmeye başlanmıştır.

Her bireyin eğitsel, mesleki ve kişisel sorunlarını çözerek kendini gerçekleştirme ile rehberlik arasında sıkı bir ilişki vardır. Bu ilişki anlaşıldıktan sonra ülkemiz okullarında da rehberlik uygulamalarına önem verilmiştir. Ancak okullarımızda rehberlik çalışmalarından beklenen verimin elde edilmekte olduğu söylenemez. Bunun nedenlerinden biri yönetici ve öğretmenlerin konuya ortak ve doğru bir bakış açısıyla yaklaşacak formasyona sahip olmamasıdır. Bu anlamda ilgililerin konuyu ortak ve doğru bir bakış açısıyla değerlendirebilecek düzeye ulaşmaları durumunda öğrencilerin rehberlik hizmetlerinden arzulanan düzeyde yararlanma olanağının da artacağı söylenebilir. Bu çalışma ile okul yönetici ve öğretmenlerinin, rehberlik servisinin görevleri konusundaki bilinçlilik düzeylerini belirleyerek, yanlış anlaşılımları ortaya çıkarmak, ilgili guruplar arasında koordineli çalışmayı teşvik edecek ve toplumsal koşullarımıza uygun bir rehberlik modeli geliştirmek amaçlanmaktadır. Böyle bir çabanın rehberlik hizmetlerinin sağlıklı yürütülmesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Buna ek olarak, bu araştırmanın benzer araştırmalara bir ön fikir oluşturması ve alandaki bilgilere bölgesel bazda da olsa yeni ek bilgiler katması açısından önemli bir işlevi yerine getireceği umulmaktadır.

1.4. Araştırmanın Sayılıları

Bu araştırmada aşağıdaki sayılılardan hareket edilmiştir.

1. Araştırmada kullanılan veri toplama aracı yönetici ve öğretmenlerin rehberlik hizmetlerini benimseme düzeylerini ölçebilecek niteliktedir.

2. Anketler aracılığı ile görüşleri alınan yönetici ve öğretmenler görüşlerini istekli ifade etmişlerdir.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Anadolu liselerinde görev yapan okul idarecileri ve öğretmenlerinin rehberlik hizmetlerini benimsenme düzeyini tespit etmek amacı ile yapılan bu araştırma;

1. İstanbul ilinde Kadıköy, Maltepe,Kartal Pendik,Tuzla ve Üsküdar ilçelerinde bulunan Anadolu liseleri ve bu okullarda görevli idareci ve öğretmenler ve elde edilen veriler anket formları ile sınırlıdır.

2. 2006-2007 Öğretim yılı ile ,okulunda rehber öğretmen bulunan okulların yönetici ve öğretmenlerinin görüşleriyle sınırlıdır

1.6. Tanımlar

Üzerinde genel bir görüş birliğine varılmış terimler dışında, aşağıdaki terimler, yanlış anlama ve değişik yorumlara neden olmamaları için, bu araştırmada kullanılan anlamları ile tanımlanmıştır.

Eğitim: Bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir (Ertürk, 1982, S.12).

Öğretim: Bir eğitim kurumunda, bir küme öğrenciye belli dal ya da konularda bilgi verme faaliyetidir (Özoğlu, 1881).

Öğrenci: Öğrenim görmek amacıyla herhangi bir öğretim kurumunda okuyan kimse, talebe (TDK,1994,S.572).

Öğretmen: Mesleği bir bilim dalını, bir sanatı veya teknik bilgileri öğretmek olan ve bu amaçla okullarda çalışan kimse (TDK,1994,S.573).

Rehberlik: Öğrencinin kişilik gelişimi ve çevresine uyumu ile ilişkili olan hizmetlerdir (Kuzgun,1981,S.1).

Psikolojik Danışma: Kişinin kendini anlaması ve öğrenmesi için gerçekleştirilmeye çalışılan özel etkileşim sürecidir (Kuzgun,1981,S.2).

Rehberlik ve Psikolojik Danışma: Kendini, çevresindeki olanakları tanıması, gizil güçlerini geliştirmesi, sorunlarını çözebilmesi ve kendini gerçekleştirmesi için kişiye, bu işi kendine meslek edinmiş olan uzmanlarca yapılan düzenli bir yardım sürecidir (Bakırcıoğlu,1994,S.21).

Kişi: Okulda bulunan tüm öğrenciler dile getirilmektedir (Bakırcıoğlu, 1994,S.21).

Kendini Tanıma: Kişinin, genel ve özel yeteneklerini, ilgilerini, tutum ve davranışlarını, güçlü ya da zayıf yanlarını bilmesidir (Bakırcıoğlu, 1994,S.21).

Sürec: Rehberliğin, kişiye arada bir, rast geldikçe yapılan bir yardım olmadığını; yaşamının her evresinde karşılaşılabileceği karar verme durumlarında ona verilecek bir hizmet olduğunu belirtmektedir (Bakırcıoğlu, 1994,S.21).

Yardım: Kişinin değişik seçenekleri görebilmesi, bunlardan kendisine en uygun olanını seçebilmesi, yapılacak işlemleri belirleme kararını verebilmesi amacıyla onu bilgilendirme, dışsal bakıların ve iç çatışmalarının bilincine vardırır (Bakırcıoğlu,1994,S.21).

BÖLÜM II

İLGİLİ LİTERATÜR

Bu bölümde, eğitim, öğretim, psikolojik danışma ve rehberlik kavramının ne olduğuna, psikolojik danışma ve rehberliğin ilke, amaç ve sınırlılıklarına, rehberliğin modellerine ve yasal dayanaklarına yer verilmiştir.

2.1. EĞİTİM, ÖĞRETİM VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK, REHBERLİK İLE İLİŞKİLERİ

Bu bölümde probleme ilişkin kavramların (eğitim, öğretim ve eğitim-öğretimin psikolojik danışmanlık ve rehberlikle ilişkileri, rehberlik modelleri ve rehberliğin gelişimi) irdelenmesine ve konu ile ilgili yapılmış araştırmalara yer verilmiştir.

2.1.1. Eğitim

Günümüzde eğitimin gelişen dünyamızdaki ekonomik, toplumsal değişim ve sosyo-kültürel etkisini anlamak, fonksiyonlarını ve amaçlarını tespit etmek ve toplumların eğitimden beklentisini kestirebilmek için öncelikle eğitimi ele alıp tanımlayan düşünürlerin görüşleri hakkında bilgi sahibi olmak gerekmektedir

İlk çağ Yunan düşünürleri eğitim idealinden insana özgü bazı unsurların (güzel vücut, zihni gelişim, ruh ve ahlak temizliği vb.) birbiriyle uyumlu halde bulunmasını aramışlardır. Eski Yunan'da, eğitim idealinden daha çok toplumsal amaçların gerçekleştirilmesi beklenirken, Rönesans döneminde bir yanda bireycilik, öte yanda milliyetçiliğin ağır bastığını görürüz. Batıda 18.yüzyıldaki bireyci ve kozmopolitan eğitim anlayışı, 19. yüzyılda yerini milliyetçi, bireyci ve hümanist eğitim anlayışına terk ederken, 20. yüzyılda eğitimde toplumsal etkinlik fikrinin önem kazandığı görülmektedir.

Eğitim olgusunun ortaya çıkışını insanın varoluşuyla birlikte başlatabiliriz. Genel anlamda insanoğlunun doğuşundan beri daima var olan eğitim, uygarlık düzeyine

bakılmaksızın bütün toplumlarda günümüze kadar devam etmektedir. Nüfusu oldukça sınırlı ilkel kabilelerde bile, temel ihtiyaçların karşılanmasından, kullanılan araçların geliştirilmesine kadar birçok alanda çocuk, genç ve diğer yetişkinlere, örgün olmasa da eğitim verildiği görülmektedir. Dolayısıyla insanoğlunun ezeli ve ebedi fonksiyonlarından biri olan eğitim süreci bu nedenle her devir ve toplumda var olmuş ve değişik mahiyet ve tekniklerle günümüze dek uygulanmaya gelmiştir.

Eğitim kelimesi etimolojik bakımdan Latince “educare” kelimesinden gelir. Hirts ve Peters’e (1975) göre Latince’de educare kelimesi bitki ve hayvanların bakımı ve yetiştirilmesi anlamında kullanılmış olmanın yanı sıra yaygın anlamda, çocukların bakım ve yetiştirilmesi anlamına gelmektedir.

Eğitimcilerle göre öncelikle insanın doğuştan getirdikleri önemlidir ve insanın ruh-beden gelişimi her zaman paralellik arz etmektedir. Spranger’in (1882-1967) deyişiyle, eğitimcinin görevi, yaratılmışı yeniden yaratmak değil, insanın ebediliğini sürdürebilmesi için onun şekillenmesine yardım etmektir.

Eğitimin diğer bazı tanımlarına gelince (Akt; Tozlu,2000,S.61).

Eflatun, eğitimi; “vücuda ve ruha kabiliyetli olduğu mükemmelliği veren şey” olarak tarif eder.

Çiçeron’a göre eğitim: “çocuğu insan haline getirme sanatıdır.”

İlk defa eğitimcilerin dikkatini çocuğun tabiatına yönlendiren, büyük eğitimci ve filozof olarak kabul edilen J.J.Rousseau, eğitimi; “tabiata göre adam yetiştirme sanatı” olarak tanımlar(Akt; Tozlu,2000,S.61)

E.Durkheim’e gelinceye kadar yukarıda sıralanan bütün eğitimcilerin ortak yönü yaptıkları tanımlardan da anlaşıldığı gibi eğitimi bireysel olarak ele alıp; toplumdan topluma değişiklik arz eden toplumsal şartları ve farklılıkları göz önünde bulundurmamalarıdır. (Akt; Tozlu,2000,S.61)

Durkheim ise, eğitimi “fiziğin ve sosyal tabiatın insan üzerinde meydana getirdiği tesirler” olarak tarif eder. Durkheim’den etkilenerek, eğitime; “bir cemiyette yetişmiş neslin, henüz yetişmeye başlayan nesle fikirlerini ve hislerini vermesi” biçiminde tarif eden Gökalp ise özellikle Türk Eğitim Sisteminin kozmopolitliğinden yakınarak; mutlaka eğitim sistemimizin milli bir hürriyete ve karaktere ulaştırılması zaruretini dile getirir.(Akt;Tozlu,2000).

Ertürk ise eğitimi, “kişinin davranışlarında, kendi yaşantısı yoluyla ve amaçlı olarak istendik değişmeyi meydana getirme süreci” olarak tanımlamaktadır. (Ertürk;1972,S.12)

2.1.2.Öğretim

Eğitim faaliyetlerinin en önemli yönü öğretim ve öğrenimdir. Öğrenmede birey daha çok merkeze alınırken; öğretimde, eğitim sistemi, öğretici ve öğrenci ilişkisi gibi üç boyutlu bir yapı dikkati çeker.

Bireyin yaşamı boyunca süren eğitimin bir kısmı okulda ya da sınıf ortamında planlı ve programlı bir biçimde yürütülmektedir. Bu kesite “öğretim” denir.

Öğretme bilinçli ve amaçlıdır. Öğretme faaliyetleri kapsamında ve önceden tespit edilen amaçlar doğrultusunda, genellikle okullarda yapılan amaçlı, planlı, kontrollü ve örgütlenmiş öğrenme faaliyetlerinin tümüne öğretim denir (Fidan-Erden; 1993,S.14).

Öğretim, eğitim işinin, düzenli çalışmalarla planlı ve kontrollü bir biçimde, kurumlaştırılarak gerçekleştirilmesidir.

Öğretim, birikmiş asırların oluşturduğu insan bilgisini yeni nesillere vermek, eğitim ise bu bilgilerle birlikte ahlaka, adetlere, hukuka ait değerleri yeni nesillere benimsetmektir.

Yani, öğrencileri amaçlı ve planlı biçimde fiziksel, ruhsal ve çevresel yönleriyle teşhis edip kendilerinde istek ve arzu uyandırarak, onları etkili birer fert olarak geleceğe hazırlama işlemine öğretim denir.

Böylece çocuk bir yandan yaşama sanatını, yani inançlarını, değer yargılarını, topluma karşı sorumluluklarını ve nasıl davranacağını öğrenir; öte yandan dünyanın zorluklarının üstesinden gelmeyi ve geçimini sağlamanın mümkün olabileceğini kavrar (Akdeniz; 1982,S.25).

Öğretim faaliyetinde öncelikle niyet ve düzenin oluşu da ön plana çıkan bir başka husus olarak bilinmektedir. Öğretimden kimlerin yararlanacakları ve bunların hangi konuları ne tür yöntemlerle öğrenecekleri de önem kazanan bir başka husus olarak varlığını hissettirmektedir. Zira her insan her şeyi öğrenemez. Her birey öncelikle ayrı bir kişiliktir. İçinde bulunulan şartlar ilgi, istidat ve arzular farklıdır. Örneğin, gelişimci anlayışa göre öğretimde hareket noktası, öğrencilerin anlama ve kavrama seviyeleridir. Geleneksel anlayış ise, öğrenmenin ve öğrenmiş olmanın

- Öğretimin, öğrenmenin sağlanması amacıyla yapılması,
- Öğretimin, öğrencilerin yetenek ve anlama düzeylerine göre planlanıp yürütülmesi,
- Öğrenmenin açıklanması biçiminde sıralanabilir.

Görüldüğü gibi öğretme ve öğrenme, aynı sürecin iki değişik noktadan görünüşleridir. Her ikisinde de söz konusu olan unsur süreçtir. Buna davranış değiştirme süreci de denilebilir.

Öğretimde hedeflenen verimin elde edilebilmesi için amaçların yanı sıra işlek bir öğretim planına ve ayrıca uygulanabilir metotlara ihtiyaç duyulmaktadır. Öğretim metotlarının salt dayatmacı metotlar olması öğrenmeyi ve buna karşı gelişen arzuları körelttiğinden bazı eğitim felsefecileri, öğretimde insanın zorlanmaması gerektiğini dile getirirler.

Bireyin ideal düzeyde hayata hazırlanması ve meslek sahibi olması eğitim sisteminde olduğu gibi öğretim sürecinde de dikkate alınmalıdır. Öğretim planlarının temel çerçevesi belirlenirken, bireyleri hayatın her anında mutlu kılmak ve onların topluma katkılarını sağlamak temel hedef olarak ele alınmalıdır. Öğretim tasarımı hangi düzeyde yapılırsa yapılsın, planlamada bireylerin hayat boyu sergileyecekleri davranışlar ve uğraşlar, yapacakları faaliyetler ve vermeleri gerekli kararlar öğretim sürecinde dikkate alınmak zorundadır. Bundan ötürü öğretim programlarının tasarımında bireylerin belli bir evresi değil, tüm yaşamı dikkate alınarak geleceğine dair stratejiler geliştirilmelidir. (Doğan; 1991,S.29)

2.1.3.Psikolojik Danışmanlık, Rehberlik ve Eğitim-Öğretim

Bu bölümde psikolojik danışmanlık ve rehberlik kavramlarının eğitim ve öğretimle ilişkisi açıklanmıştır.

A. Psikolojik Danışmanlık, Rehberlik ve Eğitim

Eğitimin anlam ve fonksiyonları üzerinde görüş ayrılıkları bulunmakla birlikte, çağdaş eğitimin amacının, öğrencinin bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal, bütün kapasitelerini kendine en uygun şekilde geliştirmesi olduğu konusunda tam bir anlaşmaya varıldığı söylenebilir. Eğitim, bireyi tüm yönleri ile bir bütün olarak ele alma ve geliştirme durumundadır. Günümüzde eğitim bireyin zihinsel gelişimi kadar kişisel-sosyal gelişimi ile de ilgilenmek zorundadır. Bireyin her yönü ile bir bütün olarak gelişmesinin önemi karşısında, eğitimde program kavramı da yeni boyutlar kazanmıştır. Bugün, eğitim programı kavramı öğrencinin gelişmesi için düzenlenen etkinliklerin ve yaşantıların tümünü içeren geniş bir anlam kazanmıştır. Geleneksel olarak “konu alanlarından hız alan” eğitim programları, günümüzde “öğrenciden hız alan” program modeline dönüşmektedir. İşte bu anlayışla, psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri ve öteki öğrenci kişilik hizmetleri eğitim programının içinde ve onun ayrılmaz tamamlayıcı bir yanı olarak benimsenmektedir

Rehberliğin daha başlangıçta eğitimde bir ihtiyaç olarak belirmesine ve bugün en yaygın rehberlik uygulamalarının eğitimde sürdürülmesine karşın, rehberlik ile eğitim arasındaki ilişkilerin henüz herkesçe kabul edilebilir bir yeterlikte ortaya konulduğu söylenemez. Bunun başlıca nedeni, hem eğitim alanında hem de rehberlik alanında gözlenen hızlı değişimlerdir. Bugün rehberliğin ve eğitim anlam ve fonksiyonları üzerinde bile tam bir anlaşma sağlanamamıştır

Günümüzde psikolojik danışma ve rehberliğin eğitim sürecinin ayrılmaz ve tamamlayıcı bir yanını oluşturduğu yaygınlıkla kabul edilmekte ve artık tartışma konusu yapılmamaktadır. Bu durum rehberlik ile eğitim arasındaki yakın ilişkiyi vurgulamaktadır. Artık psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden yoksun bir eğitim süreci tam sayılmamaktadır. Çağdaş eğitim rehberlikten hız alan bir anlayışı desteklemektedir. Bunun içindir ki modern okulda psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri vardır; modern okulun bütün çalışmaları rehberlikten hız alan bir anlayışla düzenlenmektedir.

Psikolojik danışma ve rehberlik ile eğitim arasındaki ilişki, eğitim sürecini oluşturan üç boyut bakımından daha belirgin olarak ortaya konabilir. Bunlar, **yönetim ve denetim, öğretim, psikolojik danışma ve rehberlik ve diğer öğrenci kişilik hizmetleri** alanı olarak sıralanmaktadır.

Yönetim ve denetim alanı: Eğitimde yönetimin görevi örgütü amaçlarına göre çalıştırmak ve devam ettirmektir. Planlama, bütçeleme, personel sağlama, bina, teftiş ve denetim gibi hizmetler bu alana girer. Eğitimde yönetim ile öğretim çalışmaları, psikolojik danışma ve rehberlik ve diğer öğrenci kişilik hizmetleri arasında yakın ilişkiler kurulmak zorundadır. Bu ilişkilerin kurulması ile ilgili gerekli liderliğin yapılması ve bir bütün olarak örgütün amaçlara uygun bir biçimde çalıştırılması, daha çok, yöneticilerden beklenmektedir. (Kepçeoğlu, 1995,S.35)

Öğretim alanı: Akademik öğrenme ile ilgili tüm bilgi ve becerilerin kazandırılması bu alan içine girer. Öğretim genellikle sınıf içi etkinliklerle yürür. Öğretim alanının en sorumlu personeli öğretmendir. Eğitim amaçlarının gerçekleştirilmesinde öğretim alanının önemli bir yeri vardır. Öğretim çalışmalarının öğrencinin ilgi ve

yetenekleri doğrultusunda rehberlikten hız alan bir anlayışla düzenlenmesi çağdaş eğitim görüşünün bir gereğidir (Kepçeoğlu, 1995,S.35)

Psikolojik danışma ve rehberlik ve diğer öğrenci kişilik hizmetleri alanı: Eğitim yönetim ve öğretim çalışmalarının dışında kalan ve öğrencinin kişisel gelişim ve gerçekleştirim ihtiyaçlarını karşılamaya dönük tüm yardım hizmetlerini kapsamaktadır (Kepçeoğlu, 1995,S.35).

B. Psikolojik Danışmanlık, Rehberlik ve Öğretim

Okul, toplum yaşamına katıldıktan uzun bir süre, salt **öğretim** yapan bir kurum olarak varlığını sürdürdü. Öğretimle daha çok yeni kuşaklara kültürel kalıtım aktarılıyor ve güncel yaşamları için gerekli olan bilgi ve beceriler kazandırılmaya çalışılıyordu. Bu nitelikteki öğretim, toplumsal yaşama katılmaya hazırlanan öğrencilere, sınırlı bir bilişsel gelişimden ve basit beceriler kazandırmaktan öte bir yarar sağlamıyordu.

Çağımızda eğitimin amacı, bireyler arasındaki farkları göz önüne alarak, öğretimi bireylerin gereksinimlerine uydurmaktır. Ancak kalabalık okullarda öğretmenlerin öğrencilerini teker teker tanıması ve öğretimi bireysel ihtiyaçlara göre uyarlaması bir özlemden ileri gidememektedir. Ayrıca, birbirinden farklı dersler arasında bir ilişki kurmak ve derslerde edinilen yaşantılarının hayat amaçları ile ilişkisini görmek için öğrencinin özel bir yardıma ihtiyacı vardır (Kuzgun, 1992,S.8).

Daha sonra, öğretimde görevli olanların, öğretim amaçlarını gerçekleştirme çabalarında kendilerinden beklenen başarıyı gösterebilmeleri için onlara, uyumlu bir işbirliği ve işbölümü olanağı sağlamak gerektiği anlaşıldı. Bu gereksinimin duyulması ve karşılanmaya girişilmesi ile, eğitim kurumlarına, **yönetim** hizmetleri girmiş oldu (Kuzgun, 1992).

Öğretim, insanlığın, toplumun kültür mirasını bilgi olarak aktarır. Amaç, öğrencinin bu bilgilerden yararlanarak düşünme, problem çözme gücünü geliştirmektir. Rehberlik ise çeşitli derslerde kazanılan bilgilerin bütünleştirilmesi ve belli hayat amaçları bakımından değerlendirilmesinde öğrenciye yardımcı olur. Eğitimin amacı, problem çözme gücünü geliştirmektir. Öğretim bunu nesnel olgular üzerinden düşündürerek, rehberlik ise

yaşantıları üzerinde düşündürerek gerçekleştirir. Öğretim etkinlikleri bireye nesnel konularda düşünme ve problem çözme gücünü kazandırır (Kuzgun, 1992).

Rehberlik, kişiye kendini ve başka insanları anlama, yeteneklerini kullanma, fırsatları değerlendirme, insan ilişkilerinde karşılaştığı sorunlara çözüm bulma becerisi kazandırır. Öğretim faaliyetlerinin de kişinin kendini tanıma ve anlamasına insan ilişkilerinde beceri kazanmasına katkısı olabilir, ama asıl amacı bu değildir. Eğer bir öğretmen konusunu anlatırken bunun öğrencileri üzerindeki etkisini inceliyor, öğrenim yaşantılarını bütünleştirmelerinde ve belli amaçlar açısından önemini değerlendirmelerine yardımcı oluyorsa zaten bir anlamda rehberlik yapmaktadır. Ancak, bütün öğrenim yaşantılarının değerlendirilmesini ders öğretmenlerinin yapması beklenemez (Kuzgun, 1981). Çağımızda, insan hakkında bilgiler giderek zenginleşmekte, insan davranışını etkileyen yöntemler giderek gelişmektedir. Bunun için rehberlik, bir teknikler bütünü ve ayrı bir disiplin olarak gelişme göstermektedir.

Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Disiplininin Tarihi Gelişimi

Rehberlik tam olarak kavram ve uygulamaları ile, 20. yüzyılın başlarında Amerika'da ortaya çıkmış ve en çok da bu ülkede gelişme göstermiştir. Avrupa ülkelerinde bu alanda ileri düzeyde bir gelişme görülmemektedir. Rehberliğe ilişkin çalışmaların bu ülkelerde daha çok, meslek rehberliği biçiminde sürüldüğü gözlenmektedir. Ülkemizde ise, özellikle İkinci Dünya Savaşından sonra, Amerika'dan etkilenecek, rehberlikten söz edilmeye başlanmıştır. (Bakırcıoğlu, 1994,S.17) Bu görünümünden yola çıkmak üzere, rehberlik alanındaki gelişmeler; ABD'deki, Avrupa'daki ve Türkiye'deki gelişmeler olarak ele alınacaktır.

A. ABD'de Psikolojik Danışmanlık ve Rehberliğin Gelişimi

Rehberlik kavram ve uygulamaları bakımından Amerika'nın ileri bir düzeyde bulunduğu ve bu alandaki gelişmelere yine Amerika'nın öncülük ettiği bilinmektedir. Amerika'da geleneksel kültürün aktarılmasını amaçlayan eğitim programları, 20. yüzyılın başlarında hızla gelişen endüstrinin beklentilerine karşılık

veremez duruma düşmüştü. Bunun üzerine, işveren kuruluşlarından işçi sendikaları ve kimi eğitimcilere değin birçok kişi ve kuruluşlar, bireyleri bu yeni iş ve meslek yaşamının koşullarına hazırlamaya girişmiştir. Bu yeni insan gücünü yetiştirmek amacıyla başlatılan çalışmalar, daha sonra rehberliğin alanını belirlemiştir. Burada; Glanz (1964,S. 23-43), Roeber, Walz ve Smith (1969,S. 11-21, 35-40) ve Miller (1971,S. 41-68) tarafından verilen bilgilerin ışığı altında Amerika'daki rehberlik ve psikolojik danışmanın gelişimi maddeler halinde özetlenmeye çalışılmıştır.

1) Bugünkü geniş anlamında olmasa bile, ilk kez 1890'larda Amerika'da California eyaleti okullarında rehberlik uygulamaları ile yakından ilgili bazı yeniliklerin yer aldığı görülmektedir. Bu yenilikler arasında öğrencilerin bireysel olarak incelenmesi, öğrencilere danışmanlık yapılması, işe yerleştirme ve okulu bitirenleri izleme gibi uygulamalar sayılabilir.

2) Mesleki rehberliğe ağırlık veren ilk rehberlik uygulamaları ve bu uygulamaların örgütlenmesi 1900'lerde Boston okullarında başlatılmıştır. Bu çalışmalara paralel olarak aynı dönemde Michigan okullarında da benzeri uygulamaların başlatıldığı bilinmektedir. Bu dönemde ilk kez danışman olarak okullarda bazı personelin rehberlikle ilgili görevler aldığı görülmektedir.

3) Boston'da mesleki rehberlikle başlayan ilk rehberlik uygulamalarının öncüsü Frank Parsons'dur. Parsons'un rehberliğe olan inancı ve başlangıçtaki katkısı rehberlik alanında her zaman önemsenmiştir. Parsons 1908'de rehberlikle ilgili çalışmaları bir bütünlüğe kavuşturmak amacı ile, okul dışında, "Boston Meslek Bürosu"nu kurmuştur. Bu kuruluş rehberlikle ilgili ilk kuruluş niteliğindedir. Büronun amacı ilgi ve yeteneklerine uygun olarak gençlerin meslek seçmelerine yardımcı olmak idi.

Parsons, mesleki rehberlikle ilgili temel kavramları 1909 yılında hazırladığı "Meslek Seçimi" adlı kitabında açıklamıştır. Çoğu zaman rehberlik hareketinin "babası" olarak gösterilen Parsons "mesleki rehberlik" deyimini ilk kez kullanmış; mesleki rehberlik kavramını, bir meslek için hazırlanmada, mesleğe giriş yollarını aramada, mesleği seçmede, etkili ve başarılı bir meslek adamı haline gelmede genç insanlara dönük bir yardım süreci olarak tanımlamıştır. Bu tanım daha sonra ve hatta günümüzde yapılan mesleki rehberlik tanımları ile yakın bir tutarlılık göstermektedir.

4) 1909-1915 yılları arasında rehberlik uygulamalarının yaygınlaşmakta olduğu ve Boston okullarında 117 kadar personelin uzman olarak rehberlikle ilgili görevlere atanmış bulunduğu görülmektedir. 1913'te öğrencilere, öğretmenlere ve velilere meslekler hakkında bilgi vermek üzere "Boston Mesleki Enformasyon Dairesi"; daha sonra 1915'te "Boston Mesleki Rehberlik Dairesi" kurulmuştur. Bu arada rehberlik uygulamalarının ve bu uygulamalarla ilgili rehberlik uzmanı yetiştirmenin ilk standartları ortaya konulmuştur.

5) Amerika'da rehberlik uygulamaları genişlerken mesleki örgütlenmenin hızlı bir gelişme gösterdiği; psikolojik danışma ve rehberlik alanının bir meslek olarak kabul edildiği ve rehberlik çalışmalarına devletin parasal katkısının sağlandığı dikkati çekmektedir.

1910'da ilk mesleki rehberlik kongresi Boston'da toplanmıştır. Bu kongre ulusal düzeyde mesleki bir örgüt kurmanın ilk temelini atmış; arkasında "Ulusal Mesleki Rehberlik Derneği" kurulmuştur. Mesleki rehberlik üzerinde ikinci ulusal kongre 1912'de New York'ta; üçüncü kongre 1913'te Michigan eyaletinde toplanmıştır. Bu örgütsel gelişmeler rehberlik çalışmalarının kısa sürede halk tarafından benimsenip kabul edilmesini sağlamıştır.

6) 1958'de kabul edilen "Ulusal Savunma Eğitim Yasası" ile psikolojik danışma ve rehberlik çalışmaları bütün boyutları ile federal hükümet tarafından parasal desteğe kavuşturulmuştur. Bu parasal destek uygulamalarının yaygınlaşması ve uzman personel yetiştirilmesi bakımlarından psikolojik danışma ve rehberlik alanlarının gelişmesine büyük katkıda bulunmuştur.

7) Amerika'da başlangıçta mesleki rehberlik çalışmaları olarak sürdürülen rehberlik uygulamaları kısa sürede eğitsel, kişisel-sosyal rehberlik konularını da bünyesinde toplamış ve bugünkü geniş kapsamına erişmiştir. 1952 yılında ülke içinde etkinlik gösteren türlü rehberlik derneklerinin ortak çalışmaları ile örgütlenmelerde bütünlük sağlanmış; tüm kişilik ve rehberlik hizmetlerini bünyesinde toplayan "Amerikan Kişilik Hizmetleri ve Rehberlik Derneği" kurulmuştur.

Amerikan Kişilik Hizmetleri ve Rehberlik Derneği Amerika’da psikolojik danışma ve rehberlik alanlarının ulusal düzeyde en güçlü mesleki örgütüdür. Kısa adı ile **APGA** olarak bilinen bu dernek, on alt bölümden oluşmaktadır. Ancak, bir bütün olarak APGA, psikolojik danışma ve rehberlik alanının mesleki standartlarını, ahlak ilkelerini, bu alanda çalışacak uzman personelin akademik yetiştirme esasları ile görev ve sorumluluklarını belirleyerek psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarının gelişmesinde büyük çaba göstermiştir. APGA, bir yandan alanla ilgili standartları daha da geliştirirken öte yandan üyelerinin mesleki yeterliliklerini arttırmak ve alandaki yeni gelişmeleri üyelerine ulaştırmak amacı ile sürekli olarak bilimsel yayın yapmaktadır. Psikolojik danışma ve rehberlik alanındaki bilimsel gelişmeler aylık dergilerle ülke çapında yayılmaktadır. APGA tarafından aylık olarak çıkarılan bilimsel dergiler arasında, “Kişilik Hizmetleri ve Rehberlik Dergisi”, “Rehberlik Uzmanı Eğitimi ve Denetim”, “Okul Rehberlik Uzmanı” gibi dergiler gerek ülke içinde gerekse uluslararası düzeyde tanınmış olanlardır. Günümüzde, bu mesleki örgütte gerekli değişiklikler yapılmış, örgüt daha da kapsamlı hale getirilmiştir.

Buraya kadar verilen bilgilerle Amerika’da rehberliğin değişimi kronolojik bir sıra ve genel bir çerçeve içinde özetlenmeye çalışılmıştır.

B. Avrupa’da Psikolojik Danışmanlık ve Rehberliğin Gelişimi

Avrupa’da psikolojik danışma ve rehberlik hareketinin nasıl ortaya çıktığı ve nasıl bir gelişim seyri gösterdiği aşağıda ifade edilmiştir.

1) Psikolojik danışma ve rehberlik alanı, Amerika ile karşılaştırıldığında, Avrupa ülkelerinde henüz fazla bir gelişme gösterilmemiştir. Avrupa’da okullardaki rehberlik çalışmaları, daha çok öğrencilerin ekonomik gelişmelerine ve mesleklere dönük olup öğrencilerin kişisel-sosyal konulardaki duygusal problemleri ile fazla ilgilenmemektedir. Buna göre, rehberlikle ilgili personelin esas görevleri öğrencilere akademik gelişmelerinde okul ve meslek seçimlerinde yardımcı olma noktalarında toplanmaktadır. (Beck, 1971; S.108,109)

2) İkinci Dünya Savaşı arasında Avrupa ülkelerinde, çocuk ve gençlere yönelik okul dışı birçok kurum oluşturuldu. Bu kurumlar, çocuk ve gençlere ilişkin sağlık, iş bulma, toplumsal hizmet, özel eğitim ve suçluluğu önleme gibi hizmetleri örgütlemeye çalıştılar. Daha sonra, okul bitiren gençlerin mesleklere yerleştirilmesini sağlama çalışmalarına da yöneldiler. (Ülkü, 1978).

3) Avrupa'da değişik okul kademelerini kapsayan sürekli rehberlik programları bulunmadığı gibi, okullarda psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarında ne kadar uzman personel çalıştığı ve bunların mesleki nitelikleri henüz iyice bilinmemektedir. 1960 yılını esas alan bu incelemeye göre, Fransa, Danimarka ve Belçika'da okullarda sadece 11-15 yaş grupları için rehberlik programlarının bulunduğu görülmüştür. Yine, aynı incelemede Federal Almanya, İtalya ve Hollanda da 12-14 yaş gruplarına dönük olmak üzere okullarda rehberlik programlarının başlatılması için henüz öneriler geliştirildiği anlaşılmaktadır.(Beck, 1971; S. 112) Buna göre, Avrupa'da psikolojik danışma ve rehberlik çalışmalarının, daha çok ortaokullarda, yani öğretimin birinci döneminde önem kazandığı ortaya çıkmaktadır.

4) Avrupa ülkelerinden bazıları bugünkü anlamı ile profesyonel rehberlik uygulamalarının ne zaman başladığı hakkında şu tarihler esas alınabilir: Fransa, İngiltere ve Federal Almanya için 1959 yılı; Avusturya, Belçika ve İsveç için 1962 yılı; İtalya, İrlanda ve Hollanda için 1963 yılı başlangıç olarak gösterilebilir.(Kantarcıoğlu, 1974; S.28-40)

5) Avrupa okullarındaki rehberlik uygulamalarında, genellikle, test ve envanter gibi psikolojik ölçme araçları fazla kullanılmamaktadır. Rehberlik çalışmalarında öğretmenlerin öğrencileri hakkındaki gözlemleri esas alınmaktadır. Öğrencileri okul içinde türlü programlara, üst okullara, iş ve mesleklere yöneltmede öğretmenler tarafından yapılan gözlemler daha etkili olmaktadır. Avrupa ülkelerinde uzmanlar daha çok okul çevresindeki merkezlerde görevlendirilmektedir.(Kepçeoğlu, 1995,S.35)

C. Türkiye’de Psikolojik Danışmanlık ve Rehberliğin Gelişimi

Ülkemizde eğitim çevrelerinde rehberlikten söz edilmeye başlanması İkinci Dünya Savaşı’nı izleyen yıllara rastlar. Öğretim programlarında bireyler arasındaki farklılıklara ve öğretim faaliyetlerinin bu farklılıklara uyarlanması gereğine değinilmekte ve 1948 Ortaokul Müfredat Programı “okul her öğrenciye kendi yetenekleri sınırı içinde en yüksek başarıya götürecektir kılavuzluğu yapmalıdır” demekle öğretmenlerin rehberlik görevine işaret etmektedir (Kuzgun; 1992).

Türkiye’de psikolojik danışma ve rehberlik kavramı ve uygulamalarındaki gelişmeler maddeler halinde şöyle özetlenebilir.

1. Rehberlik fikir ve kavramı eğitimimize 1950’lerde girmeye başlamıştır. 1951- 1956 yılları arası eğitim sistemimizde rehberlik çabaları bakımından çok hareketleri bir dönem olmuştur(Tan,1974). Bu dönemde Türk Amerikan işbirliği içinde, bir yandan Amerikalı uzmanlar eğitim sistemimizde incelemeler yapmak üzere Türkiye’ye davet edilirken, öte yandan ülkemizde bazı eğitimciler psikolojik danışma ve rehberlik alanında uzmanlaşmak üzere Amerika’ya gönderilmiştir.

a) 1951-1952 öğretim yılında Türk ortaöğretimini inceleyen (Rufi 1953,S.14,15) hazırladığı raporda rehberlik konusunu da ele almıştır. Rufi, ülkemizde kaldığı süre içinde ayrıca öğretmenlere ve yöneticilere türlü konferanslar vermiştir.

b) 1952-1953 öğretim yılında Amerikalı uzmanlardan Tompkins, Beals, Mills, Türk eğitiminin yapısını incelemişler, okullarda rehberliğin gereği ve örgütlenmesi üzerinde görüşlerini açıklamışlardır (Beals, 1955; Tompkins, 1956). Bu yılda da rehberlik konusunda konferanslar ve seminerler düzenlenmiş hatta bazı illerde rehberlik uygulamasının denemeleri yapılmıştır.

c) Rehberliğe dikkati çeken bu dönemdeki yoğun çalışmalar Milli Eğitim Bakanlığı’nda da etkilerini göstermiştir; 1953 yılında Talim ve Terbiye Dairesine bağlı olarak “Test ve Araştırma Bürosu” kurulmuştur.

d) Rehberlik konusundaki toplantılar ve seminerler yaz aylarında daha uzun süreli rehberlik kursları biçiminde yapılmaya başlanmıştır. 1953 yılında İstanbul’da yapılan rehberlik seminerleri konuya daha çok ilgi toplamıştır. Bu seminerlere katılan bazı müdür ve öğretmenler gönüllü olarak kendi okullarında rehberlik uygulamalarına başlamışlardır. 1954 yılında Amerikalı uzman Mathiasen’in başkanlığında İstanbul Kandilli Kız Lisesi’nde yapılan seminerlerde ise bazı önemli sonuçlar ortaya çıkmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı temsilcilerinin de katıldığı bu seminerde “eğitim sistemimizde rehberliği engelleyen faktörler” konusu tartışılmıştır. Bu seminerin raporu yayınlanmamıştır.

e) 1953-1954 öğretim yılında Gazi Eğitim Enstitüsü’nün Pedagoji ve Özel Eğitim bölümlerinde, ülkemizde ilk kez, “Rehberlik” dersi okutulmaya başlanmıştır.

f) Yabancı uzmanlarca hazırlanan rapor ve seminer notu gibi kaynaklara ek olarak, yine bu yıllarda rehberlik konusunda bazı kitap, broşür ve makaleler yayınlanmıştır. Bu kaynaklar rehberlik kavramının daha geniş eğitimci gruplarına yaygınlaştırılmasında yardımcı olmuştur.

g) 1954 yılında Ankara ve İstanbul başta olmak üzere altı ilde “Rehberlik ve Araştırma Merkezi” kurulmuştur. Ancak kuruluşlarından çok daha sonra, 1968’de yürürlüğe giren bir yönetmelikle (MEB-Tebliğler Dergisi, 1488, 12.2.1968) bu merkezlerin görevleri açık olarak gösterilebilmiştir.

2. Rehberlik konusunda ülkemizde 1951-1958 yılları arasında görülen hızlı çalışmalar ve gelişmeler daha sonra duraklamıştır. Bu duraklamada türlü etmenlerin etkisi olmuştur. Bunlar arasında, yetişmiş personel yokluğu, yetkililerdeki inanç ve bilgi eksikliği, parasal desteğin bulunmayışı, vb. sayılabilir. Ancak, rehberlik fikir ve kavramı ülke düzeyinde yayılmaya, yeni hazırlanan program ve yönetmeliklerde etkisini göstermeye devam etmiştir. Bu arada, örneğin, VII. Milli Eğitim Şurası rehberlik çalışmaları ile ilgilenmiş; ortaöğretim okullarında “gurup öğretmenliği” kavramı benimsenmiştir.

3. Sosyal bilimlerin çeşitli dallarında yüksek öğrenim gören gençlerin Milli Eğitim Bakanlığı'ndan görev istemleri eğitim uzmanlığında psikolojik danışmanlık ve rehberlikle ilgili yeni görev alanlarının doğmasını sağlamıştır. Eğitimde yeni uzmanlık alanları ile ilgili olarak önce, "Milli Eğitim Bakanlığı Merkez ve Taşra Teşkilatındaki Eğitimle İlgili Uzmanlıklara Atanacaklar Hakkında Yönetmelik" (MEB-Teb. Der. 1561, 30.6.1969) hazırlanmış; sonra, İl Milli Eğitim Müdürlüklerinde çalışacak uzmanların görevlerini belirleyen "İl Milli Eğitim Müdürlüğü Eğitim Uzmanları Bürosu Yönetmeliği" (MEB-Teb. Der. 1638, 4.1.1971) yürürlüğe konmuştur. Bu yönetmelikle kurulan bürolara il düzeyinde psikolojik danışma ve rehberlik çalışmaları ile ilgili geniş görevler verilmiş, bunlar "Okul Psikologu" ve "Rehberlik Hizmetleri" olarak iki ayrı bölümde toplanmıştır.

4. Ülkemizde okullarda psikoloji danışma ve rehberlik uygulamalarının başlatılması bakımından İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı ve VIII. Milli Eğitim Şurası önemli bir dönüm noktası olmuştur.

a) İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planında Milli Eğitim Bakanlığınca, okullarda planlı ve programlı rehberlik uygulamalarının başlatılması öngörülmüştür (Kalkınma Planı II., 1967; s.258).

b) VIII. Milli Eğitim Şurası çalışmalarında orta öğretimin yeniden düzenlenmesi konusunda önemli kararlar alınmıştır (VIII. M.E.Şurası, 1971; S, 129-142). Bu kararlar arasında, birinci ve ikinci devre orta öğretim yeniden tanımlanmış; ikinci devrede yüksek öğretime, hem mesleğe hem yüksek öğretime hayata ve iş alanlarına hazırlayan üç gurup program kabul edilmiştir. Dokuzuncu sınıf rehberlik çalışmalarının yoğunluk kazanacağı bir "Yöneltme Sınıfı" haline getirilmiştir. Programlar arasında yatay ve dikey geçişlere olanak sağlanmış sınıf geçme yerine ders geçme sistemi benimsenmiştir. Ayrıca, bu yeni kararlarla ilgili uygulamanın planlaması yapılmıştır.

5. 1970-1971 öğretim yılı okullarda planlı ve programlı psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarının başlatılması ve okullara rehberlik personeli atanması bakımlarından Türkiye'de psikolojik danışma ve rehberliğin gelişimi sürecinde çok etkili bir yıl olmuştur.

a) Gerek İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın gerekse VIII. Milli Eğitim Şurası'nda alınan kararların etkisi ile, 1970-1971 öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı'nca, "Orta Dereceli Okullarda Rehberlik Servislerinin Kuruluşu ve Görevleri ile İlgili Esaslar" (MEB-Teb. Der. 1619, 10.8.1970) geliştirerek 24 genel, mesleki ve teknik orta öğretim okulunda psikolojik danışma ve rehberlik uygulamaları başlatılmıştır.

b) Psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarına giren okulların sayısı 1971-72 öğretim yılında 50'ye, 1972-73 yılında 64'e, 1973-74 yılında ise 91'e çıkarılmıştır. Personel sağlandıkça yeni okullar rehberlik uygulamalarına alınmış ve böylece uygulamaya giren okulların sayısı sürekli olarak artmıştır. 1987-88 öğretim yılında yaklaşık olarak 250 kadar psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarının sürdürüldüğü görülmektedir.

Okullardaki psikolojik danışma ve rehberlik uygulamaları başlangıçta, rehberlik konusunda bir süre hizmet-içi eğitim görmüş öğretmenlerle sürdürülmüş; daha sonra, öğretmenlerin yanı sıra, eğitim ve psikoloji dallarında çeşitli üniversite ve yüksek okulları bitiren genç elemanlar tam-zamanlı rehberlik personeli olarak okullara atanmaya başlanmıştır. Okullarda psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarını sürdüren bu personelin sayısı 1987-88 öğretim yılında yaklaşık 500'e ulaşmıştır.

6. Okullarda başlatılan psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarına paralel olarak eğitim sistemimizde rehberliğin önemini ve yerini belirleyen gelişmeler de devam etmiştir.

a) 1970 sonrası "eğitim reformu" çalışmalarında tüm eğitim sistemi için eğitimde "seçme, yöneltme ve rehberlik" ilkesi kabul edilmiştir (Resmi Gazete, 14335, 13.10.1972).

b) Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında yöneltme açısından eğitimde rehberlik kavram ve uygulamalarına geniş bir yer ayrılmıştır (Yeni Strateji ve Kalkınma planı: Üçüncü Beş Yıl, 1973; S.722-744).

c) Milli Eğitim Temel Kanunu ile eğitimde “rehberlik ve yöneltme” ilkesi bir yasa maddesi olarak benimsenmiştir (Resmi Gazete, 14574, 24.6.1973).

7. IX. Milli Eğitim Şurası’nda alınan kararlar okullardaki psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarına yeni ve önemli boyutlar kazandırmıştır. Ülke düzeyinde bütün orta dereceli okul programlarında rehberlik çalışmaları için haftada iki saatlik bir süre ayrılmıştır. Bu karar rehberlik çalışmaları için gerekli olan zaman sorununu çözmeye önemli bir adım oluşturmuştur. Bir yandan okullardaki uzmanlı psikolojik danışma ve rehberlik uygulamaları genişlerken, 1974-75 öğretim yılında, bu kez, bütün orta dereceli okullarda “yaygın” rehberlik çalışmaları başlatılmıştır. Bu yaygın rehberlik uygulamaları sınıf öğretmenlerinin sorumluluğuna bırakılmış; bu uygulamanın esasları (MEB. Teb. Der. 1812, 4.11.1974) hazırlanmıştır.

8. Okullardaki rehberlik uygulamaları genişlerken bazı yüksek öğrenim kurumlarımızda da psikolojik danışma ve rehberlik dalında lisans üstü düzeyde akademik programlar başlatılmış; bu dalda ayrı bölümler kurulmuştur. Ülkemizde 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile 1981 yılında yüksek öğretimde yapılan yeni düzenlemeler sonucunda psikolojik danışma ve rehberlik alanı eğitimde psikolojik hizmetler anabilim dalları içinde bir bilim dalı olarak yerini almış; psikolojik danışma ve rehberlikte lisans programları başlatılmıştır.

İleride, psikolojik danışma ve rehberlik dalında sertifika, lisans, bilim uzmanlığı ve doktora dereceleri alarak daha çok sayıda yetişmiş personelin alana girmesi ile psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarındaki gelişmenin daha da tutarlı ve etkili bir düzeye erişmesi beklenmektedir.

2.1.5. Okullarda Psikolojik Danışmanlık ve Rehberliği Gerekli Kılan Nedenler

Çağımızda toplumsal yapı, eski durağan görüntüsünü yitirmiştir. Teknik baş döndürücü bir hızla gelişmektedir. Bilimsel, sanatsal, politik gelişmeler de toplumsal devinimi hızlandırmaktadır. Bu durum karşısında, öğrencilerin gelişim görevlerini

gerçekleştirmede yetersiz kalan okulların, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri ile desteklenmesi, zorunlu duruma gelmiştir.

A.Toplumsal Değişim: Ülkemizde, toplumsal değişimin belirtileri olarak, dış ve iç göçler çoğaldı. Köy nüfusu hızla azalırken, kent nüfusu hızla çoğalmaya başladı. İnsanlar daha çok gereksinim ve rahat yaşama isteği duymaya başladılar. Kimi iş ve meslekler ortadan kalktı, yeni iş ve meslekler doğdu. Tarım toplumu durumundan endüstri toplumu olma sürecine girildi.

Artan toplumsal devingenliğin etkisiyle, okullar da çeşitlenmeye başladı. Buralarda, birtakım yapısal değişiklikler ortaya çıktı. Özel okul ve dersaneler hızlı artış gösterdi. Hangi okula gitmelerinin, hangi öğretim programını seçmelerinin daha uygun olacağı konusunda, öğrencilere yardım etme yoğun bir gereksinim durumuna geldi.

B.Gençlik Alt Kültürünün Oluşması: Gençler bir araya gelerek, süre giden toplumsal değer ve kurallara karşıt tutum ve davranışları içeren bir **alt (karşıt) kültür** oluşturmaktadırlar. Bu kümelerde gençler, hem içinde buldukları dönemin özelliklerini, hem de kendi sorunlarını yaşamaktadırlar.

Alt kültür kümelerinin düşünce ve devinimleri, dıştan bakan yetişkinlerde kuku, güvensizlik yaratmaktadır. Bu da onların, gençlere karşı ön yargılı, basmakalıp davranışlar oluşturmaya yol açmaktadır. Bu önyargılı tutumları ve basmakalıp davranışları ortadan kaldırmak için, eğitim görevlilerinin, gençlik alt kültürünü tanımaları gereklidir. Okullu gençleri bu alt kültürleri ile tanıyıp, onlara bilinçli olarak yardım etme gereksinimi, rehberlik ve psikolojik danışmayı gerekli kılan nedenlerden birini oluşturmaktadır(Özoğlu, 1982,S.67).

C. Eğitimde Bireyin Duygusal Yönüne Verilen Ağırlığın Giderek Artması:

İnsan düşünen ve duyan bir varlıktır. Belli bir davranışta bilişsel ve duyusal süreçler birlikte işlev halindedir. Ancak, eğitimde insanın bilişsel yönüne fazlaca önem verildiği, buna karşılık insanın duyusal yönünün ihmal edildiği görülmektedir. Bu

tutumuna eğitim kademelerinin ileri basamaklarında daha fazla rastlanmaktadır. Öğretmenler genellikle öğrenciyi sadece öğrenen, zihinsel bir varlık olarak görmekte, tüm sorunlara akıl ve mantıkla yaklaşmasını beklemektedirler.(Arbuckle, 1961,S.23) Okullarda bilgi aktarımı baş rolü oynamakta, öğrenme sürecinin gerisindeki duygusal faktörler çok göz ardı edilmektedir.

D.Bireysel Farklılıkların Eğitimde Dikkate Alınması Zorunluluğuna Karşın Sınıfların Kalabalık Olması: Temel eğitimin yaygınlaştırılması, toplumun çok değişik kesimlerinden gelen, yetenek, ilgi, değer ve eğitim ihtiyacı birbirinden farklı bireylerin aynı sınıflarda toplanmalarına yol açmıştır. Her öğrencinin kendi gerçekleri doğrultusunda gelişebilmesi, kendini gerçekleştirebilmesi; öncelikle onların kendilerine tanıtılmalarını gerektirmektedir. Ne var ki özlenen bireysel öğretimin yapılabilmesinin baş koşulu olan bu tanıma ve tanıma işini, her şeyden önce, öğrenci sayısının çok oluşu engellemektedir.

Sınıflardaki öğrenci sayısını azaltmak; her öğretmene, bu görevi yapabilmesini sağlayacak düzeyde bir eğitim vermek, daha uzun yıllar için olanaksız görülmektedir. Öğrencilerin kendi yetenek ve ilgileri yönünde gelişebilmelerini, kendilerine uygun bir mesleğe yönelmelerini sağlamayı engellediği için, sınıfların kalabalığı da rehberlik ve psikolojik danışmayı gerekli kılan nedenlerden biri olarak ortaya çıkmaktadır.

E. Boş Zaman Sorunu: Herkesin, bir işin bir bölümüyle uğraşmak zorunda kaldığı çağımızda, kişi, kendi dışındaki dünyayı, etkinlikleri tanıma; dünyaya yabancılaşmama konusunda da boş zamanlardan çok yararlanabilmektedir. Boş zamanı en iyi biçimde değerlendirme alışkanlığı, daha çok çocukluk ve gençlik dönemlerinde edinilebilir. Bu nedenle, boş zamanı iyi değerlendirme alışkanlığının kazanılmasında da okulun önemli sorumlulukları vardır.

Bireyin boş zamanlarını, kendini gerçekleştirmede en verimli biçimde kullanabilmesi için de rehberlik ve psikolojik danışma gerekmektedir. Bu yolla kişide,

okulun olanaklarını, kendini gerçekleştirme yönünde kullanma bilinci geliştirilebilir. (Bakırcıoğlu, 1994,S.33)

F.Demokratik Toplumlarda Bireylere Tanınan Seçme Özgürlüğü:

Çağdaş toplumların benimsediği demokratik yaşama biçimi de rehberliği gerekli kılan koşulların başında gelmektedir. Demokratik toplumlarda, her bireye eğitim görme ve toplumdaki meslek ya da sosyal sınıf hiyerarşisinin en üst basamaklarına yükselme hakkı tanınmıştır. Ancak bireylerin eğitim olanaklarından yararlanabilmeleri, sahip oldukları ekonomik olanaklar ve içinde yaşadıkları çevrenin kültürel değerleri yani eğitime verilen önem ile sınırlıdır. Ekonomik ve kültürel imkanların kısır olduğu çevrelerde, ancak üstün yetenekli bireyler, engelleri aşarak toplumun üst düzeylerinde kendilerine bir yer yapabilmektedirler. Bu da bir toplumun sosyal sınıfları arasındaki sınırların çok kesin bir biçimde ayrılmamış olması ile gerçekleşebilmektedir. Yani demokratik toplumlarda bir kimse çok çalışarak ve mevcut olanaklarını kullanarak yeteneklerini geliştirebilir ve toplumsal konumunu ilerletebilir. Toplumumuzda, eğitim yolu ile durumunu geliştirme özlmleri yaygın bir değer olarak gözlenmektedir. Böyle bir özlemin gerçekleşebilmesi için bireyin toplumda kendisine açık fırsatları görebilmesi ve bunları değerlendirebilmesi gerekir. Bireylerin seçme özgürlükleri arttıkça, karar verme durumunda sorumlulukları da artmaktadır. Doğru karar verme sorumluluğu ile karşılaşan bir kimse seçenekleri daha yakından tanımak istemekte ve profesyonel bir yardıma ihtiyaç duymaktadır (Kuzgun, 1992,S.11)

2.2.PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK VE REHBERLİK NEDİR? NE DEĞİLDİR?

Bu bölümde psikolojik danışmanlık ve rehberliğin ne olduğu, ne olmadığı, amaçları, ilkeleri, sınırlılıkları, başlıca rehberlik modelleri ve rehberlik servislerine yer verilmiştir.

2.2.1. Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Nedir?

Rehberlik terimi, Farsça “yol gösteren kimse, kılavuz” anlamına gelen “rehber” sözcüklerinin sonuna –lik ekinin getirilmesiyle oluşturulmuştur. Söz konusu terim

İngilizce’de “guidance” sözcüğü ile karşılanmaktadır.(Özon, 1959; Yeni Redhhouse Lügatı, 1962, S.468)

Rehberlikle ilgili bazı tanımlar aşağıda verilmiştir.

1. “Rehberlik, sorunlarını çözmesi ve içinde yaşadığı toplumun özgür ve sorumlu bir üyesi olabilmesi için bireye yardımcı olacak deneyimler kazandırma programıdır” (Glanz, 1964,S.39).

2. “Rehberlik kendini anlaması, ev, okul ve topluma en iyi şekilde uyum yaparken kendi kendini yönetmesi için bireylere yardım etme sürecidir”.(Miller, 1968,S .7)

3. “Rehberlik, ferdin en verimli şekilde gelişmesi ve tatminkar intibaklar sağlamasında gerekli olan tercihleri, yorumları, planları yapmasına ve kararları vermesine yarayacak bilgi ve hünnerleri kazanması ve bu tercih ve kararları yürütmesi için ferde yapılan sistemli ve profesyonel yardımdır” (Tan, 1972, S.6).

4. “En geniş anlamında rehberlik bir insanın başka bir insana ya da gruba, o insanın ya da grubun en iyi bir biçimde yaşamasına, insanların kendilerini gerçekleştirmelerine en elverişli yolları bulabilmeleri için yapılan yardımlardır”. (Baymur; 1975,S.6)

5. Rehberlik, bireyin yeterlilikleri ve yetenekleriyle en üst düzeyde gelişerek gereksinmelerini doyurmasında, benliğine uygun rol kavramları gelişerek çevresindeki durumlarla ilişkisinde uyum sağlaması için gerekli problem çözme, karar verme, bilgi ve becerisini kazanmasında; benlik kavramı ile bağdaşan doğal ve toplumsal “gerçeği” içinde bir öğrenen olarak anlamlı ve mutlu bir yaşam sürdürmesinde, bireye profesyonel kimselerce yapılan bilimsel ve sistematik yardım sürecidir”. (Özoğlu, 1977,S. 50, 51)

Yukarıda verilen tanımlar herhangi bir ölçüte göre seçilmiş tanımlar değildir. Rehberliğin anlamı ile ilgili tanımlar, kuşkusuz, çeşitli açılardan inceleme konusu olabilir. Bu, bilimsel olarak incelemeyi yapacakların belirlediği amaçlara bağlıdır. Ancak,

buradaki amaç aşırı uçları dikkate almaksızın rehberlik alanının bütünlüğü içinde, çeşitli tanımlarda günümüzün rehberlik anlayışına uygun olan kavramları bir araya getirerek rehberliğin anlamını ortaya koymaktır.

Burada verilenler ile birlikte çeşitli rehberlik tanımları bir arada incelendiğinde, rehberliğin bireyde gerçekleştirmeye çalıştığı amaçlar şu şekilde özetlenebilir.

- Kendini tanınması
- Çevrede kendine açık olan fırsatları öğrenmesi
- Gizilgüçlerini geliştirmesi
- Çevresine uyum sağlaması

Belirtilen bu amaçların ilk ikisi, bireyin kendisi ve çevresi hakkında doğru ve ayrıntılı bilgi edinmesi gereğini vurgulamaktadır. Bireyin kendini tanınması ile, beden ve zihin yeteneklerini, hoşlandığı ve hoşlanmadığı faaliyetleri, psikolojik ihtiyaçlarını, hayattan neler beklediğini, tutum ve değerlerini tanınması kastedilmektedir. Kişinin kendini tanınmasına yardımcı olmak rehberliğin birinci işlevidir.

Rehberliğin en önemli işlevi, bireyin kendisi ve çevresi hakkında edindiği bilgileri özümlemesine ve doğru, sağlıklı tercihler yapabilen bir kişi olmasına yardımcı olmaktır. Bu da “Psikolojik danışma” adı verilen ve bireysel ya da grupla yürütülen özel bir etkileşim yöntemi ile gerçekleştirilen bir hizmettir.

Son yıllarda rehberliğin “psikolojik danışma” işlevi giderek artan bir önem kazanmış olup nerede ise rehberlikten bağımsız bir hizmet alanı haline gelmiştir. Öğrencilere verilen psikolojik hizmetlerin adı başlangıçta sadece “Rehberlik” iken daha sonra hizmetler “Rehberlik ve Psikolojik Danışma” olarak anılmaya başlanmıştır. Psikolojik danışmanın bu tür yardım hizmetlerindeki rolünü daha fazla vurgulamak isteyen eğitim kurumları ya da yazarlar “psikolojik danışma” terimini rehberliğin önüne almaktadırlar.

Rehberlik terimi, hem bir anlayışa, bir yaklaşım biçimine, hem de bir takım hizmetler bütününe işaret etmektedir. Bir örgüt olarak rehberlik, aşağıda açıklanan servislerden oluşmaktadır.

2.2.1.1. Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Servisleri

Bir psikolojik danışmanlık ve rehberlik örgütünde bulunan başlıca servis birimleri aşağıdaki gibi özetlenebilir. (Bakırcıoğlu, 1994)

A. Öğrenciyi Tanıma

Bir kimseye yardımcı olabilmek için her şeyden önce onun neler istediğini neler beklediğini ve neler yapabileceğini bilmek gerekir. Bir okul ortamında ortaya çıkabilecek sorunlar genellikle öğrenme süreci ile ilgili olduğundan öğrencinin öğrenme gücünü eğitime verdiği önemi ve çeşitli konulara karşı ilgisini bilmek gerekir. Bireyi tanıma çalışmaları, gözlem, test gibi bireyi dıştan değerlendiren ve görüşme, psikolojik danışma, envanter, otobiyografi gibi, onu kendi algıladığı şekli ile tanıtıcı tekniklerle elde edilen verilerin çözümlenmesi, sentezi ve sonuçların bireye iletilmesi ile ilgili işlemleri içerir. Birey hakkında toplanan verilerin dosyasına işlenmesi ve gizliliğin korunması da bu servisin işlevleri arasındadır.

B. Bilgi Verme

Rehberliğin bu işlevi öğrencileri, kendilerini geliştirebilecekleri olanaklardan haberli kılmaktır. Eğitim kurumları, iş olanakları ve meslekler hakkında öğrencilere güncel ve doğru bilgi vermek yanında, disiplin ve görgü kuralları, cinsel eğitim, verimli çalışma yöntemleri gibi konularda onları aydınlatmak, bilgi verme servisinin işlevleri arasındadır.

C. Psikolojik Danışma

Psikolojik danışma kişinin savunucu tutumunu bırakıp yeni yaşantılara açık hale gelmesi için yapılan yardımdır. Psikolojik danışma çeşitli nedenlerle uyum sıkıntısı çeken, kendini yalnız hisseden, başarısız ve değersiz gören kimselere, sorunlarının kaynağını ve çözüm yollarını görmede yardımcı olur. Ancak bu hizmetten kendini tanımak ve anlamak isteyen kimseler yararlanabilir.

D. Yerleştirme

Yerleştirme hizmetlerinin amacı, öğrencilerin okulda niteliklerine uygun programlara, ders dışı etkinliklere, eğitici kollara yerleştirilmelerine, onların sürekli ya da yarım zamanlı iş bulmalarına yardımcı olmaktır.

E. İzleme

Rehberliğin izleme fonksiyonu, yapılan yardımların değerlendirmesine ilişkin tüm çalışmaları kapsar. Programlara ya da mesleklere yerleşen bireylerin ne ölçüde uyum ve başarı gösterdiğini araştırmak, psikolojik danışma sırasında alınan kararın, seçilen davranış tarzının ne ölçüde etkili olduğunu saptamak bu servisin görevleri arasındadır.

2.2.2. Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Ne Değildir

1. Psikolojik danışma ve rehberlik yardımı, bireye tek yönlü olarak doğrudan doğruya yapılan bir yardım değildir.
2. Psikolojik danışma ve rehberlik bireyin çözemediği sorunlarını onun yerine çözmek demek değildir.
3. Psikolojik danışma ve rehberlik sadece bireyin bir yönü ile ilgilenmek demek değildir. Rehberlikte birey bütün olarak düşünülür.
4. Psikolojik danışma ve rehberlik kullanılan tüm tanıma teknikleri amaç değil, sadece bir araçtır.

5. Psikolojik danışma ve rehberlik bir disiplin görevi değildir. Rehberlik yargılamaz ve ceza vermez.

2.2.3. Psikolojik Danışmanlık ve Rehberliğin Amaçları

Rehberlik çalışmaları ile erişilmek istenilen bir sonuç olarak, **rehberliğin amacı bireyin kendini gerçekleştirmesine yardım etmektir.** Günümüzde, kendini gerçekleştirme genel olarak psikolojik danışma ve rehberlik alanındaki tüm hizmetlerin amacı olarak kabul edilmektedir.

Psikolojik danışma ve rehberlik yardımının amacı olan “kendini gerçekleştirme” (self-actualizing) rehberlik alanında benimsenmiş, son yılların önemli kavramlarından biridir. Kendini gerçekleştirme, bireyi bir bütün olarak ele alan ve özellikle normal bireyin gelişimini inceleyen “hümanistik psikoloji” akımının geliştirdiği bir kavramdır. Üzerinde çok çalışılmış olmasına karşın bu kavram halen karmaşık bir kavramdır.

Kendini gerçekleştirme kavramı, başlangıçta soyut bir kavram olarak algılanmış ve geniş biçimde eleştirilmiştir. Bunun için, kendini gerçekleştirme kavramı üzerinde geniş araştırmalar yapılmış; kendini gerçekleştirmekte olan insanın çeşitli özellikleri sıralanmıştır. Bu özelliklerden genel olarak benimsenen bazıları şöylece özetlenebilir:

1. Kendi yetenek ve ilgilerini, eğitim olanaklarını, içinde yaşamakta olduğu toplumun beklentilerini ve meslekleri tanımış olmalıdır.

2. Özyapısından gelen ya da doğal ve toplumsal çevresinin etkileri sonucu ortaya çıkan sorunlarını görebilmeli ve bunları çözümlenebilmelidir. Bedensel, bilişsel, toplumsal ve duygusal sorunlarının olası çözüm yollarını inceleyerek, bu çözüm yollarından, kendine en uygun olanını, kendi özgür istenciyle seçebilmelidir. Sorunlarının çözümünü planlayabilmeli ve bu plan doğrultusunda, beklenen eylemleri gerçekleştirip, gerekli uyumu gösterebilmelidir.

3. Başkalarıyla iyi ilişkiler kurabilmelidir. Yaşama karşı olumlu bir tutum göstermelidir.

4. Boş zamanlarını en uygun şekilde kullanabilmelidir. Bunun için gerekli anlayış ve görüşü edinmiş olmalıdır.

Görüldüğü gibi psikolojik danışma; eğitimin amaçladığı, kişinin bir bütün olarak gelişmesine, kendini gerçekleştirmesine yardım eden bir hizmettir.

2.2.4. Psikolojik Danışmanlık ve Rehberliğin İlkeleri

Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri, belli ilkeler ışığında yürütüldüğünde amacına ulaşabilmektedir. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin verilmesi sırasında göz önünde tutulması gereken ilkeler şunlardır (Kuzgun, 1981, 1991; Kepçeoğlu 1989):

1. Psikolojik danışma ve rehberlik, demokratik toplum değerlerine ve bireysel gereksinimlerine dayanmalıdır.

2. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri, yararlanmak isteyen her bireye sunulmalıdır.

3. Psikolojik danışma ve rehberlikte bireye saygın bir varlık olarak bakılmalıdır.

4. Psikolojik danışma ve rehberlik bireye, kendisi için seçimler yapma ve kararlar verme özgürlüğü tanımalıdır.

5. Psikolojik danışma ve rehberlik, sürekli yararlanabilecek bir hizmet olarak sunulmalıdır.

6. Psikolojik danışma ve rehberlik, gizlilik temeline dayanmalıdır.

7. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri, beklenen yararı, ancak öğrenci odaklı eğitim sisteminde sağlayabilmektedir. O nedenle, öğrenci odaklı eğitim sistemi egemen kılınmalıdır.

8. Psikolojik danışma ve rehberlik, öğrencilerle ilgili olanların işbirliği ile yürütülmelidir.
9. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinde, bireysel ayrılıklar göz önünde tutulmalıdır.
10. Psikolojik danışma ve rehberlik ile birey; bedensel, zihinsel, toplumsal ve duygusal yönden, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda, bütünüyle geliştirilmeye çalışılmalıdır.
11. Psikolojik danışma ve rehberlik, eğitimin ayrılmaz bir parçası olarak uygulanmalıdır.
12. Psikolojik danışma ve rehberlik, her okulun kendi amaç, gereksinim ve olanaklarına uygun biçimde uygulanmalıdır.
13. Psikolojik danışma ve rehberlik; örgütlü, planlı bir biçimde ve profesyonel bir hizmet olarak verilmelidir.

Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin verilebilmesi için, bireye, onun kişisel kararlarına ve bireysel ayrılıklarına duyarlık gösteren, demokratik bir eğitim ortamı gerekmektedir. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri, ancak demokratik yaşamın egemen olduğu bir eğitim ortamında verilebilmektedir. Eğitim görevlilerinin tümü, demokratik bilinç, tutum ve davranış edinmiş olmadıkça; kendi payları oranında öğrencilerin tüm yönleriyle gelişmelerine yardım etme istek ve becerisini göstermedikçe, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklenen verim elde edilememektedir. Rehberlik ve psikolojik danışma ilkeleri incelendiğinde, bunların zorunluluğu anlaşılmaktadır (Soydan, 1995, S.9).

2.2.5. Psikolojik Danışmanlık ve Rehberliğin Sınırlılıkları

Psikolojik danışma ve rehberlik, “her derde deva” bir hizmet değil; sınırlılıkları olan bir hizmetler bütünüdür. Sağlıklı, etkin bir kişilik geliştirmek için, ruhsal yardımla birlikte, bunun dışında kalan öbür kişilik hizmetlerinin de karşılanması gerekmektedir.

Psikolojik danışma ve rehberlik ile kişinin, kendisine tanıtılabilmesi için o, bedensel, devimsel, bilişsel, duygusal, toplumsal, tüm yönleriyle tanınmaya çalışılmaktadır. Ancak, psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri, bu hizmetlerden yararlanmak isteyen kişinin kendisi, anne babası, öğretmeni yöneticisi ile anlayış ve işbirliği yapılabildiği ölçüde gerçekleştirilebilmektedir. Öğrenciye, onun anne babasına, toplumsal-ekonomik koşullarına, öğretmen ve yöneticilerine karşın, psikolojik danışma ve rehberlik hizmeti verilememektedir.

Rehberlik uzmanından ve tüm psikolojik danışma ve rehberlik görevlilerinden beklenen; bu hizmetlerden yararlanmak isteyen kişiye, gerçek kendisini tanıması için yardımcı olmaktır. Bu anlamdaki yardımla kişi; kendi gerçekleri, sorunları ve çevresi hakkında bilinçlenmiş olacaktır. Kendi güçlerini kullanarak sorunlarını çözebilecek ve kendini gerçekleştirebilecek duruma gelecektir. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri ile sağlanmak istenen başarı budur. Bundan sonraki başarıyı, kişinin olanakları, kararı, girişim gücü ve çabası belirleyecektir. Onun için, okulda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin verilmesiyle, öğrencilerin tüm sorunlarının ortadan kaldırılacağı sanılmamalıdır (Bakırcıoğlu, 1994).

2.3. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR VE YAYINLAR

Bu bölümde, konuyla ilgili olarak yurt dışında ve ülkemizde yapılmış olan bazı araştırmalara kronolojik sıraya göre özetlenerek yer verilmiştir.

2.3.1. Konuyla İlgili Olarak Yurt Dışında Yapılmış Olan Araştırmalar

Jensen tarafından 1955 yılında yapılan araştırmada, öğrencilerin danışmanlardan nasıl ve hangi konularda yardım almak istedikleri araştırılmıştır. Araştırma sonucu elde edilen bulgulara göre öğrenciler en çok şu temel konularda öğretmenlerinden yardım beklemektedirler:

- 1- Kişilik özelliklerini, ilgilerini ve yeteneklerini anlamak,
- 2- Okul içinde ve dışında neleri yapmanın onlara uygun olduğunu keşfetmek,
- 3- Okulda kendileri için uygun programlar yapmak (Pişkin, 1989:49)

Williams tarafından 1960 yılında yapılan araştırmada, yaklaşık 2000 öğrenciye “okul rehberlik uzmanlarının neler olması gerektiği” sorulmuştur. Öğrencilerin 80 görevi işaretlediği görülmüştür. Bunlardan en önemli beşi:

- 1- Öğrenci problemlerinin çözümüne yardım edilmesi (%51)
- 2- Öğrenciye uygun konuların seçilmesi (%34)
- 3- Öğrenci ders programlarının planlanması (%35)
- 4- İhtiyacı olan öğrencilere yardım edilmesi (%23)
- 5- Gerekli olduğunda öğrenci programının değiştirilmesi (%20 olarak saptanmıştır. (Görkem, 1985,S.6)

Gibson tarafından 1962 yılında yapılan araştırmada, okul danışmanlarının fonksiyonları ile rehberlik programının öğrencilere temel yardımının ne olduğu incelenmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgularda öğrencilerin:

- 1- %95'i rehberliğin sadece programlara öğrencilerin bir takım özelliklerini geliştirmesi için eklendiğini,
- 2- %27'si kişisel sorunların çözümünde rehberliğin yeterli olmadığını,
- 3- %56'sı okuldaki rehberlik programından haberi olmadığını,
- 4- %45'i rehberlik programının tanımlandığını ancak açıklanmadığını, çoğunlukla da uygulanmadığını,
- 5- %86'sı özel yetenekleri, ilgileri ve güçlü oldukları alanları öğrenmek istediklerini,
- 6- %56'sı kendilerini yeteri kadar tanımadıklarını,
- 7- %47'si öğretmenlerinin de onları yeteri kadar tanımadığını,

8- %55 kişisel sorunlarını danışmandan ziyade yakın arkadaşlarına açmayı tercih ettiklerini,

9- %76'sı eğitsel bilgi almada %90'ı mesleki bilgi edinmede danışmandan yararlandıklarını söylemişlerdir. (Pişkin, 1989,S. 50)

Gibson tarafından 1962 yılında yapılan araştırmada, lise öğrencilerinin, okul rehberlik uzmanları hakkındaki görüşleri incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre: Öğrencilerin,

1- %25'i uzmanların bireysel olarak kendilerine yardımda bulunmadıklarını,

2- %56'sı okul rehberlik hizmetlerinin hangi servisten oluştuğu hakkında açık bir fikri bulunmadığını,

3- %33'ü üç ya da dört yıldır kendilerine rehberlik programı hakkında hiçbir bilgi verilmediğini belirtmişlerdir. (Görkem 1985,S. 7)

Wern tarafından 1962 yılında yapılan araştırmada, ABD okullarındaki rehberlik servisinde görevli rehber uzmanlarının, dört önemli sorumluluğu aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

1- Öğrenci sorunlarına ilişkin karar verme ve planlama yapabilme,

2- Öğrenciyi anlama, öğrenci başarısı ve ana-baba ile ilgili sorunlarına dönük olma,

3- Okul yönetimini, programını, kurallarını, öğrenci topluluğunun değişim çalışma özelliklerini, gelişimini açıklayıcı bilgiler verme,

4- Diğer topluluk ve kurallar ile okullar arası ilişkileri konusuna ilişkin araştırmaları öğrenci ve öğretmenin yararına sunma .(Akt., Görkem, 1985,S.6)

Giannoti ve Doyle tarafından 1982 yılında yapılan araştırmada, okul danışmanları ile öğrenci velilerinin birlikte çalışmalarının çocuk üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla bir çalışma yapılmıştır. Çalışmada okul danışmanları vasıtasıyla anne babalara “Etkili ana baba eğitimi” programı uygulanmıştır. Etkili ana baba eğitimi alan velilerin, çocuklarıyla daha rahat ve olumlu iletişim kurabildikleri tespit edilmiştir. Ayrıca bu programa katılan ana babaların çocuklarının davranışlarında ve öz bakım becerilerinde

bu eğitimi almayan ana babaların çocuklarına oranla ilerlemeler olduğu saptanmıştır (Akt., Tuzcuoğlu, 1995,S.93).

Murawka 1987 yılında, ilkokul rehberlik servisinin daha işlevsel hale gelebilmesi için bir araştırma yapmıştır. Araştırma sonucunda rehberlik servisinin amacına uygun olarak hizmet verememesinin nedenini öğrenci ile rehber öğretmenin iletişim içinde olmamasından kaynaklandığını saptamıştır. Araştırmayı yaptığı ilkokulda öğrencilerle rehber öğretmeni arasındaki iletişimi daha işlevsel seviyeye getirmek ve rehberlik servisinin çalışmalarını düzenlemek amacıyla bir program hazırlamıştır. Hazırlanan bu programın amacı;

Rehber öğretmenle görüşme imkanları açısından rehber öğretmeni aydınlatmak,

- 1- Öğretmenlerin rehber öğretmene öğrenci yollamalarını sağlamak,
- 2- Öğrencilerin asgari %30'unun rehber öğretmenle yalnız olarak görüşmelerini sağlamak,
- 3- Rehber öğretmen ana baba ile görüştüğünde bu durum hakkında öğrenciyi bilgilendirmek,
- 4- Öğrencilerin asgari %30'unun grup toplantıları yoluyla rehber öğretmenle görüşmesini sağlamak,
- 5- Meslek seçimleri hakkında öğrencilerle görüşmeler yapmak,
- 6- Öğrenci hakkındaki bilgilerin gizli kalması ilkesine saygı göstermek,
- 7- Öğrencilerin rehberlik programlarını olumlu olarak değerlendirmelerini sağlamak,
- 8- Programda geliştirici danışmanlık teknikleri, etkili olan becerilerin öğretilmesi, bireysel ve grupta danışmanlık görüşmeleri, özel gereksinimleri olan öğrencileri ilgili yerlere havale etmek.

Öğretmenlere rehberlik programının okulun içinde tam etkililik kazanması için bültenler gönderilmiştir. Program, öğrenci ve öğretmenlerle rehber öğretmen

arasındaki iletişimin artması ve rehber öğretmenin öğrencilerin gereksinimlerini etkili şekilde cevaplayabilmesi ile bariyeri ulaşmıştır. (Akt., Tuzcuoğlu, 1995,S. 91-92)

Gibson 1990 yılında yaptığı araştırmada öğretmenlerin yüksek okul rehberlik ve danışma programları hakkında 1965 ve 1986 yıllarındaki görüşlerini karşılaştırmıştır. 1965 yılında yapılan araştırmaya 205, 1986 yılındaki araştırmaya ise 180 öğretmen katılmıştır. Her iki araştırmada da aynı araç kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına bakıldığında; genel olarak öğretmenlerin okul danışma ve rehberlik programının okulun öğretim programına olumlu katkılar sağladığı yönündeki inançların devam ettiği görülmüştür. Araştırmada elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin,

- 1- %81.4'ünün, danışmanların okulun öğretim kadrosuyla birlikte ele alınmasını,
- 2- %85.1'inin sınıf öğretmenlerinin mesleki bilgi sunmasını,
- 3- %82.1'inin öğrencilerin eğitsel planlar yapmasına yardımcı olmasını istedikleri ortaya çıkmıştır.

Ginter, Scealise ve Presse (1990) tarafından yapılan bir araştırmada, öğretmenlerin ilkökul danışmanlarının rollerini nasıl algıladıkları belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma Louisina eyaletinde 313 ilkökul öğretmeni ve tam gün çalışan danışmanlar üzerinde yapılmıştır. İlkokul danışmanlarının görevlerini içeren 11 maddeden oluşan bir soru listesi hazırlanmış ve öğretmenlere bunları yardımcı rol mü yoksa danışman rolü mü olarak algıladıkları sorulmuştur. Araştırma sonucunda; yardım edici olarak problemlerin belirlenip çözümlenmesini belirten, bireysel ve grupta danışma, test sonuçlarının açıklanması, çocukların ilgilerinin tespit edilmesi, sınıf rehberliği aktivitelerinin sağlanması, çocukların ilgili yerlere yönlendirilmesi aktivitelerini gördükleri ve bunları daha çok danışmanların görevi olarak algıladıkları belirlenmiştir. Danışman rolü olarak profesyonel ve teknik yardımları içeren, sınıfın değerlendirilmesi, rol playing tekniği, ev ziyareti, ders programlarının planlanmasını gördükleri belirlenmiştir. İlkokul danışmanlarının görevleri konusunda öğretmen ve danışmanların algıları paralellik göstermektedir.

Kagan ve Tippins (1991) öğretmenlerin öğrencileri tanıması gereken alanlar konusunda geniş bir kategori seti sunmaktadır. Adı geçen araştırmacılar Amerika'daki ilk ve ortaokul öğretmen adaylarından sağladıkları bilgilere göre öğrencileri tanımaları gereken alanları fiziksel özellikler, motor beceriler, akademik başarı, sınıf içi davranışlar, arkadaş çevresi ile ilişkiler, akademik motivasyon, kişilik değişkenleri, aile yaşamı ve hoşlanılan etkinlikler olarak belirlemişlerdir.

Peaslee tarafından 1991 yılında yapılan ilkokul rehber öğretmenlerinin rol ve fonksiyonları incelenmiştir. Bu amaçla rehber öğretmenlerin rolü ve fonksiyonları hakkında ana-babaların, öğretmenlerin, danışmanların, okul müdürlerinin görüşlerine başvurulmuştur. 318 kişiden oluşan örneklemin 44'ü okul müdürü, 28'i psikolojik danışman, 123'ü öğretmen, 123'ü de ana babadan oluşmaktadır. Araştırma sonucunda rehber öğretmenler danışma alanında okul müdüründen daha yüksek puan almışlardır. Rehber öğretmen bulunan okullardaki denekler, rehber öğretmeni bulunmayan okullardaki deneklerden, gelişim ve mesleki rehberlik alanında daha yüksek puan almışlardır. Rehber öğretmen bulunan okullardaki denekler, rehber öğretmeni bulunmayan okullardaki deneklerden ölçeğin bütününde daha yüksek puan almışlardır (Akt., Tuzcuoğlu, 1995:90).

Yukarıda ele alınıp özetlenen bazı araştırmalarda, öğrenciler PDR uzmanlarından yardım almak istedikleri konuların; kendilerini tanıma, problemlerin çözülmesine yardım edilmesi, ders programlarının planlanması gibi alanlar olduğunu belirtirken, bazı araştırmacılar da PDR uzmanlarının öğrencilere sorunların çözümünde yardımcı olmadıkları, rehberlik servisi hakkında yeterince bilgi sahibi olmadıklarını belirtmişlerdir. Bir kısım araştırmalar ise PDR uzmanlarının hangi alanlarda hizmet verdiğini ortaya koymaktadır. Araştırmalar öğrencilerin hangi alanlarda PDR hizmetlerine gereksinim duyduğunu belirleyerek, PDR hizmetlerinin etkili ve verimli bir şekilde sunulmasını sağlamak amacıyla yapılmıştır.

2.3.2. Konuyla İlgili Olarak Ülkemizde Yapılmış Olan Araştırmalar

Kepçeoğlu (1974), yapmış olduğu araştırmada Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı orta dereceli okullarda görevli yönetici, öğretmen ve rehberlik uzmanı ve sınıf rehber öğretmenlerin rehberlik anlayışlarını belirleyip karşılaştırmış ve aralarındaki farkları ortaya koymuştur. Bu araştırma sonucunda; müdür, rehberlik uzmanı, sınıf rehber öğretmenlerinin ve diğer öğretmenlerin rehberlik anlayışlarını belirleyip karşılaştırmış ve aralarındaki farkları ortaya koymuştur. Bu araştırma sonucunda; müdür, rehberlik uzmanı, sınıf rehber öğretmeni ve diğer öğretmenlerin rehberlik anlayışlarının, uygulamada başarı elde etmek için yeterli düzeyde olmadığını tespit etmiştir. Cinsiyete göre; kadın öğretmenlerin rehberlik anlayışlarının erkek öğretmenlere oranla farklı olduğunu tespit etmiştir. Uygulama yapılan ve yapılmayan okullarda görev yapan yöneticilerin rehberlik anlayışı farklı bulunmamış, öğretmenlerin rehberlik anlayışlarının başarılı uygulama yapılan öğretmenler lehine farklı olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin hizmet yılı fazla olanların az olanlara, yüksek okul ve üniversite mezunu olanların olmayanlara, öğretmenlik meslek dersleri alanların almayanlara, felsefe grubu öğretmenlerinin diğer öğretmenlere, öğretmenlerden hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim alanların almayanlara, başarılı uygulama yapılan okullardaki görevli personelin rehberlik anlayışı başarılı uygulama yapılmayan okullara göre olumlu yönde anlamlı bulunmuştur.

Gültekin (1984), “Rehberlik Uzmanı Bulunan Orta Dereceli Okullarda Sınıf Öğretmenlerinin Görev Algıları” adlı araştırmasında, rehberlik uzmanı bulunan orta dereceli okullardaki sınıf öğretmenlerinin görev algılarını belirleyerek görev algılarında; cinsiyet, meslek tecrübesi, bitirilen okul, branş, rehberlikle ilgili hizmet öncesi ve hizmet içi kursa katılma gibi değişkenler arasındaki ilişkileri araştırmıştır. Araştırma Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Ankara'da rehberlik uzmanı bulunan liselerle sınırlandırılmıştır, örnekleme sekiz lise seçilerek araştırma 171 sınıf öğretmeni üzerinde yapılmıştır. Araştırmada ortaya çıkan sonuçlar; Rehberlik uzmanı bulunan orta dereceli okullardaki sınıf öğretmenlerinin görev algıları yeterli bulunmamıştır. Sınıf öğretmenlerinin, sınıf öğretmenliği ve rehberlikle ilgili olarak; bilgi verme, test uygulama, yönetim işleri ve eğitsel rehberlikle ilgili görev gruplarındaki algıları yeteri bulunmamıştır. Sınıf öğretmenliği, aile rehberliği, psikolojik danışma, yerleştirme-izleme ve mesleki rehberlikle

ilgili görev gruplarındaki algıları yeterli bulunmuştur. Sınıf öğretmenlerinin sınıf öğretmenliği görev algılarında cinsiyet, meslek tecrübesi, bitirilen okul, branş ve bu konudaki hizmet öncesi ve hizmet içi eğitime katılma gibi değişkenler arasında genel olarak manidar farklar olmadığı görülmüştür.

Esmer (1985), “Orta Dereceli Okullarda Rehberlik Programının Uygulanmasına İlişkin Problemler” adlı araştırmasını; Kütahya ili il merkezinde bulunan orta dereceli okullarda görev yapan sınıf öğretmenleri üzerinde gerçekleştirmiştir. Araştırma sonucunda, sınıf öğretmenlerinin çoğunun rehberlikle ilgili bir ders okumadığı ve tamamına yakınının bu konuda herhangi bir hizmet içi eğitim kursu almadıklarını saptamıştır. Ayrıca, sınıf öğretmenlerinin 3\ 4’ü rehberlik dersinin amaçlarını gerekli bulmamıştır. Rehberlik dersinin amaçlarından öğrencileri ilgi ve yetenekleri yönünde bir öğrenim görme ve mesleğe yönelmelerine yardımcı olma amaçlarının en az gerçekleşen amaçlar olduğu saptanmıştır. Bunların yanında sınıf öğretmenlerinin çoğunun, öğrencilerin düzenli olarak sorunlarını kendilerine iletmediklerini belirtmiş oldukları saptanmıştır.

Abaş (1987) ‘ın, “Okullarında Rehber Öğretmen Bulunmayan Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Rehberlik Uygulamalarını Değerlendirmesi” adlı araştırmasında elde ettiği bulgular şöyle özetlenebilir.

1. Sınıf rehber öğretmenlerinin %48’i kendi sınıflarına özgü yıllık çalışma programı hazırlamakta, %52’si okul yönetimi tarafından hazır olarak verilen programı uygulamaktadır.

2. Sınıf rehber öğretmenlerinin %69.9’u öğrenciyi tanıma teknikleri kullanmaktadırlar. Bu öğretmenlerin %62.9’u öğrenciler için toplu dosya tutmaktadır.

3. Sınıf rehber öğretmenlerinin tamamı okullardaki problemleri tespit ettiklerinin belirtmektedirler. Bu öğretmenlerin %80.5’i tespit edilen problemi çözmede okul yönetimi ile, %93.3’ü diğer öğretmenlerle ve %79.9’u ise öğrenci aileleri ile işbirliği yaptıklarını belirtmişlerdir.

4. Sınıf rehber öğretmenlerinin %64.2’si öğrencilerin eğitsel kol çalışmalarında görev almalarını sağladıklarını, %33.3’ü seçmeli dersler konusunda

yardımcı olduklarını, %76.7'si öğrencilerin üst eğitim kurumlarına geçişte ve %62.9'u ise öğrencilere meslek seçimi konusunda yardımcı olduklarını belirtmişlerdir.

Asan (1987), “Bağımsız Resmi Orta Okullarda, İlköğretim Okullarında ve İlköğretim Yatılı Bölge Okullarında Rehberlik Faaliyetleri” adlı araştırmasında rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde yöneticilerden, rehber öğretmenlerden ve sınıf öğretmenlerinden kaynaklanan güçlüklerin derecesini araştırmıştır. Araştırma 1986-1987 öğretim yılında İlköğretim Genel Müdürlüğüne bağlı rehberlik servisi bulunan 44 ildeki bağımsız resmi okullar, ilköğretim okulları ve ilköğretim yatılı bölge okullarında olmak üzere toplam 194 okul ve bu okullarda çalışan 246 rehber öğretmen üzerinde yapılmıştır. Araştırma sonucunda, sınıf öğretmenlerinin öğrencilerle “az” ilgilendikleri, yıllık rehberlik planının hazırlanmasında rehber öğretmenlerle “az” derecede yardımcı oldukları ve yine sınıf öğretmenlerinin rehberlik hizmetlerinin önemi ve gereğine “az” derecede inandıklarını saptamıştır.

Pişkin (1989), orta dereceli okullarda görevli yönetici, öğretmen ve danışmanların ideal ve gerçek danışmanlık görev algıları ile okul danışmanlarının görevlerini istenilen düzeyde yerine getirmelerini engelleyen nedenleri incelemiştir. Araştırma Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı Ankara'daki resmi ortaokul ve liselerde görevli yönetici, öğretmen ve danışmanlardan 74 okuldan 23 okul seçilerek 100 yönetici, 100 öğretmen ve 70 okul danışmanı üzerinde yapılmıştır. Araştırmada; bu kişilerin danışmanlık görevlerine ilişkin ideal algıları genel olarak yetersiz bulunmuştur. Almış oldukları puanlara bakıldığında en yüksek ortalama puan alan grubun danışmanlar, en düşük grubun ise öğretmenler olduğu belirlenmiştir. Yönetici grubun puanı ise danışmanlardan düşük, ancak öğretmenlerden yüksek bulunmuştur. Bu grupların ideal algıları ile gerçek algıları arasında ise genel olarak farklar bulunmuştur. İdeal ve gerçek danışmanlık görev algıları arasındaki en büyük fark yönetici grubuna ilişkin bulunan farklar diğer iki gruptan daha yüksek bulunmuştur. İdeal algılar ve gerçek algılar arasında farkın en düşük olduğu grup ise danışman grubu olarak bulunmuştur.

Özdemir (1991), “Bazı Değişkenlerin Liselerdeki Öğretmen, Danışman ve Yöneticilerin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinden Beklentilerine Etkisi” adlı

araştırmasında liselerdeki öğrenci, öğretmen, danışman ve yöneticilerin PDR hizmetlerinden beklentilerini ve bu beklentilerin bazı değişkenler açısından fark gösterip göstermediğini incelemiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular şöyle özetlenebilir:

1. Kız öğrencilerin, erkek öğrencilerden; yaşı küçük olan öğrencilerin, yüksek olanlardan; sınıf düzeyi yüksek olan öğrencilerin, sınıf düzeyi düşük olanlardan; kentte yaşayan öğrencilerin, köyde yaşayanlardan PDR hizmetlerinden beklentilerinin önemli düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur.

2. Eğitim formasyonu veren okullardan mezun olan öğretmenlerin, eğitim formasyonu vermeyen okullardan mezun olan öğretmenlerden; meslek dersleri ve felsefe grubu öğretmenlerinin, diğer branşlardan olanlardan; hizmet öncesi veya hizmet-içi eğitimlerinde rehberlik dersi alan öğretmenlerin almayan öğretmenlerden PDR hizmetlerinden beklentilerinin önemli düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ancak, kadın öğretmenlerle, erkek öğretmenler; yaşı büyük olan öğretmenlerle, yaşı küçük olan öğretmenler; meslek tecrübesi çok olan öğretmenlerle, az olanlar arasında PDR hizmetlerinden beklentileri yönünden önemli bir fark bulunmamıştır.

3. Öğrenimleri sırasında rehberlik dersi okuyan danışmanların, okumayanlardan PDR hizmetlerinden beklentilerinin önemli düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ancak kadın danışmanların, erkeklerden; Felsefe grubu ile PDR'den olan danışmanların, diğer branşlardan olanlardan; meslek tecrübesi fazla olan danışmanların, az olan danışmanlardan; hizmet-içi eğitimlerinde rehberlik kursuna katılan danışmanların, katılmayanlardan; yaşı büyük olan danışmanların, küçük olanlardan, fakülte bitiren danışmanların, diğer yüksek okul bitirenlerden PDR hizmetlerinden beklentileri yönünden önemli bir fark bulunmamıştır.

4. Yaşı küçük yöneticilerin, yaşı büyük olanlardan; hizmet-içi eğitimlerinde rehberlik kursuna katılan yöneticilerin, katılmayanlardan PDR hizmetlerinden beklentilerinin önemli düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ancak, fakülte bitiren yöneticilerin, diğer yüksek okulları bitirenlerden; yöneticilik tecrübesi çok olan yöneticilerin, az olanlardan; öğrenimleri sırasında rehberlik dersi okuyan yöneticilerin, okumayanlardan; PDR hizmetlerinden beklentilerinde önemli düzeyde bir fark olmadığı bulunmuştur.

Deniz (1993)'in, "Liselerdeki Yönetici, Sınıf Öğretmeni ve Ders Öğretmenlerinin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerine İlişkin Beklentilerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi" adlı araştırmasında; yönetici, sınıf öğretmeni ve ders öğretmenlerinin PDR hizmetlerine ilişkin fazla sayıda ve yaygın beklentilerinin yanı sıra bazı önemli ve yanlış beklentilerinin olduğu gözlenmiştir. Okul rehberlik servisi bulunan yöneticilerin beklentilerinin bulunmayanlardan; hizmet süresi 6-10 olanların 0-5 yıl olanlardan daha yüksek olduğu bulunmuştur. Sınıf öğretmenlerinin ise cinsiyetlerine göre bayanların beklentilerinin erkeklerden daha fazla olduğu, rehberlik dersi alıp almama, mezun olunan fakülte, branş ve hizmet sürelerine göre bir farklılık göstermediği anlaşılmıştır.

Ergün (1993), "Özel Dershanelerde Görevli Öğretmenler İle Bu Dershanelere Devam Eden Öğrencilerin Rehberlik Hizmetlerinden Beklentilerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelemesi" adlı araştırmasında; öğretmen ve öğrencilerin rehberlik hizmetlerine ilişkin çok sayıda ve yaygın beklentilerinin olduğunu, ancak bu hizmetlere ilişkin bazı yanlış algılamaların da bulunduğunu ortaya koymuştur. Öğretmenlerin cinsiyet, branş ve meslek hizmet sürelerine göre rehberlik hizmetlerinden beklentilerinde anlamlı bir fark olmadığı, yaş ile beklentiler arasında bir farkın olduğu, yaşları 31 ve daha yukarı olan öğretmenlerin yaşları 31'den küçük olanlardan daha yüksek düzeyde beklentilere sahip oldukları bulunmuştur.

OKUL PSİKOLOJİK DANIŞMANLARININ YAŞADIĞI SORUNLAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Eğitim sürecinin bir bütün olma özelliğinden dolayı okuldaki hizmetlerde müdür, öğretmen ve rehberlik uzmanı arasında görevler açısından kesin sınırlar konulamamaktadır. Ancak sorumluluklar ve işbirliği ilkeleri zedelenecek rehberlik uzmanlarının esas görevlerinden oldukça farklı görevleri yerine getirmeleri beklenmektedir. Hatta bunlar zorunluluk olarak rehberlik uzmanlarına dayatılırken onların asıl görevlerini ihmal etmelerine de neden olmaktadır.

PDR uzmanlarının işi sayılmadığı halde okullarda kendisine verilen işler:

- Kayıt yapma

- Derslerle ilgili çevre gezileri planlama
- Öğrenciler hakkında özel ve kişisel bilgileri okul müdürüne açıklamanın beklenmesi
- Öğrenciler hakkında özel ve kişisel bilgileri okul disiplin kuruluna açıklamanın beklenmesi
- Gönüllülük esasına bakılmadan öğrencileri psikolojik danışmaya zorlama
- Öğrenci başarı notlarını kayıtlara işleme
- Devam durumlarını kaydetme
- Görme, işitme engelli olanları tarama
- Ders dağılım çizelgeleri hazırlama
- Nöbet çizelgeleri hazırlama
- Okula gelen ziyaretçilere yardım ve rehberlik
- Nöbet tutma
- Gözcülük yapma
- İdari işlere yardım (Kepçeoğlu, 1994,S.252).

(Yeşilyaprak, 2003,S.25)'e göre ise; rehberliğin ülkemizde çok yavaş gelişmesinin nedenleri şunlardır.

- 1970'lerde okullarda rehberlik uygulamalarının gerekli ön hazırlık yapılmadan, yönetici ve öğretmenlerin bu konuda eğitilmesinden bu işe “yasal” olarak görevlendirilmişlerdir. Rehberlikle ilgili bilinç ve eğitim eksikliği halen temel nedenlerin başında gelmektedir.
- Eğitim sistemimizin merkeziyetçi ve otoriter anlayışıyla rehberliğin demokratik ve insancıl anlayışa dayanması ve bunların birbirleriyle bağdaşmayıp, takım çalışmasını engelleyici rol oynaması. (Bunu destekleyen oldukça farklı çalışmalar olup, okullarda görevli elemanların rehberliğe ilişkin ortak bir anlayış olmadığının altı çizilmektedir).
- Okullarda gerekli fiziksel donanımın ve uzmanın olmayışı. Okullarda yöneticilerin rehberliğe gereken ilgiyi göstermemektedirler.
- Yasal aksaklıklar olarak bakıldığında rehberlik ve özel eğitim hizmetlerinin MEB içinde aynı genel müdürlüğe bağlanması ve rehberliğin yine bu müdürlüğün içinde ikinci sınıf muamelesi görmesi.

- Alana personel yetiştirme ile ilgili niteliksel ve niceliksel sorunlar da mevcuttur (yetersiz sayıda eleman ve üniversitelerin PDR programlarının içeriklerinin yetersizliği ayrıca alana dışarıdan (felsefe, sosyoloji ...) atamaların yapılması da en büyük sorunların başında gelmektedir.

Bakırcıoğlu (2000)'na göre, öncelikle belirtilenlerden başka;

- Rehberlik servisi bulunan okullarda öğrenciler ruhsal rahatsızlığı bulunan kişiler olarak tanınma korkusu, rehberlik uzmanına güvenmeme ve öğretmen-yönetici ya da onlardan yana biri kişi olarak düşünme yüzünden servise gelmemektedirler.
- PDR mesleği ile öbür eğitim meslekleri arasında yatay geçiş olanak ve koşulları açıklık kazanmamıştır.
- Mevcut rehberlik anlayış, kültür ve değerlerimize adapte edilmemiştir (Bakırcıoğlu, 2000,S.273).

Pişkin'in 1989 yılında Ankara'daki orta dereceli okullarda görevli yönetici, danışman ve öğretmenlerin görevlerine ilişkin "ideal algılarını" araştırmış, sonuçta ise yönetici ve öğretmenlerin rehberlik çalışmalarını yeterince desteklemeyip, danışmanlarla işbirliğinden kaçındıklarını bulmuştur (aktaran Yeşilyaprak, 2003)..

Özetlersek;

1. PDR uzmanını görev ve sorumluluklarının üzerinde ortak bir anlayışın bulunmayışı, PDR alanının kendini yeterince tanıtamaması.
2. Mevcut PDR uygulamaların hem okul sistemimizle hem de kültürümüzle uyumsuzluğu.
3. Okullardaki PDR uygulamalarının işleyişi için gerekli temel altyapı ve malzeme eksikliğinin giderilmemesi.
4. Okullarda ki PDR uzmanlarının lisanstan iyi yetişmemiş olmaları, diğer alanlardan geçişin kolay olması
5. Okul yönetici ve öğretmenlerinin PDR uzmanıyla işbirliğinden kaçınması.
6. PDR uzmanlarına iş tanımının dışındaki görevler verilmesi ve uzmanlık alanlarına gerekli saygının gösterilmeyişi.
7. Ülkemizin PDR'de kullanılan standart araçların yeterince bulunmayışı ve kolay ulaşılabilir olmaması.

8. Alanda tepeden inmece, günü birlik (Mart 2005 tarihli yayımlanan ve gerekli altyapı hazır olmadığı için tepkiler üzerine geri çekilen genelgeye göre yeni RAM'lar açılıp rehber öğretmenlerin buralarda istihdam edilmesi öngörülüyordu.) uygulamalara gidilmesi.

Yukarıda incelenen araştırmalarda yöneticilerin, öğretmenlerin, PDR uzmanlarının ve öğrencilerin PDR hizmetlerinden beklentileri, bu hizmetleri nasıl algıladıkları, bunları etkileyen değişkenlerin neler olduğu ortaya konulmuştur. Elde edilen bu bulgular araştırmalara göre farklılıklar göstermektedir. Bazı araştırmalarda öğretmen ve öğrencilerin PDR uzmanlarından beklentilerinin fazla ve yanlış alanlarda olduğu, rehberlik algılarının yetersiz olduğu görülmektedir. Bu da PDR hizmetlerinin tam olarak anlaşılmadığına işaret etmektedir.

BÖLÜM III

METEDOLOJİ

3.1 ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırma için Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Anadolu liselerinde görev yapan idareci ve öğretmenlerin rehberlik hizmetlerini benimseme düzeyini belirlemek için anket geliştirilmiştir.Hazırlanan anket 14 Anadolu lisesinde toplam 236 idareci ve öğretmene uygulanmıştır.

3.2 EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın örneklemini İstanbul ili Anadolu yakasında bulunan Anadolu liselerinden 14 ü oluşturmaktadır.Bu örneklemden toplam 236 idareci ve öğretmen anketi cevaplandırmıştır.

3.3 VERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ

Araştırmanın veri kaynağını anketlerle toplanan veriler oluşturmaktadır. Anket hazırlanmadan önce gerekli literatür çalışması yapılarak konu ile ilgili bilgiler taranarak konu ile ilgili bilgiler edinilmiştir.Anket formu üç bölümden oluşmaktadır.Birinci bölümde idareci ve öğretmenlere ait kişisel bilgileri içeren yedi soru yer almaktadır.ikinci bölümde ise idareci ve öğretmenlerin rehberlik hizmetlerini benimseme düzeylerini belirlemeyi amaçlayan yirmi dokuz soru yer almaktadır.Üçüncü bölümde de idareci ve öğretmenlerin konuyla ilgili eklemek istedikleri düşünceleri için yer ayrılmıştır.

Hazırlanan anket önce örneklem grubunda olmayan 30 kişiye uygulanmış ve anlaşılabilirliği tespit edilmiştir.Uzman görüşü de alınarak gerekli düzenlemeler yapılmış ve ankete son şekli verilmiştir.Veri toplama aracının geçerliği ve güvenilirlik için ALPHA güvenilirlik kat sayısı hesaplanmış ve 0,8247 sonucu elde edilmiştir.Bu değer geçerlik ve güvenilirlik için uygundur.

3.4 VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ

İdareci ve öğretmenlere uygulanan anketlerden elde edilen bilgiler kodlana-rak bilgisayara yüklenmiştir.Verilerin çözümlenmesinde SPSS istatistik programı kullanılmış ve verilerin analizinde bilimsel istatistiklerden frekans (N), yüzde (%),ortalama (X),standart sapma (ss) ortalamalar arası farkın anlamlılığını test etmek amacıyla t testi çoklu değişkenler için varyans analizi şefe pocthoc analizi kullanılmıştır.

Araştırmada kullanılan ölçeğe uygun olarak elde edilen görüşlerin aritmetik ortalamaları değerlendirilirken şu aralıklar göz önünde bulundurulmuştur.

Verilen Ağırlık	Seçenekler	Sınırı
1	Tamamen Katılıyorum	1,00-1,79
2	Katılıyorum	1,80-2,59
3	Kararsızım	2,60-3,39
4	Katılmıyorum	3,40-4,19
5	Hiç Katılmıyorum	4,20-5,00

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde araştırmaya konu edilen Anadolu liseleri idareci ve öğretmenleri hakkında erişilen bulgulara yer verilecektir. Tabloların daha iyi anlaşılabilmesi için veriler sonucunda elde edilen bulgular tabloların altında açıklanmıştır.

4.1. İDARECİ VE ÖĞRETMENLERE İLİŞKİN BULGULAR

4.1.1. İdareci ve Öğretmenlerin Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular

İdareci ve öğretmenlere ait kişisel bilgileri anketin birinci bölümünde yer alan 7 sorudan elde edilmiştir.

Tablo 1: İdareci ve Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı

Cinsiyet	Frekans (N)	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Bayan	109	46,2	46,2	46,2
Erkek	127	53,8	53,8	100,0
Toplam	236	100,0	100,0	

Tablo 1: İncelendiğinde araştırmaya katılan idareci ve öğretmenlerin %46,2' sini bayan idareci ve öğretmenler %53,8'ni erkek idareci ve öğretmenler oluşturmaktadır.

Tablo :2 Ankete Katılan İdareci ve Öğretmenlerin Dağılımı

İdareci/Öğretmen	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
İdareci	32	13,6	13,6	13,6
Öğretmen	204	86,4	86,4	100,0
Toplam	236	100,0	100,0	

Tablo: 2 incelendiğinde araştırmaya katılan deneklerden %13,6 'sının idareci %86,4'nün öğretmen olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 3:İdareci ve Öğretmen Deneklerin Yaş Durumuna Göre Dağılımı

Deneklerin Yaşa göre dağılım durumu	Frekans (N)	Percent	Valid Percent	Yüzde(%)
25-29	28	11,9	11,9	11,9
30-34	59	25,0	25,0	36,9
35-39	73	30,9	30,9	67,8
40-44	37	15,7	15,7	83,5
45-49	21	8,9	8,9	92,4
50 ve üstü	18	7,6	7,6	100,0
Toplam	236	100,0	100,0	

Tablo:2 incelendiğinde idareci ve öğretmenlerin,%11,9'nun 25-29 yaş grubu, %25'nin 30-34, %30,9'nun 35-39, %15,7'sinin 40-44, %8,9'nun 45-49, %7,6'sının 50 ve üstü yaş gruplarında olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4:İdareci ve Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Durumları

Kıdem Durumu	Frekans (N)	Percent	Yüzde(%)	Cumulative Percent
1-5	10	4,2	4,2	4,2
6-10	71	30,1	30,1	34,3
11-15	69	29,2	29,2	63,6
16-20	45	19,1	19,1	82,6
21 ve üstü	41	17,4	17,4	100,0
Toplam	236	100,0	100,0	

Tablo 4:İncelendiğinde İdareci ve öğretmenlerin kıdem durumlarının şu şekilde olduğu tespit edilmiştir. %4,2'si 1-5 yıl arası, %30,1'i 6-10 yıl, 29,2'si 11-15 yıl, %19,1'i 16-20 yıl, %17,4'ü 21 ve üstü kıdem yılına sahiptir.

Tablo 5:İdareci ve Öğretmenlerin Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı

Öğrenim Durumu	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
4 yıllık fakülte Eğitim enstitüsü	182	77,1	77,1	77,1
Lisans tamamlama	4	1,7	1,7	78,8
Lisans üstü	15	6,4	6,4	85,2
Toplam	35	14,8	14,8	100,0
	236	100,0	100,0	

Tablo 5:İncelendiğinde idareci ve öğretmenlerin %77,1'nin 4 yıllık fakülte mezunu,%1,7'sinin eğitim enstitüsü mezunu olduğu ,%6,4'nün lisans tamamladığı ve %14,8'nin lisans üstü eğitim yaptığı anlaşılmaktadır.

Tablo 6:İdareci ve Öğretmenlerin Branşlara Göre Dağılımı

BRANŞLAR	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Sosyal	59	25,0	25,0	25,0
Fen	48	20,3	20,3	45,3
Güzel Sanatlar	10	4,2	4,2	49,6
Matematik	33	14,0	14,0	63,6
Yabancı Dil	45	19,1	19,1	82,6
Türk Dili Edebiyatı	41	17,4	17,4	100,0
Toplam	236	100,0	100,0	

Tablo 6:İncelendiğinde İdareci ve öğretmenlerin %25'nin Sosyal Bilimler,%20,3'nün Fen bilimleri, %4,2'sinin güzel sanatlar,%14'nün Matematik,%19,1'nin Yabancı dil,%17,4'nün Türk Dili ve Edebiyatı branşlarında oldukları anlaşılmaktadır.

Tablo 7:İdareci ve Öğretmenlerin Sınıf Rehber Öğretmenliği Yapma Durumları

Sınıf rehber öğretmenliği yapma durumları	Frekans (N)	Yüzde (%)	Valid Percent	Cumulative Percent
Evet	140	59,3	59,3	59,3
Hayır	96	40,7	40,7	100,0
Toplam	236	100,0	100,0	

Tablo 7:İncelendiğinde idareci ve öğretmenlerden %59,3'ünün halen sınıf rehber öğretmenliği yaptığı,%40,7' sinin sınıf rehber öğretmenliği yapmadığı anlaşılmaktadır.

NOT:Okullarda görev yapan idareciler sınıf rehber öğretmeni olarak görev yapmamaktadırlar.

Sınıf rehber öğretmenliği için idarecilerin dışındaki öğretmenler görev yapılmaktadırlar.

Tablo 8:İdareci ve Öğretmenlerin Anadolu lisesi ve Anadolu İmam Hatip Liselerinde Görev Yapma Durumları

Anadolu lisesi ve Anadolu İmam Hatip Liselerinde Görev Yapma	Frekans (N)	Yüzde (%)	Valid Percent	Cumulative Percent
Anadolu Lisesi	201	85,2	85,2	85,2
Anadolu İmam Hatip Lisesi	35	14,8	14,8	100,0
Toplam	236	100,0	100,0	

Tablo 8:İncelendiğinde anketi cevaplayan idareci ve öğretmenlerin %85,2'sinin Anadolu liselerinde,%14,8'nin anadolu imam hatip liselerinde görev yaptığı anlaşılmaktadır.

4.1.2.İdareci ve Öğretmen Deneklerin Bağımsız Değişkenlere Göre Sorulara Verdiği Cevaplara İlişkin Bulgular

4.1.2.1.İdareci ve Öğretmen Deneklerinde Cinsiyet Bağımsız Değişkenine İlişkin Bulgular

Bu bölümde idareci ve öğretmen deneklerin cinsiyet değişkenine göre rehber öğretmenler sınavlarda gözcülük yaparak öğretmenlere yardımcı olmaktadır,cümlesine verilen cevap değerlendirilmektedir.

Tablo 9:Deneklerin Cinsiyet Değişkenine Göre “Rehber Öğretmenler sınavlarda gözcülük yaparak öğretmenlere yardımcı olmaktadır”İfadesine İlişkin Görüş Farklılıkları

Öğretmenlere yardımcı olma	N	X	Ss	t	sd	P
Bayan	109	3,95	1,29	2,43	234	,01
Erkek	127	3.50	1,51			

Tablo 9 İncelendiğinde idareci ve öğretmen deneklerin “rehber öğretmenler sınavlarda gözcülük yaparak öğretmenlere yardımcı olmaktadır”,ifadesine ilişkin cevaplarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda cinsiyet gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak $p<.05$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur.Söz konusu farklılık bayan öğretmenler lehine gerçekleşmiştir.

Tablo 10 Deneklerin Cinsiyet Değişkenine Göre ‘Okul Rehber Öğretmenleri öğrencilerin okula kayıt edilmesi ,devam-devamsızlık durumlarının işlenmesinde müdür yardımcılara yardım etmektedirler’ İfadesine İlişkin Görüş Farklılıkları

Müdür yardımcılara yardım etme	N	X	Ss	t	sd	P
Bayan	108	3,50	1,43	2,20	233	,02
Erkek	128	3.09	1,38			

Tablo 10 İncelendiğinde idareci ve öğretmen deneklerin 'okul rehber öğretmenleri öğrencilerin okula kayıt edilmesi ,devam-devamsızlık durumlarının işlenmesinde müdür yardımcılara yardım etmektedirler' ifadesine ilişkin cevaplarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda cinsiyet gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak $p < .05$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Söz konusu farklılık bayan öğretmenler lehine gerçekleşmiştir.

4.1.2.2. İdarecilerin ve Öğretmenlerin Sorulara Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular

TABLO 11:Deneklerin Cevaplarına Göre ‘Okul Rehber Öğretmenleri öğrencilerin kötü alışkanlıklar edinmelerini önleyici çalışmalar yapmaktadırlar’ İfadesine İlişkin görüş farklılıkları

Kötü alışkanlıkları önleyici çalışmalar yapma	N	X	Ss	t	sd	P
İdareci	32	1,94	1,21	-2,06	234	,04
Öğretmen	204	2.42	1,21			

Tablo 11: İncelendiğinde idareci ve öğretmen deneklerin cevaplarına göre ‘okul rehber öğretmenleri öğrencilerin kötü alışkanlıklar edinmelerini önleyici çalışmalar yapmaktadırlar’ ifadesine ilişkin cevapları incelendiğinde cevapların anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda verilen cevapların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak $p < .05$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

TABLO 12:Deneklerin Cevaplarına Göre ‘‘Okul Rehber Öğretmenleri öğrencilerin gelecekte yapabilecekleri meslekleri tanıtmak amacıyla üst eğitim kurumlarına onlarla birlikte geziler düzenlemektedirler’’ İfadesine ilişkin görüş farklılıkları

Üst eğitim kurumlarına geziler düzenlemek	N	X	Ss	t	sd	P
İdareci	32	2,03	1,28	-2,01	234	,04
Öğretmen	204	2.54	1,32			

Tablo 12: İncelendiğinde idareci ve öğretmen deneklerin cevaplarına göre’’okul rehber öğretmenleri öğrencilerin gelecekte yapabilecekleri meslekleri tanıtmak amacıyla üst eğitim kurumlarına onlarla birlikte geziler düzenlemektedirler’’ifadesine ilişkin cevapları İncelendiğinde cevapların anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda verilen cevapların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak $p<.05$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Tablo 13:Deneklerin Cevaplarına Göre ‘‘Okul İdarecileri okulda Rehberlik hizmetlerinin etkin yürütülebilmesi için,hizmetin gerektirdiği uygun çalışma ortamını hazırlamaktadırlar’’ İfadesine ilişkin görüş farklılıkları

Uygun çalışma ortamının hazırlanması	N	X	Ss	t	sd	P
İdareci	32	2,13	1,23	-1,97	233	,05
Öğretmen	204	2.57	1,16			

Tablo 13: İncelendiğinde idareci ve öğretmen deneklerin cevaplarına göre ‘‘ okul idarecileri okulda rehberlik hizmetlerinin etkin yürütülebilmesi için,hizmetin gerektirdiği uygun çalışma ortamını hazırlamaktadırlar’’ İfadesine ilişkin cevapları İncelendiğinde cevapların anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda verilen cevapların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak $p\leq.05$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur.İdareciler,kendilerinin Okul rehberlik hizmetleri için uygun çalışma ortamı hazırladıklarına Öğretmenlerden daha fazla inanmaktadırlar.

Tablo 14: İdareci ve Öğretmen Deneklerin Cevaplarına göre’’Sınıf Rehber Öğretmenleri öğrenci dosyalarında kayıt altına alınması istenen bilgileri eksiksiz doldurmaktadırlar’’ İfadesine ilişkin görüş farklılıkları

Öğrenci dosyalarının eksiksiz doldurulması	N	X	Ss	t	sd	P
İdareci	32	3,06	1,29	2,15	234	,03
Öğretmen	204	2.59	1,13			

Tablo 14: İncelendiğinde idareci ve öğretmen deneklerin cevaplarına göre’’sınıf rehber öğretmenleri öğrenci dosyalarında kayıt altına alınması istenen bilgileri eksiksiz doldurmaktadırlar’’ İfadesine ilişkin cevapları İncelendiğinde cevapların anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda verilen cevapların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak $p<.05$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

4.1.2.3.İdareci ve Öğretmenlerin Sınıf Rehber Öğretmenliği yapıp yapmamalarına göre sorulara verdikleri cevaplara İlişkin Bulgular

Tablo 15:İdareci ve öğretmenlerin Sınıf Rehber Öğretmenliği yapıp yapmamalarına göre’’Sınıf rehber öğretmenlerince öğrencilere okulda uygulanan yönetmelik ve kurallar hakkında bilgi verilmektedir’’İfadesine ilişkin görüş farklılıkları

Kurallar hakkında bilgi verilmesi	N	X	Ss	t	sd	P
Sınıf Rehber Öğretmenliği Yapanlar	140	2,10	1,24	-2,69	234	,008
Sınıf Rehber Öğretmenliği Yapmayanlar	96	2.55	1,29			

Tablo 15:İncelendiğinde idareci ve öğretmenlerin sınıf rehber öğretmenliği yapıp yapmamalarına bağlı olarak verdikleri cevaplara göre ‘’Sınıf rehber öğretmenlerince öğrencilere okulda uygulanan yönetmelik ve kurallar hakkında bilgi verilmektedir’’ İfadesine ilişkin cevapları incelendiğinde cevapların anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda verilen cevapların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak $p<.05$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Tablo 16:İdareci ve Öğretmenlerin Sınıf Rehber Öğretmenliği yapıp yapmamalarına göre’’Rehber Öğretmenler sınavlarda gözcülük yaparak öğretmenlere yardımcı olmaktadır’’ İfadesine ilişkin görüş farklılıkları

Sınavlarda gözcülük yaparak diğer öğretmenlere yardımcı olmak	N	X	Ss	t	sd	P
Sınıf Rehber Öğretmenliği Yapanlar	140	3,87	1,37	2,08	234	,03
Sınıf Rehber Öğretmenliği Yapmayanlar	96	3,48	1,48			

Tablo 16:İncelendiğinde idareci ve öğretmenlerin sınıf rehber öğretmenliği yapıp yapmamalarına bağlı olarak verdikleri cevaplara göre’’Rehber Öğretmenler sınavlarda gözcülük yaparak öğretmenlere yardımcı olmaktadır’’İfadesine ilişkin cevapları incelendiğinde cevapların anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda verilen cevapların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak $p<.05$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Tablo 17:İdareci ve Öğretmenlerin Sınıf Rehber Öğretmenliği yapıp yapmamalarına göre’’Okula yeni başlayan öğrencilere Sınıf Rehber Öğretmenlerince okul hakkında bilgi verilmektedir’’ İfadesine ilişkin görüş farklılıkları

Okul hakkında bilgi verilmesi	N	X	Ss	t	sd	P
Sınıf Rehber Öğretmenliği Yapanlar	140	2,18	1,19	-2,11	234	,03
Sınıf Rehber Öğretmenliği Yapmayanlar	96	2,53	1,35			

Tablo 17:İncelendiğinde idareci ve öğretmenlerin sınıf rehber öğretmenliği yapıp yapmamalarına bağlı olarak verdikleri cevaplara göre’’ Okula yeni başlayan öğrencilere Sınıf Rehber Öğretmenlerince okul hakkında bilgi verilmektedir’’İfadesine ilişkin cevapları İncelendiğinde cevapların anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda verilen cevapların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak $p<.05$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Tablo 18:İdareci ve Öğretmenlerin Sınıf Rehber Öğretmenliği yapıp yapmamalarına göre’’Sınıf Rehber Öğretmenleri rehberlik hizmetleri çerçeve programında yer alan etkinlikleri eksiksiz uygulamaktadırlar’’ İfadesine ilişkin görüş farklılıkları

Etkinliklerin eksiksiz uygulanması	N	X	Ss	t	sd	P
Sınıf Rehber Öğretmenliği Yapanlar	140	2,44	1,14	-2,64	234	,009
Sınıf Rehber Öğretmenliği Yapmayanlar	96	2,83	1,12			

Tablo 18:İncelendiğinde idareci ve öğretmenlerin sınıf rehber öğretmenliği yapıp yapmamalarına bağlı olarak verdikleri cevaplara göre’’Rehber Öğretmenleri rehberlik hizmetleri çerçeve programında yer alan etkinlikleri eksiksiz uygulamaktadırlar’’İfadesine ilişkin cevapları incelendiğinde cevapların anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda verilen cevapların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak $p < .05$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Tablo 19: İdareci ve öğretmenlerin Sınıf Rehber Öğretmenliği yapıp yapmamalarına göre’’Sınıf Rehber Öğretmenleri öğrenci dosyalarında kayıt altına alınması istenen bilgileri eksiksiz doldurmaktadır’’ İfadesine ilişkin görüş farklılıkları

Öğrenci dosyalarının Sınıf Rehber Öğretmenlerin ce eksiksiz doldurulması	N	X	Ss	t	sd	P
Sınıf Rehber Öğretmenliği Yapanlar	140	2,42	1,13	-3,78	234	,00
Sınıf Rehber Öğretmenliği Yapmayanlar	96	2,99	1,13			

Tablo 19: İncelendiğinde idareci ve öğretmenlerin sınıf rehber öğretmenliği yapıp yapmamalarına bağlı olarak verdikleri cevaplara göre’’Sınıf Rehber Öğretmenleri öğrenci dosyalarında kayıt altına alınması istenen bilgileri eksiksiz doldurmaktadır’’ İfadesine ilişkin cevapları incelendiğinde cevapların anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda verilen cevapların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak $p < .05$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Tablo 20:İdareci ve Öğretmenlerin Sınıf Rehber Öğretmenliği yapıp yapmamalarına göre’’Müdür yardımcıları sorumlu olduğu sınıflardaki öğrencilere ilişkin sorunları ve bu öğrencilerle ilgili gerekli bilgi ve belgeleri rehberlik servisine iletmektedirler.’’ İfadesine ilişkin görüş farklılıkları

Müdür yardımcıları gerekli bilgi ve belgeleri rehberlik servisine iletmektedirler	N	X	Ss	t	sd	P
Sınıf Rehber Öğretmenliği Yapanlar	140	2,32	1,02	-2,14	234	,03
Sınıf Rehber Öğretmenliği Yapmayanlar	96	2,65	1,28			

Tablo 20: İncelendiğinde idareci ve öğretmenlerin sınıf rehber öğretmenliği yapıp yapmamalarına bağlı olarak verdikleri cevaplara göre’’Müdür yardımcıları sorumlu olduğu sınıflardaki öğrencilere ilişkin sorunları ve bu öğrencilerle ilgili gerekli bilgi ve belgeleri rehberlik servisine iletmektedirler’’İfadesine ilişkin cevapları incelendiğinde cevapların anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda verilen cevapların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak $p<.05$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

4.1.2.4.İdareci ve Öğretmenlerin Anadolu Liseleri ve Anadolu İmam Hatip liselerinde görev yapmalarına göre sorulara verdikleri cevaplara İlişkin Bulgular

Tablo 21: İdareci ve Öğretmenlerin Anadolu liseleri ve Anadolu İmam Hatip liselerinde görev yapmalarına göre’’Okul rehber öğretmenleri öğrencilerin kötü alışkanlıklar edinmelerini önleyici çalışmalar yapmaktadırlar’’ İfadesine ilişkin görüş farklılıkları

Kötü alışkanlıkları önleyici çalışmalar yapmak	N	X	Ss	t	sd	P
Anadolu lisesinde görev yapan idareci ve Öğretmenler	201	2,45	1,22	2,92	234	,00
Anadolu İmam Hatip lisesinde görev yapan idareci ve Öğretmenler	35	1,80	1,10			

Tablo 21:İncelendiğinde idareci ve öğretmenlerin anadolu liseleri ve anadolu imam hatip liselerinde görev yapmalarına göre’’Okul rehber öğretmenleri öğrencilerin kötü alışkanlıklar edinmelerini önleyici çalışmalar yapmaktadırlar’’İfadesine ilişkin cevapları İncelendiğinde cevapların anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda verilen cevapların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak $p<.05$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Tablo 22: İdareci ve Öğretmenlerin Anadolu Liseleri ve Anadolu İmam Hatip liselerinde görev yapmalarına göre” Okul rehber öğretmenleri disiplin kurulu toplantılarına danışman sıfatı ile katılmaktadırlar. İfadesine ilişkin görüş farklılıkları

Kötü alışkanlıkları önleyici çalışmalar yapmak	N	X	Ss	t	sd	P
Anadolu lisesinde görev yapan idareci ve Öğretmenler	201	2,87	1,31	3,27	234	,001
Anadolu İmam Hatip lisesinde görev yapan idareci ve Öğretmenler	35	2,09	1,22			

Tablo 22: İncelendiğinde idareci ve öğretmenlerin anadolu liseleri ve anadolu imam hatip liselerinde görev yapmalarına göre”Okul rehber öğretmenleri disiplin kurulu toplantılarına danışman sıfatı ile katılmaktadırlar”İfadesine ilişkin cevapları incelendiğinde cevapların anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda verilen cevapların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak $p < .05$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Tablo 23: İdareci ve Öğretmenlerin Anadolu Liseleri ve Anadolu İmam Hatip liselerinde görev yapmalarına göre”Okul rehber öğretmenleri öğrencilerin sınav kaygılarını yenmelerinde öğrencilere yardımcı olmaktadır.” İfadesine ilişkin görüş farklılıkları

Sınav kaygılarını yenmede öğrencilere yardımcı olma	N	X	Ss	t	sd	P
Anadolu lisesinde görev yapan idareci ve Öğretmenler	201	2,40	1,21	2,61	234	,01
Anadolu İmam Hatip lisesinde görev yapan idareci ve Öğretmenler	35	1,83	1,01			

Tablo 23:İncelendiğinde idareci ve öğretmenlerin anadolu liseleri ve anadolu imam hatip liselerinde görev yapmalarına göre’’Okul rehber öğretmenleri öğrencilerin sınav kaygılarını yenmelerinde öğrencilere yardımcı olmaktadır’’İfadesine ilişkin cevapları incelendiğinde cevapların anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda verilen cevapların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak $p<.05$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Tablo 24:İdareci ve Öğretmenlerin Anadolu Liseleri ve Anadolu İmam Hatip liselerinde görev yapmalarına göre’’Okul rehber öğretmenleri okulda nöbet tutmaktadırlar.’’ İfadesine ilişkin görüş farklılıkları

Okul rehber öğretmenlerini n nöbet tutmaları	N	X	Ss	t	sd	P
Anadolu lisesinde görev yapan idareci ve Öğretmenler	201	4,19	1,39	2,07	234	,03
Anadolu İmam Hatip lisesinde görev yapan idareci ve Öğretmenler	35	3,66	1,51			

Tablo 24:İncelendiğinde idareci ve öğretmenlerin anadolu liseleri ve anadolu imam hatip liselerinde görev yapmalarına göre’’Okul rehber öğretmenleri okulda nöbet tutmaktadırlar’’İfadesine ilişkin cevapları İncelendiğinde cevapların anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda verilen cevapların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak $p<.05$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur..

Tablo 25:İdareci ve Öğretmenlerin Anadolu Liseleri ve Anadolu İmam Hatip liselerinde görev yapmalarına göre’’Okul rehber öğretmenleri öğrencilerin kendilerini tanımalarına yardım etmektedirler.’’ İfadesine ilişkin görüş farklılıkları

Öğrencilerin kendilerini tanımalarına yardım etme	N	X	Ss	t	sd	P
Anadolu lisesinde görev yapan idareci ve Öğretmenler	201	2,54	1,19	2,20	233	,02
Anadolu İmam Hatip lisesinde görev yapan idareci ve Öğretmenler	35	2,06	1,21			

Tablo 25:İncelendiğinde idareci ve öğretmenlerin anadolu liseleri ve anadolu imam hatip liselerinde görev yapmalarına göre’’Okul rehber öğretmenleri öğrencilerin kendilerini tanımalarına yardım etmektedirler’’İfadesine ilişkin cevapları incelendiğinde cevapların anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda verilen cevapların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak $p<.05$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Tablo 26: İdareci ve Öğretmenlerin Anadolu Liseleri ve Anadolu İmam Hatip liselerinde görev yapmalarına göre’’Sınıf rehber öğretmenleri öğrencilerin kişilik gelişimlerini yakından izlemekte ve okul rehber öğretmenleri ile işbirliği içinde çalışmaktadırlar.’’ İfadesine ilişkin görüş farklılıkları

Sınıf rehber öğretmenlerini öğrenci kişilik gelişimlerini izlemeleri ve işbirliği yapmaları	N	X	Ss	t	sd	P
Anadolu lisesinde görev yapan idareci ve Öğretmenler	201	2,52	1,09	2,46	234	,01
Anadolu İmam Hatip lisesinde görev yapan idareci ve Öğretmenler	35	2,03	1,04			

Tablo 26:İncelendiğinde idareci ve öğretmenlerin anadolu liseleri ve anadolu imam hatip liselerinde görev yapmalarına göre’’Sınıf rehber öğretmenleri öğrencilerin kişilik gelişimlerini yakından izlemekte ve okul rehber öğretmenleri ile işbirliği içinde çalışmaktadırlar.’’İfadesine ilişkin cevapları incelendiğinde cevapların anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda verilen cevapların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak $p<.05$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Tablo 27:İdareci ve Öğretmenlerin Anadolu Liseleri ve Anadolu İmam Hatip liselerinde görev yapmalarına göre’’Okul rehber öğretmenleri aile ile ilgili problemleri olan öğrencilere yardımcı olmaktadır.’’ İfadesine ilişkin görüş farklılıkları

Aile ile ilgili problemi olan öğrencilere yardımcı olma	N	X	Ss	t	sd	P
Anadolu lisesinde görev yapan idareci ve Öğretmenler	201	2,38	1,14	2,50	233	,01
Anadolu İmam Hatip lisesinde görev yapan idareci ve Öğretmenler	35	1,86	1,11			

Tablo 27: İncelendiğinde idareci ve öğretmenlerin anadolu liseleri ve anadolu imam hatip liselerinde görev yapmalarına göre’’Okul rehber öğretmenleri aile ile ilgili problemleri olan öğrencilere yardımcı olmaktadır.’’İfadesine ilişkin cevapları incelendiğinde cevapların anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda verilen cevapların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak $p<.05$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Anadolu imam hatip liselerinde çalışan idareci ve öğretmenler,anadolu liselerinde görev yapan idareci ve öğretmenlere nazaran okul rehber öğretmenlerinin aile ilgili problemleri olan öğrencilere yardımcı olduklarına daha fazla inanmaktadırlar.

Tablo 28:İdareci ve Öğretmenlerin Anadolu Liseleri ve Anadolu İmam Hatip liselerinde görev yapmalarına göre’’Okul idarecileri okulda rehberlik hizmetlerinin sağlıklı şekilde yürütülebilmesi için hizmetin gerektirdiği uygun çalışma ortamını hazırlamaktadırlar’’ İfadesine ilişkin görüş farklılıkları

Okul idarecileri tarafından Uygun çalışma ortamının hazırlanması	N	X	Ss	t	sd	P
Anadolu lisesinde görev yapan idareci ve Öğretmenler	201	2,59	1,18	2,73	233	,00
Anadolu İmam Hatip lisesinde görev yapan idareci ve Öğretmenler	35	2,00	1,10			

Tablo 28:İncelendiğinde idareci ve öğretmenlerin anadolu liseleri ve anadolu imam hatip liselerinde görev yapmalarına göre’’Okul idarecileri okulda rehberlik hizmetlerinin sağlıklı şekilde yürütülebilmesi için hizmetin gerektirdiği uygun çalışma ortamını hazırlamaktadırlar.’’İfadesine ilişkin cevapları incelendiğinde cevapların anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda verilen cevapların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak $p<.05$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

TABLO 29: İdareci ve Öğretmenlerin Anadolu Liseleri ve Anadolu İmam Hatip liselerinde görev yapmalarına göre’’Okul idarecileri okulda rehberlik hizmetlerinin sağlıklı şekilde yürütülebilmesi için hizmetin gerektirdiği uygun çalışma ortamını hazırlamaktadırlar’’ İfadesine ilişkin görüş farklılıkları

Rehberlik hizmetleri okul idaresi ile işbirliği halinde yürütülmektedir	N	X	Ss	t	sd	P
Anadolu lisesinde görev yapan idareci ve Öğretmenler	201	3,73	1,42	3,760	234	,00
Anadolu İmam Hatip lisesinde görev yapan idareci ve Öğretmenler	35	3,63	1,49			

Tablo 29: İncelendiğinde idareci ve öğretmenlerin anadolu liseleri ve anadolu imam hatip liselerinde görev yapmalarına göre’’Okuldaki rehberlik hizmetleri okul idaresi ile işbirliği içinde yürütülmektedir.’’İfadesine ilişkin cevapları incelendiğinde cevapların anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda verilen cevapların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak $p < .05$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

4.1.2.5. Anadolu Liselerinde Görev Yapan İdareci ve Öğretmenlerin Meslekteki Kıdemlerine Göre Sorulara Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular

Tablo 30: Anadolu Liselerinde Görev yapan İdareci ve Öğretmenlerin Meslekteki kıdemlerine göre’’Okul rehber öğretmenleri öğrencilerin okula kayıt edilmesi,devam-devamsızlık durumlarının işlenmesinde müdür yardımcılarına yardım etmektedirler’’ İfadesine ilişkin görüş farklılıkları

	Kaynak	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	19,49	4	4,87	2,49	,04
Gruplar İçi	449,97	230	1,95		
Toplam	469,46	234			

Tablo 30:İncelendiğinde idareci ve öğretmen deneklerin’’Okul rehber öğretmenleri öğrencilerin okula kayıt edilmesi,devam-devamsızlık durumlarının işlenmesinde müdür yardımcılarına yardım etmektedirler’’ifadesine ilişkin verdikleri cevapların aritmetik ortalamalarının idareci ve öğretmenlerin mesleki kıdem durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak $p < .05$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur.Bunun ardından farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını bulmak amacıyla post hoc tekniklere geçilmiş, sonuçlar aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo 30A:Anadolu Liselerinde Görev Yapan İdareci ve Öğretmenlerin Meslekteki Kıdemlerine göre’’Okul rehber öğretmenleri öğrencilerin okula kayıt edilmesi,devam-devamsızlık durumlarının işlenmesinde müdür yardımcılarına yardım etmektedirler’’ İfadesine ilişkin görüş farklılıkları Post Hoc LSD analiz sonuçları

Kıdem durumları		Ortalamalar Farkı	P
1-5 Yıl	6-10	-,01	,97
	11-15	-,51	,27
	16-20	-,66	,17
	20 ve üstü	,00	1,00
Kıdem durumları		Ortalamalar Farkı	P
6-10 Yıl	1-5	,01	,97
	11-15	-,50	,03
	16-20	-,65	,01
	20 ve üstü	,01	,95
Kıdem durumları		Ortalamalar Farkı	P
11-15 Yıl	1-5	,51	,27
	6-10	,50*	,03
	16-20	-,15	,57
	20 ve üstü	,51	,06
Kıdem durumları		Ortalamalar Farkı	P
16-20 Yıl	1-5	,66	,17
	6-10	,65*	,01
	11-15	,15	,57
	20 ve üstü	,66*	,02
Kıdem durumları		Ortalamalar Farkı	P
20 ve üstü	1-5	,00	1,00
	6-10	-,01	,95
	11-15	-,51	,06
	16-20	-,66*	,02

Tablo 30A:İncelendiğinde tabloda görüldüğü üzere idareci ve öğretmenlerin’’Okul rehber öğretmenleri öğrencilerin okula kayıt edilmesi,devam-devamsızlık durumlarının işlenmesinde müdür yardımcılara yardım etmektedirler’’ifadesine ilişkin verdikleri cevapların aritmetik ortalamalarının idareci ve öğretmenlerin kıdem durumlarına göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post hoc Lsd sonucunda farklılıkların 6-10 yıl ile 11-15 ve 16-20 yıl kıdem grupları arasında $P<.05$ düzeyinde 6-10 kıdem grubu idareci ve öğretmenlerin lehine ($X=3,01$) gerçekleştiği belirlenmiştir.6-10 yıllı kıdeme sahip idareci ve öğretmenler diğer kıdem gruplarına nazaran’’Okul rehber öğretmenleri öğrencilerin okula kayıt edilmesi,devam-devamsızlık durumlarının işlenmesinde müdür yardımcılara yardım ettiklerine daha çok inanmaktadırlar.Diğer kıdem grupları ise okul rehber öğretmenlerinin idari işlerde müdür yardımcılara yardım etmediklerine daha çok inanmaktadırlar.

Tablo 31:Anadolu Liselerinde Görev Yapan İdareci ve Öğretmenlerin Meslekteki Kıdemlerine göre ‘’Okul rehber öğretmenleri disiplin kurulu toplantılarına danışman sıfatı ile katılmaktadırlar’’ifadesine ilişkin görüş farklılıkları

	Kaynak	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	17,94	4	4,28	2,61	,03
Gruplar İçi	396,31	231	1,71		
Toplam	414,25	235			

Tablo 31:İncelendiğinde idareci ve öğretmen deneklerin’’Okul rehber öğretmenleri disiplin kurulu toplantılarına danışman sıfatı ile katılmaktadırlar’’ifadesine ilişkin verdikleri cevapların aritmetik ortalamalarının idareci ve öğretmenlerin mesleki kıdem durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak $p<.05$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur.Bunun ardından farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını bulmak amacıyla post hoc tekniklere geçilmiş, sonuçlar aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo.31A:Anadolu Liselerinde Görev Yapan İdareci ve Öğretmenlerin Meslekteki Kıdemlerine göre” Okul rehber öğretmenleri disiplin kurulu toplantılarına danışman sıfatı ile katılmaktadır” İfadesine ilişkin görüş farklılıkları Post Hoc LSD analiz sonuçları

Kıdem durumları		Ortalamalar Farkı	P
1-5 Yıl	6-10	,66	,13
	11-15	,02	,94
	16-20	,17	,69
	20 ve üstü	,04	,91
Kıdem durumları		Ortalamalar Farkı	P
6-10 Yıl	1-5	, -,66	,13
	11-15	-,63*	,00
	16-20	-,48	,05
	20 ve üstü	-,61*	,01
Kıdem durumları		Ortalamalar Farkı	P
11-15 Yıl	1-5	-,02	,94
	6-10	,63	,00
	16-20	,14	,55
	20 ve üstü	,02	,93
Kıdem durumları		Ortalamalar Farkı	P
16-20 Yıl	1-5	-,17	,69
	6-10	,48	,05
	11-15	-,14	,55
	20 ve üstü	-,12	,64
Kıdem durumları		Ortalamalar Farkı	P
20 ve üstü	1-5	-,04	,91
	6-10	,61*	,01
	11-15	-,02	,93
	16-20	,12	,64

Tablo 31A: İncelendiğinde tabloda görüldüğü üzere idareci ve öğretmenlerin’’Okul rehber öğretmenleri disiplin kurulu toplantılarına danışman sıfatı ile katılmaktadırlar’’ifadesine ilişkin verdikleri cevapların aritmetik ortalamalarının idareci ve öğretmenlerin kıdem durumlarına göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post hoc Lsd sonucunda farklılıkların 6-10 yıl ile 11-15 ve 20 ve üstü kıdem grupları arasında $P<.05$ düzeyinde 6-10 kıdem grubu idareci ve öğretmenlerin lehine ($X=2,34$) gerçekleştiği belirlenmiştir.6-10 yıllı kıdeme sahip idareci ve öğretmenler diğer kıdem gruplarına nazaran ‘’Okul rehber öğretmenleri disiplin kurulu toplantılarına danışman sıfatı ile katıldıklarına’’diğer kıdem gruplarına göre daha fazla inanmaktadırlar.

Tablo 32:Anadolu Liselerinde Görev Yapan İdareci ve Öğretmenlerin Meslekteki Kıdemlerine göre’’ Okul idarecileri okulun rehberlik hizmetlerinin yürütülmesi ile ilgili yıllık rehberlik hizmetleri çerçeve programının hazırlanmasını sağlamakta ve uygulanmasını izlemektedirler’’ ifadesine ilişkin görüş farklılıkları

	Kaynak	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	14,55	4	3,63	2,43	,04
Gruplar İçi	345,07	231	1,49		
Toplam	359,62	235			

Tablo 32:İncelendiğinde idareci ve öğretmen deneklerin’’Okul idarecileri okulun rehberlik hizmetlerinin yürütülmesi ile ilgili yıllık rehberlik hizmetleri çerçeve programının hazırlanmasını sağlamakta ve uygulanmasını izlemektedirler’’ifadesine ilişkin verdikleri cevapların aritmetik ortalamalarının idareci ve öğretmenlerin mesleki kıdem durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak $p<.05$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur.Bunun ardından farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını bulmak amacıyla post hoc tekniklere geçilmiş, sonuçlar aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo 32A:Anadolu Liselerinde Görev yapan İdareci ve Öğretmenlerin Meslekteki Kıdemlerine göre’’ Okul idarecileri okulun rehberlik hizmetlerinin yürütülmesi ile ilgili yıllık rehberlik hizmetleri çerçeve programının hazırlanmasını sağlamakta ve uygulanmasını izlemektedirler ’’ İfadesine ilişkin görüş farklılıkları Post Hoc LSD analiz sonuçları

Kıdem durumları		Ortalamalar Farkı	P
1-5 Yıl	6-10	,98*	,01
	11-15	,53	,19
	16-20	,93*	,03
	20 ve üstü	,83	,05
Kıdem durumları		Ortalamalar Farkı	P
6-10 Yıl	1-5	-,98*	,01
	11-15	-,45*	,02
	16-20	-,05	,81
	20 ve üstü	-,15	,52
Kıdem durumları		Ortalamalar Farkı	P
11-15 Yıl	1-5	-,53	,19
	6-10	,45*	,02
	16-20	,40	,08
	20 ve üstü	,30	,21
Kıdem durumları		Ortalamalar Farkı	P
16-20 Yıl	1-5	-,93*	,03
	6-10	,05	,81
	11-15	-,40	,08
	20 ve üstü	-,09	,70
Kıdem durumları		Ortalamalar Farkı	P
20 ve üstü	1-5	-,83	,05
	6-10	,15	,52
	11-15	-,30	,21
	16-20	,09	,70

Tablo 32A: İncelendiğinde tabloda görüldüğü üzere idareci ve öğretmenlerin’’ Okul idarecileri okulun rehberlik hizmetlerinin yürütülmesi ile ilgili yıllık rehberlik hizmetleri çerçeve programının hazırlanmasını sağlamakta ve uygulanmasını izlemektedirler’’ifadesine ilişkin verdikleri cevapların aritmetik ortalamalarının idareci ve öğretmenlerin kıdem durumlarına göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post hoc Lsd sonucunda farklılıkların 1-5 yıl ile 6-10 ve16- 20 kıdem grupları arasında $P<.05$ düzeyinde 1-5 kıdem grubu idareci ve öğretmenlerin lehine ($X=3,20$) gerçekleştiği belirlenmiştir.

Tablo 33 :Anket Sorularına Verilen Cevapların Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapmaları

	N	X	Ss
B1	236	1,95	,98
B2	236	2,28	1,28
B3	236	3,71	1,43
B4	236	2,32	1,27
B5	235	2,48	1,21
B6	236	3,58	1,47
B7	236	3,28	1,41
B8	236	2,50	1,15
B9	236	2,35	1,22
B10	236	2,75	1,32
B11	236	2,31	1,20
B12	236	3,76	1,63
B13	236	2,47	1,20
B14	236	2,47	1,33
B15	236	2,44	1,09
B16	236	2,17	1,19
B17	236	2,27	1,20
B18	236	2,48	1,24
B19	236	2,30	1,15
B20	236	3,11	1,27
B21	236	2,80	1,18
B22	236	2,97	1,22
B23	236	2,51	1,18
B24	236	2,42	1,23
B25	236	2,60	1,15
B26	236	2,65	1,16
B27	236	2,45	1,21
B28	236	2,51	1,13
B29	236	2,45	1,14
TOPLAM	236	76,34	35,98

X=2,63 Ss=1,24

Tablo 33:İncelendiğinde sorulara ve verilen cevapların aritmetik ortalamasının $X=2,63$ olduğu standart sapmanın ise $Ss=1,24$ olduğu tespit edilmiştir.

BÖLÜM V

SONUÇLAR VE TARTIŞMALAR

5.1 İDARECİ VE ÖĞRETMEN DENEKLERLE İLGİLİ TARTIŞMALAR

5.1.1 İdareci ve Öğretmen Deneklerin Kişisel Bilgilerine İlişkin Tartışmalar

Tablo 1: İncelendiğinde araştırmaya katılan idareci ve öğretmenlerin %46,2'sini bayan idareci ve öğretmenler %53,8'ni erkek idareci ve öğretmenler oluşturmaktadır. Cinsiyet değişkenine göre inceleme yapıldığında ankete katılan idareci ve öğretmenlerin dağılımının dengeli olduğu gözlenmektedir.

Tablo 2: İncelendiğinde araştırmaya katılan deneklerden %13,6'sının idareci %86,4'nün öğretmen olduğu anlaşılmaktadır. Buradaki fark okullarımızda görevli olan idareci sayılarının istatistiksel olarak işlem yapmaya yeterli sayıda olduğu gözlenmektedir.

Tablo 3: İncelendiğinde idareci ve öğretmenlerin, %11,9'nun 25-29 yaş grubu, %25'nin 30-34, %30,9'nun 35-39, %15,7'sinin 40-44, %8,9'nun 45-49, %7,6'sının 50 ve üstü yaş gruplarında olduğu tespit edilmiştir. Anadolu liselerinde stajiyer öğretmenler görev yapmadığından 20-24 yaş arasında görev yapan öğretmenler bulunmamaktadır.

Tablo 4: İncelendiğinde İdareci ve öğretmenlerin kıdem durumlarının şu şekilde olduğu tespit edilmiştir. %4,2'si 1-5 yıl arası, %30,1'i 6-10 yıl, 29,2'si 11-15 yıl, %19,1'i 16-20 yıl, %17,4'ü 21 ve üstü kıdem yılına sahiptir.

Tablo 5: İncelendiğinde idareci ve öğretmenlerin %77,1'nin 4 yıllık fakülte mezunu, %1,7'sinin eğitim enstitüsü mezunu olduğu, %6,4'nün lisans tamamladığı ve %14,8'nin lisans üstü eğitim yaptığı anlaşılmaktadır. Özellikle son yıllarda idareci ve öğretmenlerde yüksek lisans eğitimi yapanların sayısında ciddi bir artış gözlenmektedir.

Tablo 6: İncelendiğinde İdareci ve öğretmenlerin %25'nin Sosyal Bilimler, %20,3'nün Fen bilimleri, %4,2'sinin güzel sanatlar, %14'nün Matematik, %19,1'nin Yabancı dil, %17,4'nün Türk Dili ve Edebiyatı branşlarında oldukları anlaşılmaktadır. Ankete katılan idareci ve öğretmenlerin branşlara göre ankete katılma sayılarının dengeli dağıldığı gözlenmektedir.

Tablo 7: İncelendiğinde anketi cevaplayan idareci ve öğretmenlerden %59,3'ünün halen sınıf rehber öğretmenliği yaptığı, %40,7'sinin sınıf rehber öğretmenliği yapmadığı anlaşılmaktadır.

NOT: Okullarda görev yapan idareciler sınıf rehber öğretmeni olarak görev yapmamaktadırlar.

Tablo 8:İncelendiğinde anketi cevaplayan idareci ve öğretmenlerin %85,2'sinin Anadolu liselerinde,%14,8'nin anadolu imam hatip liselerinde görev yaptığı anlaşılmaktadır.

5.1.2.İdareci ve Öğretmen Deneklerin Bağımsız Değişkenlere Göre Sorulara Verdiği Cevaplara İlişkin Bulgular

V.1.2.1.İdareci ve Öğretmen Deneklerinde Cinsiyet Bağımsız Değişkenine İlişkin Tartışmalar

Bu bölümde deneklerin cinsiyet değişkenine ilişkin elde edilen bulgular tartışılacaktır.

Tablo 9: İncelendiğinde bayan öğretmenler okul rehber öğretmenlerinin sınavlarda gözcülük yaparak diğer öğretmenlere yardımcı olmaktadır,ifadesine rehber öğretmenlerin sınavlarda gözcülük yapmadıklarına erkek öğretmenlerden daha fazla inanmaktadırlar.Bu sonuçtan bayan öğretmenlerin okul rehber öğretmenlerinin sadece kendi görev alanında ki konularla ilgilendiğine inandıklarını çıkarabiliriz.Erkek öğretmenlerin ise okul rehber öğretmenlerinin görevleri arasında olmayan işleri de yaptıklarına inandıklarını çıkarabiliriz.

Tablo 10: İncelendiğinde bayan öğretmenler okul rehber öğretmenlerinin müdür yardımcılarına okulun idari işleri ile ilgili yardımcı olmadıklarına erkek öğretmenlerden daha fazla inanmaktadırlar.Bu maddede bayan öğretmenler okul rehber öğretmenlerinin rehberlik hizmetlerinin dışındaki işlerde çalışmadıklarına inandıkları erkek öğretmenlerinde inanmadıkları ortaya çıkmaktadır.

V.1.2.2.İdarecilerin ve Öğretmenlerin Sorulara Verdikleri Cevaplara İlişkin Tartışmalar

Tablo 11: İncelendiğinde idareciler, okul rehber öğretmenlerinin öğrencilerin kötü alışkanlıklar edinmelerini önleyici çalışmalar yaptıklarına öğretmenlerden daha fazla inanmaktadırlar.Okul idarecileri okul rehber öğretmenleri ile yakın işbirliği içinde çalıştıklarından rehber öğretmenlerin öğrencilerin kötü alışkanlıklar edinmelerini önleyici çalışmalar yaptıklarına öğretmenlere göre daha çok inanmaktadırlar.

Tablo 12: İncelendiğinde idareciler okul rehber öğretmenlerinin öğrencileri bilgilendirmek amacıyla üst eğitim kurumlarına geziler yaptığına öğretmenlerden daha fazla inanmaktadırlar.

Tablo 13: İncelendiğinde idareciler,kendilerinin okul rehberlik hizmetleri için uygun çalışma ortamı hazırladıklarına öğretmenlerden daha fazla inanmaktadırlar.

Tablo 14: İncelendiğinde öğretmenler,öğrenci dosyalarının sınıf rehber öğretmenlerince eksiksiz doldurulduğuna idarecilerden daha fazla inanmaktadırlar

5.1.2.3.İdareci ve Öğretmenlerin Sınıf Rehber Öğretmenliği yapıp yapmamalarına göre sorulara verdikleri cevaplara İlişkin Tartışmalar

Tablo 15: İncelendiğinde sınıf rehber öğretmenliği yapan öğretmenler yapmayanlara göre öğrencilere yönetmelik ve kurallar hakkında bilgi verildiğine daha fazla inanmaktadırlar.Sınıf rehber öğretmenliği yapan öğretmenlerin bir görevi de öğrencilere yönetmelikler hakkında bilgi vermektir.Sınıf rehber öğretmenliği yapmayan öğretmenlerin bu konuyu bilmediği anlaşılmaktadır.

Tablo 16: İncelendiğinde sınıf rehber öğretmenliği yapan öğretmenler sınıf rehber öğretmenliği yapmayanlara göre okul rehber öğretmenlerinin sınavlarda gözcülük yaparak öğretmenlere yardımcı oldukları düşüncesine daha az inanmaktadırlar.

Tablo 17: İncelendiğinde sınıf rehber öğretmenliği yapan öğretmenler sınıf rehber öğretmenliği yapmayan öğretmenlere göre sınıf rehber öğretmenlerince okul hakkında öğrencilere bilgi verildiğine daha çok inanmaktadırlar.

Tablo 18: İncelendiğinde sınıf rehber öğretmenliği yapan öğretmenler sınıf rehber öğretmenliği yapmayan öğretmenlere göre sınıf rehber öğretmenlerinin çerçeve programında yer alan etkinlikleri eksiksiz uyguladıklarına daha çok inanmaktadırlar.

Tablo 19: İncelendiğinde sınıf rehber öğretmenliği yapan öğretmenler sınıf rehber öğretmenliği yapmayan öğretmenlere göre sınıf rehber öğretmenlerinin öğrenci dosyalarının kayıt altına alınması istenen bilgileri eksiksiz doldurduklarına daha çok inanmaktadırlar.

Tablo 20: İncelendiğinde sınıf rehber öğretmenliği yapan öğretmenler yapmayan öğretmenlere nazaran müdür yardımcılarının sorumlu oldukları sınıflardaki öğrencilere ilişkin sorunları ve bu öğrencilerle ilgili bilgi ve belgeleri rehberlik servisine ilettiklerine daha çok inanmaktadırlar

5.1.2.4.İdareci ve Öğretmenlerin Anadolu Liseleri ve Anadolu İmam Hatip liselerinde görev yapmalarına göre sorulara verdikleri cevaplara İlişkin Tartışmalar

Tablo 21:İncelendiğinde anadolu imam hatip liselerinde çalışan idareci ve öğretmenler, anadolu liselerinde görev yapan idareci ve öğretmenlere nazaran okul rehber öğretmenlerinin öğrencilerin kötü alışkanlıklar edinmelerini önleyici çalışmalar yaptıklarına daha çok inanmaktadırlar.

Tablo 22: İncelendiğinde anadolu imam hatip liselerinde çalışan idareci ve öğretmenler, anadolu liselerinde görev yapan idareci ve öğretmenlere nazaran okul rehber öğretmenlerinin disiplin kurulu toplantılarına danışman sıfatı ile katıldıklarına daha fazla inanmaktadırlar.

Tablo 23:İncelendiğinde anadolu imam hatip liselerinde çalışan idareci ve öğretmenler,anadolu liselerinde görev yapan idareci ve öğretmenlere nazaran okul rehber öğretmenlerinin öğrencilerin sınav kaygılarını yenmelerinde öğrencilere yardımcı olduklarına daha fazla inanmaktadırlar

Tablo 24:İncelendiğinde anadolu liselerinde görev yapan idareci ve öğretmenler anadolu imam hatip liselerinde görev yapan öğretmenlere nazaran okul rehber öğretmenlerinin okulda nöbet tutmadıklarına daha çok inanmaktadırlar

Tablo 25:İncelendiğinde anadolu imam hatip liselerinde çalışan idareci ve öğretmenler, anadolu liselerinde görev yapan idareci ve öğretmenlere nazaran okul rehber öğretmenlerinin öğrencilerin kendilerini tanımalarına yardım ettiklerine daha fazla inanmaktadırlar.

Tablo 26:İncelendiğinde anadolu imam hatip liselerinde çalışan idareci ve öğretmenler, anadolu liselerinde görev yapan idareci ve öğretmenlere nazaran sınıf rehber öğretmenlerinin öğrenci kişilik gelişimlerini yakından izlediklerine ve okul rehber öğretmenleri ile işbirliği içinde çalıştıklarına daha fazla inanmaktadırlar.

Tablo 27: İncelendiğinde anadolu imam hatip liselerinde çalışan idareci ve öğretmenler, anadolu liselerinde görev yapan idareci ve öğretmenlere nazaran okul rehber öğretmenlerinin aile ilgili problemleri olan öğrencilere yardımcı olduklarına daha fazla inanmaktadırlar.

Tablo 28:İncelendiğinde anadolu imam hatip liselerinde çalışan idareci ve öğretmenler, anadolu liselerinde görev yapan idareci ve öğretmenlere nazaran okul idarecileri okulda

rehberlik hizmetlerinin sağlıklı şekilde yürütülebilmesi için hizmetin gerektirdiği uygun çalışma ortamını hazırladıklarına daha fazla inanmaktadırlar

Tablo 29: İncelendiğinde anadolu imam hatip liselerinde çalışan idareci ve öğretmenler, anadolu liselerinde görev yapan idareci ve öğretmenlere nazaran okuldaki rehberlik hizmetlerinin okul idaresi ile işbirliği halinde yürütüldüğüne daha fazla inanmaktadırlar.

5.1.2.5. Anadolu Liselerinde Görev Yapan İdareci ve Öğretmenlerin Meslekteki Kıdemlerine Göre Sorulara Verdikleri Cevaplara İlişkin Tartışmalar

Tablo 30A:İncelendiğinde tabloda görüldüğü üzere 6-10 yıllı kıdeme sahip idareci ve öğretmenler diğer kıdem gruplarına nazaran’’Okul rehber öğretmenleri öğrencilerin okula kayıt edilmesi,devam-devamsızlık durumlarının işlenmesinde müdür yardımcılarına yardım ettiklerine daha çok inanmaktadırlar.Diğer kıdem grupları ise okul rehber öğretmenlerinin idari işlerde müdür yardımcılarına yardım etmediklerine daha çok inanmaktadırlar.

Tablo 31A: İncelendiğinde tabloda görüldüğü üzere 6-10 yıllı kıdeme sahip idareci ve öğretmenler diğer kıdem gruplarına nazaran ‘’Okul rehber öğretmenleri disiplin kurulu toplantılarına danışman sıfatı ile katıldıklarına’’diğer kıdem gruplarına göre daha fazla inanmaktadırlar.

Tablo 32A: İncelendiğinde tabloda görüldüğü üzere 1-5 yıl grubu idareci ve öğretmenleri’’ Okul idarecileri okulun rehberlik hizmetlerinin yürütülmesi ile ilgili yıllık rehberlik hizmetleri çerçeve programının hazırlanmasını sağlamakta ve uygulanmasını izlemektedirler’’ ifadesine diğer kıdem gruplarına göre daha az inanmaktadırlar.6-10 yıl kıdeme sahip idareci ve öğretmenler ise yukarıda geçen ifadeye diğer kıdem gruplarından daha fazla inanmaktadırlar.

Tablo 33:İncelendiğinde sorulara ve verilen cevapların aritmetik ortalamasının $X=2,63$ olduğu standart sapmanın ise $Ss=1,24$ olduğu tespit edilmiştir.Anketi cevaplayan deneklerin rehberlik hizmetlerini benimseme konusunda kararsız oldukları tespit edilmiştir. Soru düzeyinde yapılan incelemeye göre ‘’Okuldaki rehberlik hizmetleri okul idaresi ile işbirliği içinde yürütülmektedir’’ifadesinin aritmetik ortalaması $X=1,95$ ile bu soruyu cevaplayan deneklerin bu yargıya katıldıkları tespit edilmiştir.

“Okul rehber öğretmenleri öğrencileri tanımaya yönelik bireyi tanıma teknikleri uygulamaktadır” ifadesinin aritmetik ortalaması $x=2,27$ ile bu soruyu cevaplayan deneklerin bu yargıya katıldıkları tespit edilmiştir.

“Sınıf rehber öğretmenlerince öğrencilere okulda uygulanan yönetmelik ve kurallar hakkında bilgi verilmektedir” ifadesinin aritmetik ortalaması $X=2,28$ ile bu soruyu cevaplayan deneklerin bu yargıya katıldıkları tespit edilmiştir.

“Okul rehber öğretmenleri okula gelmeyen öğretmenlerin yerine derse girmektedirler” ifadesinin aritmetik ortalaması $X=3,58$ ile bu soruyu cevaplayan deneklerin bu yargıya katılmadıkları tespit edilmiş, bundan da okul rehber öğretmenlerinin başkalarının yerine derse girmedikleri anlaşılmaktadır.

“Okul rehber öğretmenleri okulda nöbet tutmaktadırlar” ifadesinin aritmetik ortalaması $X=3,76$ ile bu soruyu cevaplayan deneklerin bu yargıya katılmadıkları tespit edilmiş, bundan da okul rehber öğretmenlerinin okulda nöbet tutmadıkları anlaşılmaktadır. Rehberlik hizmetleri yönetmeliğine göre de okul rehber öğretmenlerine nöbet görevi verilememektedir.

“Rehber öğretmenler sınavlarda gözcülük yaparak öğretmenlere yardımcı olmaktadır” ifadesinin aritmetik ortalaması $X=3,71$ ile bu soruyu cevaplayan deneklerin bu yargıya katılmadıkları tespit edilmiş, okul rehber öğretmenlerinin sınavlarda gözcülük yapmadıkları ortaya çıkmaktadır. Rehberlik hizmetleri yönetmeliğine göre de okul rehber öğretmenlerine okulda sınavlarda gözcülük görevi verilememektedir.

BÖLÜM VI

ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde elde edilen bulgulardan ve ulaşılan sonuçlardan faydalanılarak idareci ve öğretmenlerin rehberlik hizmetlerini benimseme düzeylerini arttırmak amacıyla aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur.

- 1- PDR alanlarındaki hizmetlerin başarıyla yürütülmesi için uzman, yönetici ve öğretmenlerin yararlanacağı süreklilik kazandırılmış, yeterli düzeyde hizmet içi eğitim programları düzenlemeleri ve yöneticileri ve öğretmenleri bu eğitimden geçirilmemiş okullarda rehberlik hizmetleri başlatılmaması bir önlem olabilir.
- 2- Öğretmenlerin yetişmesinde de aynı anlayış da olmaları için “öğrenci merkezli anlayış” formasyon aşamasında kazandırılmalıdır. Öğretmenlerin sınıf öğretmenliği ve rehberlikle ilgili olarak daha ciddi eğitimden geçmeleri gerekir.
- 3- Bakanlık, etkili PDR hizmetlerini ülke çapında yaygınlaştırmak için merkez örgütünü, her türlü bilimsel ve teknik yardımı yapabilecek yeterliliğe ve yetkiye sahip olan iş görenlerle donatmalıdır. Bu konuda üniversitelerle sıkı bir işbirliği yapılmalıdır.
- 4- PDR hizmetleriyle ilgili standart testler hazırlanmalı ve bunların eğitimi de PDR uzmanlarına verilmelidir.
- 5- Rehberlik programının hangi hedeflere ulaşmaya çalışacağını belirlenmesi, koşul, zaman ve olanak açısından ulaşılabilir ve gerçekçi hedefler konulması rehberlik servislerinin başarısını artıracaktır.
- 6- Okullarda PDR hizmetlerinin “takım ruhu”nun geliştirilmesine çalışılmalıdır.
- 7- Her şey de olduğu gibi rehberlikte de liderlik önemlidir. Liderlik rolünde okul yöneticisinin hakkını vererek yerine getirmelidir.
- 8- Gerekli yasal düzenlemelerle okullardaki rehberlik servislerinin yetki ve sorumlulukları belirlenmelidir ve okuldaki konumları güçlendirilmelidir.
- 9- Okullarda rehber öğretmen norm kadrosu belirlenirken 250 öğrenciye bir rehber öğretmen şeklinde belirlenmelidir.
- 10- Bütün okullarda birinci norm kadrolara rehber öğretmenler atanmadan ikinci rehber öğretmenler atanmamalıdır.

- 11- Bütün öğretmenlerin sınıf rehber öğretmenliği yapması sağlanmalıdır. Ayrıca sınıf rehber öğretmenliğinin teşvik edilmesi amacıyla halen verilen ek ders ücreti cazip hale getirilmelidir.
- 12- Alan dışından ne suretle olursa olsun rehber öğretmen ataması yapılmamalıdır.
- 13- Rehberlik araştırma merkezleri yeniden yapılandırılmalı ve nitelikli uzman personelle takviye edilmelidir.
- 14- Rehberlik hizmetlerinin teftişinde rehberlik hizmetleri alanından yetişmiş müfettişler görevlendirilmelidir.
- 15- Okul rehber öğretmenleri ihtiyaç nedeni ile birden fazla okulda görevlendirilmemelidir. Bu şekildeki görevlendirmeler hizmetin niteliğinde ve kalitesinde düşüşe ve motivasyon kaybına neden olmaktadır.
- 16- Rehberlik hizmetleri bakanlık düzeyinde planlanırken okul rehber öğretmenlerinin yapacağı grup etkinlikleri için haftalık belirli zaman dilimleri ders programlarına konmalıdır.
- 17- Milli Eğitim Bakanlığınca bütün okullarda rehberlik hizmetlerini etkin takip etmek amacıyla bilgisayar programları geliştirilmelidir.

KAYNAKÇA

ABAŞ, Kamil. “Okullarında Rehber Öğretmen Bulunmayan Sınıf Rehber Öğretmenlerin Rehberlik Uygulamalarını Değerlendirmesi” (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara Üniversitesi, S.B.E. , 1987

ADA, Şükrü. “Rehberlik ve Türkiye’deki Yeri Üzerine Bir Araştırma”, Çağdaş Eğitim Dergisi, Ocak, Ankara: Tekışık Matbaası ve Rehber Yayınevi, 1991

AKDENİZ, Sabri. Toplumumuz ve Eğitimimiz, İstanbul: İst. Matbaası, 1982

ALP, Düriye. “Velilerin Orta Dereceli Okullardaki Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinden Beklentileri” (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğt. Fak. , 1995

ARICI, Hüsnü. İstatistik-Yöntemler ve Uygulama, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Basımevi, 1972

ARBUCKLE, D.S. Counseling: An Introduction. Boston: Allyn and Bacon, 1961

ATAMAN, Ayşegül. “Eğitimde Psikolojik Hizmetleri Nasıl Daha Etkili ve Verimli Duruma Getirebiliriz”. Eğitimde Psikolojik Hizmetler ve Sorunları. Ankara: TED Yayınları, 1986

AYDIN, Gül. “Temel Eğitimde Rehberlik ve Psikolojik Danışmanın Önemi” , Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, Cilt:1, Sayı:1, 1990

----- . “Okul Rehberlik Uygulamalarında Bazı Sorunlar: Bir Karşılaştırma” , Eğitim ve Bilim, Sayı:68, 1988

BALCI, Ali. Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler, Ankara: PEGEM Yayıncılık 3. Baskı, 2001

BALCI, Seher. “Meslek Liselerinde Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinden Beklentiler” , (yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğt. Fak. , 1990

BAKIRCIOĞLU, Rasim. Rehberlik ve Psikolojik Danışma, Ankara: Turhan Kitabevi Basım Yayım, 1994

----- . İlköğretim, Ortaöğretim ve Yüksek Öğretimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma. Bakırcıoğlu Yayınları, Ankara: Turhan Kitabevi Basım Yayım, 1985

BEALS, Lester. Rehberliğin Lüzumu Hakkında Rapor, (Çev.Latife Hüban Üçüncü), Maarif Basımevi, Ankara: 1956

BECK, R.H.Change and Harmonization in European Education, Minneapolis: Universty of Minnesota Press, 1971.

BİNBAŞIOĞLU, Cavit. Rehberlik. Binbaşioğlu Yayınevi, Ankara: 1983.

ÇAĞLAR, Doğan. Orta Dereceli Okullarda Rehberlik Reformu, Ankara: Tekişik Matbaası, 1972

COLBERT, Robert, “ The Counselor’s Role in Advancing School and Family Partnership”, The School Counselor, 44:1996.100-1004

DEMİREL, Özcan ve Kaile ÜN. Eğt. Terimleri, Ankara: Şafak Matbaası, 1987

DENİZ, Zeynep. “Liselerdeki Yönetici, Sınıf Öğretmeni ve Ders Öğretmenlerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Malatya İnönü Üniversitesi, 1993

DEWEY, J. Tecrübe ve Eğitim, (Çev. F. Başaran ve F. Varış) Ankara: 1966.

DOĞAN, Süleyman. “ Türkiye’de Rehberlik Kavramı ve Uygulamalarının Gelişiminde Milli Eğitim Şuralarının Rolü”, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, Cilt:1, 1990

-----, “Başlangıcından Bugüne Türk Resmi Dökümanlarında Rehberlik Kavramı ve Anlayışı”, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 1:2,1991

DUMAN, Erengül. “Lise Öğrencilerinin Rehberlik Uzmanlarından Görev Beklentilerine Etki Eden Faktörler”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara: 1985

ERGÜN, Mustafa. Bilimsel Araştırmalarda Bilgisayarla İstatistik Uygulamaları, Ankara: Minpa Matbaacılık,1995.

ERGÜNALP, M.Afif. “ Eğitim ve Rehberlik” , Boğaziçi Aylık Fikir ve Sanat Dergisi. Ankara, 1983.

ERKAN, Serdar. “Rehberlik Nedir?” İlköğretimde Rehberlik. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, s.16

ERÖZKAN, Atılgan “İlköğretim Okullarında Görevli Yöneticiler İle Öğretmenlerin PDR Hizmetlerine İlişkin Değerlendirmelerin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi” (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Malatya:İnönü Üniversitesi, 1997

ERTÜRK, Selahattin. Eğitimde Program Geliştirme, Ankara Yelkentepe Yayınevi, 1972

ESMER, Ayşen. “Orta Dereceli Okullarda Rehberlik Programının Uygulanmasına İlişkin Problemler” (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara: Ankara Üniversitesi,1985

FİDAN, Nurettin ve Münire Erden. Eğitime Giriş. Ankara:3 Baskı, 1993

GİBSON, Rabert L. “Pupil Opinions of High School Guidance Programs”, Personnel and Guidance Journal, Vol:40, January, 1962

GİNTER, Earl. Joseph J. SCALİSE ve Norman PRESSE The Elementary School Counselor's Role: Perceptions of Teachers", The School Counselor, 38. 1990

GLANZ, E.C. Foundations and Principles of Guidance, Biston, Allyn and Bacon, 1964

GÖRKEM, Nihat. "Öğrencilerin Rehberlik Uzmanından Gördükleri Hizmetlerle Bekledikleri Hizmetler Arasındaki Fark" (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Ankara Üniversitesi, 1985.

GÜNDOĞAN, Serdar ve Mehmet BAYGINER. Okullarda Rehberlik Çalışmaları (Derleme), Ankara:1997.

GÜVEN, Mehmet. "Okullardaki Rehberlik Hizmetleri İçinde Öğretmenin Yeri ve Önemi" Çağdaş Eğitim Dergisi, 1994

İZCİ, Eyüp. "Liselerde Rehberlik Programının Uygulanmasında Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Sorunlar" , (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Malatya: İnönü Üniversitesi,1993.

İŞİK, Barış. "Ortaöğretimde Rehberlik Diye Bir Sistem" Bilim ve Sanat Dergisi, Cilt 17. Sayı 201. Ankara:1983.

JONES, A.J. Principles of Guidance, Ed. 5., New York: McGraw-Hill Book Co., 1963

KAGAN, D. Ve D. Tippins. "How Student Teacher Describe Their Pupils", Teaching and Teacher Education.44: 1991

KAPTAN, Saim. Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri, Ankara: Tekışık Matbaası ve Rehber Yayınevi,1983.

KAYA, Alim, "Milli Eğitim Bakanlığı Üst Düzey Yöneticileri ve Uzmanların Bazı Değişkenlere Göre Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anlayışı" (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Malatya: İnönü Üniversitesi,1994

KEPÇEOĞLU, Muharrem. Psikolojik Danışma ve Rehberlik, Ankara: Kadioğlu Matbaası 7. baskı, 1993

----- Psikolojik Danışma ve Rehberlik, Ankara: Özerler Matbaası 9. baskı,1995

----- Rehberlik Anlayışını Oluşturan İlkeler ve Kavramlar, Ankara: Milli Eğitim Basımevi,1975

----- "Orta Dereceli Okullarda Rehberlik Anlayışı" (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Ankara: Hacettepe Üniversitesi.1974

----- . Orta Dereceli Okullarda Rehberlik Uzmanlarının Görevleri: Algılar ve Beklentiler”, (Yayınlanmamış Doçentlik Tezi) Ankara: Hacettepe Üniversitesi,1978.

----- . “Eğitimde Psikolojik Hizmetlerin Yeri ve Önemi” Eğitimde Psikolojik Hizmetler ve Sorunları. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları

----- . “Eğitimde Psikolojik Hizmetler ve Sorunları” Malatya: İ.Ü. Eğitim Bilimleri Sempozyumu Bildiriler, İstanbul: Kuşak Ofset, 1990

----- . “Okul Danışmanlarının Mesleki Problemleri”, Hacettepe, Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, 8,1976

----- . “Okul Rehberlik Uzmanlarının Görevleri”. Boğaziçi Üniversitesi Dergisi, Vol.8-9, 1980-81

KOÇAK, Mehmet. “İlköğretimde Değerler Eğitimi ve Öğretimi” (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi 1999

KÖKLÜ, Nilgün. Şener Büyüköztürk. Sosyal Bilimler İçin İstatistiğe Giriş. Ankara: Pegem Yayıncılık,2000

KUZGUN, Yıldız. Rehberlik ve Psikolojik Danışma. Ankara: ÖSYM Yayınları, 1992

----- . “Okul Danışmanlarının Rol Algıları ve Rol Beklentileri” 1. Ulusal Psikoloji Kongresi,1981.

----- . Rehberlik Ders Notu. Ankara: Ankara Üniversitesi (EFAM) Yayını, 1981

----- . “Okul Danışmanlarından Beklenen Rol ve Danışman Eğitimi”, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Basımevi,1987

----- . “İlköğretimde Rehberlik”, Türkiye’de İlköğretim Sempozyumu 21-22 Mayıs 1992” , Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Ankara,Sayı:8, 1992

MATHEISEN, O.F. Rehberliğin Masası, (Çev. H. Tan) Maarif Basımevi, Ankara: 1956

M.E.B. Tebliğler Dergisi, Sayı:1619, 10.08.1971

----- . Sayı:1788,06.05.1974

----- . Sayı: 1805, 16.09.1975

----- . Sayı: 2201, 16.12.1985

Milli Eğitim Şurası VII. İstanbul: Milli Eğitim Yayınevi, 1992

Milli Eğitim Şurası VIII. İstanbul: Mili Eğitim Yayınevi, 1992

Milli Eğitim Şurası IX. İstanbul: Mili Eğitim Yayınevi, 1992

Milli Eğitim Şurası X. İstanbul: Mili Eğitim Yayınevi, 1992

Milli Eğitim Şurası XI. İstanbul: Mili Eğitim Yayınevi, 1992

Milli Eğitim Şurası XII. İstanbul: Mili Eğitim Yayınevi, 1992

MILLER, C.E. Foundations of Guidance, 2.Ed., New York: Harper and Row, Publishers, 1971, s.7

MORTENSEN, D.G., Schmuller, A.M., Guidance in Today's Schools, 2.Ed.,New York: John, Wiley and Sons, Inc,1966,s.3

MURAT, Mehmet. “ Öğrencilerin Sınıf Öğretmenlerinin Sundukları Rehberlik Hizmetlerine İlişkin Algıları ve Beklentileri” (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Malatya: İnönü Üniversitesi, 1993

OĞUZKAN, Ferhan. Eğitim Terimleri Sözlüğü, Ankara: Emel Matbaacılık, 1981

ÖZDEMİR, İbrahim Ethem, “ Bazı Değişkenlerin Liselerdeki Öğrenci, Öğretmen, Danışman ve Yöneticilerin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinden Beklentilerine Etkisi” (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Ankara: Hacettepe Üniversitesi 1991

ÖZGÜVEN, İbrahim Ethem. Çağdaş Eğitimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik, Ankara:PDREM Yayınları

----- . “Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinin Eğitim Kalitesi Üzerine Etkileri”, Eğitimde Kalite Sempozyumu, Ankara:1987

ÖZMEN, Gönül. Sınıf Öğretmenlerine Rehberlik, Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 1975

ÖZOĞLU, Süleyman Çetin. Eğitimde Rehberlik 1. Ankara:Ankara Üniversitesi Basımevi, A.Ü.Eğt.Fak.Yayınları 67, 1982

----- . Eğitimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma. İzmir: Ege Üniversitesi Matbaası, 1982

----- . “Eğitim Sistemimizde Psikolojik Hizmetlere Genel Bir Bakış” Eğitimde Psikolojik Hizmetler ve Sorunları, Ankara, Türk Eğitim Derneği Yayınları

----- . Orta Eğitim Düzeyindeki okullarımızda Rehberlik Hizmetlerinin Gereksinimlerine İlişkin Görüşler ve Bazı Öneriler, Eğitim ve Bilim Dergisi, Eğitim ve Bilim Dergisi Yayını, Kasım, 1977

ÖZTOPRAK, S. “Rehberlik Hizmetlerinin Tanıtılmasının Veli Beklentilerine Etkisi” , (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, 1991

ÖZTÜRK, Abdülkadir. “Lise Öğretmenlerinin Rehberlik Hizmetlerini Algılama Düzeyleri” , (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Bursa: Uludağ Üniversitesi,1999

PETERS, H. And SHERTZER, B. Guidance: Program Development and Management. 2.Edition, Colums Ohio: Charles E. Merrill Boks Inc,1969

PİŞKİN, Metin. “Orta Dereceli Okullarda Görevli Yönetici, Öğretmen ve Danışmanların İdeal ve Gerçek Danışmanlık Görevleri” , (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Ankara Üniversitesi, 1989

PULLUKÇU, Nuran. “Orta Dereceli Okullarda Görev Yapan Eğitimcilerin Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Servislerinden Beklentileri: Türkiye İçin Geliştirilen Üç Boyutlu Rehberlik-Psikolojik Danışmanlık Modelinin Sınanması” (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Boğaziçi Üniversitesi, 1994

ROEBER, E.C., Walz,G.R.Smith, G.E. A Strategy for Guidance: Çiko Point of View and its Implications. New York: The Macmillian Co.,1969

RUFİ, J.J. Türkiye’de Orta Öğretim, Ankara: Maarif Basımevi,1953

SOLAK, Mehmet Adem. “ Psikolojik Danışma Mesleğinin Yasal ve Vektörel Sorunları” , Milli Eğitim Aylık Dergisi... Aralık-Ocak Sayısı. Ankara: 1995

SELÇUK, Ziya. Eğitim Psikolojisi, Ankara: Atlas Kitabevi 3. Baskı 1994

----- İlköğretimde Rehberlik. (Ed..Yıldız Kuzgun) Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, s.17-50

TAN, Hasan. Psikolojik Danışma ve Rehberlik, İstanbul: MEB Yayınları 1992

----- Rehberliğin Esasları: Ankara, 1972

----- Öğrenci Kişilik Hizmetleri ve Rehberlik Hizmetleri. Ankara: MEB-PAKD, 1971

----- “ Ülkemizde Rehberlik ve Psikolojik Danışma Çalışmalarında Gelişmeler ve Sorunları” , Tecrübi Psikolojisi Çalışmaları, İstanbul Üniversitesi Ed.Fak.Cilt.2. 1974

T.D.K. , Türkçe Sözlük, 1994

TOMPKINS, E.T.C., Orta Dereceli Okullarda Organizasyon, İdare ve Teftiş. Maarif Basımevi, 1956

TOZLU, Necmettin. Eğitim Felsefesi, İstanbul: MEB. Yayınları, 1997

----- . Ders Notları, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fak.2000

TUZCUOĞLU, Necla. “İlköğretimde Rehberlik Servisinden Beklentiler ve Rehberlik Servisinin Öğrenciler Üzerindeki Etkisi” (Yayınlanmamış Doktora Tezi) İstanbul: Marmara Üniversitesi 1995

----- . “İlköğretimde Rehberlik”, Yaşadıkça Eğitim Dergisi, Sayı: 30, İstanbul:1993

----- . “İlkokullarda Rehberlik Çalışmaları”, Çağdaş Eğitim Dergisi, Sayı:21, İstanbul:1991

ÜLKÜ, Sıral. “Okullarda Rehberlik Yöneltilme Kavramı Çerçevesi İçinde Sınıflandırılabilir mi? Soruna İlişkin Görüşler”, A.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi, Ankara, 1978

----- . “Okullarda Rehberlik” Eğitim ve Bilim Dergisi, Sayı:15, Cilt:3. Ankara: 1978

ÜLTANIR, Emel. “2000’li Yıllara Girerken Ülkemizde Eğitim Kurumlarında Psikolojik Danışma ve Rehberliğin Gelişiminde Alınan Kararların Önem ve Etkileri” Milli Eğitim Dergi, 139, Ankara, 1998

YENİ REDHLOUSE LÜGATI, 1962, S. 468

YILMAZ, Hasan. “ Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Servisinden Beklentiler Üzerine Bir Araştırma” (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya: Selçuk Üniversitesi,

EKLER**EK-1****Sayın İdareci \ Sevgili Öğretmenler**

Elinizdeki bu anket, eğitim ve öğretimde önemli rolü olan **OKUL REHBERLİK HİZMETLERİNİ BENİMSEME DÜZEYİNİZİ**, belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Aşağıdaki ankette Okul rehberlik hizmetleri görevlerine ilişkin cümleler yer almaktadır.

Vereceğiniz yanıtlar yalnızca bilimsel bir araştırma için topluca kullanılacaktır. Bundan dolayı lütfen yanıtlarınızın içten ve doğru olmasına ve boş madde bırakmamaya özen gösteriniz.

Ayırdığınız zaman ve verdiğiniz emek için teşekkür ederim.

PROF.DR.SEMRA ÜNAL
DANIŞMAN

ERCAN ÖZDEMİR
REHBER ÖĞRETMEN

1.BÖLÜM

Lütfen aşağıdaki seçeneklerden durumunuza uygun olanları (x) işaretleyiniz.

I Cinsiyetiniz 1 ( ) BAYAN 2 ( ) ERKEK

II. Bu okuldaki göreviniz. 1 ( ) İDARECİ
2 ( ) ÖĞRETMEN

III YAŞINIZ

25-29 ( ) 30-34 ( ) 35-39 ( ) 40-44 ( ) 45-49 ( ) 50 ve üstü ( )

IV Meslekteki Kıdeminiz

1 ( ) 1-5 yıl 2 ( ) 6-10 yıl 3 ( ) 11-15 yıl 4 ( ) 16-20 yıl 5 ( ) 21 yıl ve üstü

V. Öğrenim Durumunuz

1 ( ) 4 Yıllık Fakülte 2 ( ) Eğitim Enstitüsü 3 ( ) Lisans Tamamlama

4 ( ) Lisans Üstü

VI. Branşınız 1 ( ) Sosyal Bilimler (Coğrafya, Tarih)

2 ( ) Fen Bilimleri (Fizik, Kimya, Biyoloji)

3 ( ) Güzel Sanatlar ve Yetenek (Müzik, Resim, Beden Eğt)

4 ( ) Matematik

5 ( ) Yabancı Dil (İngilizce, Fransızca, Almanca)

6 ( ) Türk Dili ve Edebiyatı

VII. Sınıf Rehber öğretmenliği yapıyor musunuz?

( ) Evet ( ) Hayır

VIII. Görev yaptığınız okul 1 ( ) Anadolu lisesi 2 ( ) Anadolu İHL

1.Tamamen Katılıyorum 2.Katılıyorum 3.Kararsızım 4.Katılmıyorum 5.Hiç Katılmıyorum.		1	2	3	4	5
1	Okuldaki rehberlik hizmetleri okul idaresi ile işbirliği içinde yürütülmektedir.					
2	Sınıf rehber öğretmenlerince öğrencilere okulda uygulanan yönetmelik ve kurallar hakkında bilgi verilmektedir.					
3	Rehber öğretmenler sınavlarda gözcülük yaparak öğretmenlere yardımcı olmaktadır.					
4	Okula yeni başlayan öğrencilere Sınıf rehber öğretmenlerince okul hakkında bilgi verilmektedir.					
5	Okul rehber Öğretmenleri okulun idari işleriyle ilgili olarak okul yönetiminin ihtiyaç duyduğu konularda okul idaresine yardımcı olmaktadır.					
6	Okul rehber Öğretmenleri okula gelmeyen öğretmenlerin yerine derse girmektedirler.					
7	Okul rehber öğretmenleri öğrencilerin okula kayıt edilmesi ,devam-devamsızlık durumlarının işlenmesinde müdür yardımcılara yardım etmektedirler.					
8	Okul rehber öğretmenleri öğrencilere kız-erkek arkadaşlığı ve ergenlik konuları hakkında bilgi vermektedirler.					
9	Okul rehber öğretmenleri öğrencilerin kötü alışkanlıklar edinmelerini önleyici çalışmalar yapmaktadırlar.					
10	Okul rehber öğretmenleri disiplin kurulu toplantılarına danışman sıfatı ile katılmaktadırlar.					
11	Okul rehber öğretmenleri öğrencilerin sınav kaygılarını yenmelerinde öğrencilere yardımcı olmaktadır.					
12	Okul rehber öğretmenleri okulda nöbet tutmaktadırlar.					
13	Okul rehber öğretmenleri öğrencilerin kendilerini tanımalarına yardım etmektedirler.					
14	Okul rehber öğretmenleri öğrencilerin gelecekte yapabilecekleri tanımak amacıyla üst eğitim kurumlarına onlarla birlikte geziler düzenlemektedirler.					
15	Sınıf rehber öğretmenleri öğrencilerin kişilik gelişimlerini yakından izlemekte ve okul rehber öğretmenleri ile işbirliği içinde çalışmaktadırlar.					
16	Okul rehber öğretmenleri öğrencilere meslekleri tanıtmakta ve meslekler hakkında bilgi vermektedirler.					
17	Okul rehber öğretmenleri öğrencileri tanımaya yönelik bireyi tanıma teknikleri uygulamaktadırlar.					
18	Okul idarecileri okulda birden fazla rehber öğretmen bulunması halinde rehber öğretmenler arasında iş bölümü yapmaktadırlar.					
19	Okul rehber öğretmenleri aile ile ilgili problemleri olan öğrencilere yardımcı olmaktadır.					
20	Okul rehber öğretmenleri öğrenciye tavsiyelerde bulunmakta,onun adına kararlar vermektedirler.					
21	Okul rehber öğretmenleri öğrenciler hakkında edindiği bütün bilgileri sınıf rehber öğretmenleri ve yöneticilerle paylaşmaktadırlar.					
22	Sınıf rehber öğretmenleri rehberlik hizmetlerinin etkin yürütülebilmesi için sık sık hizmet içi eğitimlere katılmaktadırlar.					
23	Okul idarecileri okulda rehberlik hizmetlerinin sağlıklı şekilde yürütülebilmesi için,hizmetin gerektirdiği uygun çalışma ortamını hazırlamaktadırlar.					
24	Okul idarecileri okulun rehberlik hizmetlerinin yürütülmesi ile ilgili yıllık rehberlik hizmetleri çerçeve programının hazırlanmasını sağlamak ve uygulanmasını izlemektedirler.					
25	Sınıf rehber öğretmenleri rehberlik hizmetleri çerçeve programında yer alan etkinlikleri eksiksiz uygulamaktadırlar.					
26	Sınıf rehber öğretmenleri öğrenci dosyalarında kayıt altına alınması istenen bilgileri eksiksiz doldurmaktadırlar.					
27	Okul idarecileri rehberlik hizmetleri okul yürütme komisyonu toplantılarına katılmaktadırlar.					
28	Okul idarecileri rehberlik hizmetlerinin etkin yürütülebilmesi için, okul rehber öğretmenlerinin hizmet içi eğitimlere katılmalarını teşvik etmektedirler.					
29	Müdür yardımcıları sorumlu olduğu sınıflardaki öğrencilere ilişkin sorunları ve bu öğrencilerle ilgili gerekli bilgi ve belgeleri rehberlik servisine iletmektedirler.					

3.BÖLÜM

Okul rehberlik hizmetleri ile ilgili varsa diğer görüş ve önerilerinizi aşağıya belirtiniz.

ANKET UYGULANAN OKULLAR

	N	YÜZDE %	Valid Percent	Cumulative Percent
1.Köy Hizmetleri And Lisesi	21	8,9	8,9	8,9
2.Halil Türkan And İ.H.L	23	9,7	9,7	18,6
3.Semiha Şakir And lisesi	19	8,1	8,1	26,7
4.Fatih Rüştu Zorlu And Lisesi	18	7,6	7,6	34,3
5.Kartal Anadolu Lisesi	18	7,6	7,6	41,9
6.Mehmet Akif Ersoy And İHL	22	9,3	9,3	51,3
7.Kartal Anadolu İHL	8	3,4	3,4	54,7
8.Kadirhas Anadolu lisesi	12	5,1	5,1	59,7
9.Yüksel İlhan Alanyalı And Öğrt.Lisesi	22	9,3	9,3	69,1
10.Burak Bora And.Lisesi	23	9,7	9,7	78,8
11.İhsan Kurşunoğlu And.Lisesi	16	6,8	6,8	85,6
12.Hayrullah Kefeoğlu And Lisesi	15	6,4	6,4	91,9
13.Maltepe And İHL	5	2,1	2,1	94,1
14.Fatih And Lisesi	14	5,9	5,9	100,0
Toplam	236	100,0	100,0	

PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK VE REHBERLİK HİZMETLERİNİN YASAL DAYANAKLARI

Bu bölümde Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Hizmetleri ile ilgili yayınlanan yönetmeliğe ve yer verilmiştir.

Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği

Milli Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Hizmetler Yönetmeliği

Yayın : Resmi Gazete

Yayın Tarihi ve Şayisi : 17/04/2001 - 24376

Numarası :

BİRİNCİ KISIM Genel Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

Madde 1 - Bu Yönetmeliğin amacı, il/ilçe düzeyinde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin ve bu hizmetlerin verildiği rehberlik ve araştırma merkezleri ile eğitim öğretim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma servislerinin kuruluş ve işleyişine ilişkin esaslar düzenlemektir.

Kapsam

Madde 2 - Bu Yönetmelik, il/ilçe düzeyinde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini, rehberlik ve araştırma merkezleri ile eğitim-öğretim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma servislerinin kuruluşu, görevleri ve işleyişine ilişkin esaslar ile bu kurumlarda çalışan personelin görevlerini kapsar.

Dayanak

Madde 3 - Bu Yönetmelik; 14/6/1973 tarihli ve 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu, 16/8/1997 tarihli ve 4306 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu, Millî Eğitim Temel Kanunu, Çıracılık ve Meslek Eğitimi Kanunu, Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun ile 24/3/1988 tarihli ve 3418 sayılı Kanunda Değişiklik Yapılması ve Bazı Kâğıt ve İşlemlerden Eğitime Katkı Payı Alınması Hakkında Kanun, 30/4/1992 tarihli ve 3797 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun ve 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye göre hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 4 - Bu Yönetmelikte geçen;

- a) Bakanlık: Millî Eğitim Bakanlığını,
- b) Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Bölümü: İl ve ilçe millî eğitim müdürlüklerine bağlı rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini yürüten bölümü,
- c) Millî Eğitim Müdür Yardımcısı/Şube Müdürü: İl ve ilçelerdeki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin düzenlenmesi ve yürütülmesinden sorumlu millî eğitim müdür yardımcısı veya şube müdürünü,
- d) Merkez: İl/ilçelerdeki rehberlik ve araştırma merkezini,
- e) Merkez Müdürü: İl/ilçelerdeki rehberlik ve araştırma merkezi müdürünü,
- f) Okul Müdürü: Resmî ve özel, eğitim-öğretim kurumlarındaki müdürü,
- g) Bölüm Başkanı: Rehberlik ve araştırma merkezlerindeki her bölümün başkanını,
- h) Bölüm: Rehberlik ve araştırma merkezi bünyesindeki özel eğitim hizmetleri ile rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bölümlerini,
- i) Koordinatör Psikolojik Danışman: Okuldaki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini koordine etmekle yükümlü psikolojik danışmanı,
- i) Rehber Öğretmen (Psikolojik Danışman): Eğitim-Öğretim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma servisleri ile rehberlik ve araştırma merkezlerinde öğrencilere rehberlik ve psikolojik danışma hizmeti veren, üniversitelerin psikolojik danışma ve rehberlik ile eğitimde psikolojik hizmetler alanında lisans eğitimi almış personeli,

- j) Rehberlik ve Psikolojik Danışma Servisi: Eğitim-Öğretim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini yürüten servisi,
- k) Sınıf Rehber Öğretmeni: Eğitim-Öğretim kurumlarında bir sınıfın rehberlik hizmetlerini yürüten ve rehberlik saatlerine giren ilköğretim kurumlarında şube rehber öğretmenini, orta öğretim kurumlarında ise sınıf öğretmenini,
- l) Psikolog: Üniversitelerin psikoloji alanında lisans eğitimi almış rehberlik ve araştırma merkezlerinde atıcık ve uyum güçlüğü olan çocuklara tanılama ve terapi hizmetleri veren personeli,
- m) Psikometri: Üniversitelerin ilgili bölümlerinden birinde psikolojik ölçme araçları konusunda lisans eğitimi almış rehberlik ve araştırma merkezlerinde tarama, inceleme, tespit, teşhis ve benzeri amaçlarla kullanılacak psikolojik ölçme araçlarını uygulamayı bilen ve gerekli olanları geliştiren personeli,
- n) Eğitim Programcısı: Üniversitelerin eğitimde program geliştirme alanında lisans eğitimi almış rehberlik ve araştırma merkezlerinde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri alanlarında gereksinim duyulan programların geliştirilmesinde gerekli teknik hizmetleri veren personeli,
- o) Özel Eğitimci: Üniversitelerin Özel Eğitim veya Özel Eğitim Öğretmenliği alanlarında lisans eğitimi almış rehberlik ve araştırma merkezlerinde özel eğitim gerektiren çocuklar için tanılama ve destekleyici özel eğitim hizmetlerini veren, uygun eğitim önlemleri alınmasını sağlayan personeli,
- ö) Çocuk Gelişimi ve Eğitimcisi: Üniversitelerin çocuk gelişimi veya çocuk sağlığı ve eğitimi alanlarında lisans eğitimi almış rehberlik ve araştırma merkezlerinde öğrencilere, ailelere ve öğretmenlere çocukların her türlü gelişim durumlarına ilişkin sorunların çözümünde gerekli önlemlerin alınmasında ve gelişimlerinin izlenmesinde yardım sağlayan personeli,
- p) Sosyal Çalışmacı: Üniversitelerin sosyal hizmetler alanında lisans eğitimi almış rehberlik ve araştırma merkezlerinde danışanlarla ilgili olarak verilecek hizmetlerin planlanması için gerekli sosyal, ekonomik ve kültürel bilgileri toplayan, değerlendiren ve hizmetlerin verilmesinde sosyal hizmet kurumları arasında eşgüdümü sağlayan personeli,
- r) Psikolojik Ölçme Araçları: Rehberlik ve araştırma merkezleri ile rehberlik ve psikolojik danışma servislerinin tarama, inceleme, tespit, teşhis, öğrenci tanıma gibi çalışmalarında kullanabilecekleri çeşitli yetenek, zekâ ve standart başarı testleri; kişilik, tutum, meslekî ve

akademik benlik, gelişim, öğrenci davranışlarını değerlendirme gibi ölçekler; ilgi envanterleri, problem tarama envanterleri, kontrol listeleri, anketler ve benzeri ölçme araçlarını,

s) Öğrenci: Her türlü eğitim-öğretim kurumlarında eğitim görmekte olan bireyleri,

t) Danışan: Rehberlik ve araştırma merkezine, merkezin hizmetlerinden yararlanmak üzere başvuran, okul veya ilgili kurum ve kuruluşlardan gönderilen öğrencileri veya bireyleri,

u) Danışan Dosyası: Rehberlik ve araştırma merkezlerinde hizmet verilen bireylere ilişkin hizmetin gerektirdiği bilgileri içeren ve her birey için ayrı tutulan dosyayı,

ü) Öğrenci Gelişim Dosyası: Eğitim-öğretim kurumlarında rehberlik ve psikolojik danışma servisinde her öğrenci için ayrı tutulan, yöneltme süreci ile rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri kapsamında öğrencinin her türlü özelliklerine ilişkin bilgileri içeren dosyayı, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

İlkeler

Madde 5 - Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin yürütülmesinde aşağıdaki ilkeler esas alınır:

a) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri, eğitim kurumlarının eğitim-öğretim etkinlikleri bütünlüğü içinde yer alır.

b) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri tüm öğrencilere açık bir hizmettir.

c) Her öğrenci eğitim sürecinde kendisine sunulan seçenekler arasında seçme özgürlüğüne sahiptir.

d) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinde insana saygı esastır.

e) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin bireysel boyutunda gizlilik esastır.

f) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri öğrenci, veli, uzman, öğretmen ve yönetici gibi ilgililerin iş birliği ile yürütülür.

g) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinde bireysel farklılıklara saygı esastır.

h) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin yürütülmesinde hem bireye hem de topluma karşı sorumluluk söz konusudur.

i) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin yürütülmesinde bilimsellik esastır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinin Temel Özellikleri

Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinin Amacı

Madde 6 - Türk Eğitim Sisteminin genel amaçları çerçevesinde eğitimde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri temelde; öğrencilerin kendilerini gerçekleştirmelerine, eğitim sürecinden yetenek ve özelliklerine göre en üst düzeyde yararlanmalarına ve gizil güçlerini en uygun şekilde kullanmalarına ve geliştirmelerine yöneliktir.

Öğrencilere yönelik olarak düzenlenen her türlü rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bu amaçlar doğrultusunda bütünleştirilerek verilir.

Eğitsel Rehberlik

Madde 7 - Her öğrenciye, kendine özgü yetenek, ilgi, meslekî değer, başarı ve motivasyonu

oranında eğitim-öğretim uygulamalarıyla uyum sağlaması, özelliklerine ve gelişimine uygun

programlara yönelmesi için gerekli hizmetler verilir.

Bu hizmetler;

- a) Öğrencileri okula, okuldaki alanlara, çeşitli etkinliklere, yeni durumlara alıştırmaya ve yönlendirme,
- b) Öğrencilerin etkili öğrenme ve çalışma becerileri geliştirmelerine yardımcı etme,
- c) Öğrencilerin motivasyonlarını destekleme ve artırma,
- d) Özelliklerine uygun üst öğrenim kurumlarına yönlendirme olarak ele alınır.

Meslekî Rehberlik

Madde 8 - Eğitim sürecinde her öğrenciye; meslekî tercih yapması, kendine uygun mesleğe yönelmesi, iş yaşamına ve mesleğe hazırlanması için gerekli rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri verilir.

Bu hizmetlerde aşağıdaki hususlar temel alınır:

- a) Hizmetler bir süreç olarak ele alınır, okul öncesi eğitim ve ilköğretimin başlaması ile birlikte bu hizmetler verilir.
- b) Hizmetlerde öğrencinin içinde bulunduğu gelişim dönemi ve bireysel özellikleri dikkate alınır.
- c) Öğrenciye ve velisine; öğrencinin özellikleri, iş dünyası, meslekler ve bunları edinme yollarına ilişkin güncel bilgiler sistemli olarak aktarılır.
- d) Öğrenci, bir meslek alan veya mesleği seçme baskısı altında bırakılmaz.

Bireysel Rehberlik

Madde 9 - Öğrencinin bireysel ve sosyal gelişimini desteklemek, duygusal sorunlarında yardımcı olmak üzere gerekli rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri verilir. Bu hizmetlerde aşağıdaki hususlar temel alınır:

- a) Öğrencilerin davranış, duygu, düşünce ve tutumlarına karşı duyarlılık gösterilerek gizlilik ilkesine Özellikle dikkat edilir.
- b) Bireysel rehberlik etkinliklerinde öğrencilerin kendilerine ilişkin farkındalık düzeyini yükseltmelerine yardım edilir.
- c) Öğrenci herhangi bir sorun ifade ettiğinde, bu alanda psikolojik danışmanın vereceği hizmet, öğrencinin sorununu onun adına çözmesi anlamına gelmez.
- d) Öğrenci, sorununu çözme sorumluluğunu üstlenmek durumundadır. Psikolojik danışman, öğrenciyi sorununu çözme çabasında, alanın bilimsel yöntemlerine göre destekler.
- e) Psikolojik danışma uygulamalarında, uygulamacının psikolojik danışma formasyonuna sahip olması esastır.
- f) Bireysel rehberlik; öğrencilerin sorunlarına yardımın yanı sıra, onların kişilik ve sosyal gelişimlerine ve olgunlaşmalarına destek olmayı ve bu amaca yönelik düzenlenmiş bireysel ve grup etkinliklerini de içerir.

Bireyi Tanıma

Madde 10 - Eğitsel, meslekî ve bireysel rehberlik hizmetlerinin sistemli, sağlıklı ve öğrencinin özellik ve gereksinimlerine uygun şekilde verilebilmesi için bireyi tanıma çalışmaları yürütülür.

Bu çalışmalarda asagıdaki konulara dikkat edilir:

- a) Öğrencinin yetenek, ilgi, istek, meslekî değer, basari gibi bireysel özellikleri ile sosyal, kültürel özellikleri olabildiğince çok boyutlu olarak ele alınır.
- b) Bilgilerin toplanmasında, değerlendirilmesinde ve kullanılmasında bilimsel standartlara uyulur.
- c) Bu çalışmalarda uygulanan ölçme aracı, yöntem ve tekniklerin kullanılması bir amaç değil araçtır.
- d) Bireyi tanıma çalışmalarında temel amaç; öğrencinin kendini tanımasıdır. Öğrenci hakkında elde edilen bilgiler, onun gelişimini desteklemek için kullanılır.
- e) Bireyi tanıma çalışmaları bir süreç dahilinde yürütülür.
- f) Elde edilen bilgiler bütünleştirilerek değerlendirilir.

Grup Rehberliği Etkinlikleri

Madde 11 - Eğitsel ve meslekî rehberlik ile öğrencilerin bireysel ve sosyal gelişimlerine yönelik olarak grupla rehberlik etkinlikleri düzenlenir. Bu etkinlikler; öğrencilerin gelişimsel gereksinimlerini de karşılayacak şekilde bilimsel standartlara uygun olarak programlanır, uygulanır, değerlendirilir ve geliştirilir.

Grup rehberlik etkinliklerinden, bilgi verme gibi, uygulanması özel uzmanlık gerektirmeyenler,

rehberlik saatlerinde sınıf rehber öğretmenlerince uygulanabilir. Söz konusu etkinliklerden uygulanması, alanında teknik beceri ve uzmanlık gerektirenler İse psikolojik danışmanlar tarafından uygulanır.

Öğretim Kademelerine Göre Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri

Madde 12 - Okul öncesi eğitim ve İlköğretimde hizmetler genel olarak; öğrencinin kendisi, öğretmeni/öğretmenleri ve ailesi tarafından yetenek, beceri ve diğer özelliklerinin fark edilmesine, öğrencinin yetiştiği ortamın iyileştirilmesine, bireysel ve sosyal gelişimleri nine desteklenmesine, etkili öğrenme ve çalışma becerileri ile motivasyonlarının artırılmasına, ilköğretim sonrası eğitime ve orta öğretime devam edemeyecekler için mesleğe yönlendirmeye yöneliktir.

Orta öğretimde ise hizmetler genelde; üst öğrenime, meslek alanlarına ve mesleğe yönelmede, etkili öğrenme ve çalışma becerileri geliştirmede, meslekler ve gerektirdiği özellikler ile meslek ve çalışma yasamı konusunda bilinçlendirmede, bireysel özelliklerini değerlendirip farkındalık düzeyini geliştirmede, bireysel ve sosyal gelişimin sürdürülüp yetişkin yaşamına hazırlanmada yoğunlaşır. Orta öğretimdeki hizmetlerde okul türlerine göre gerekli uyarlamalar yapılır. Yaygın eğitimdeki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri genelde kursiyerlerin mesleğe ve ise yönlendirilmesini, is yaşamına hazırlığı, bireysel ve sosyal gelişimlerinin desteklenmesini kapsar.

Örgün ve yaygın eğitimdeki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinde, sorunlara erken müdahale ve Özellikle sorunun oluşmamasına yönelik gelişimsel, koruyucu yaklaşım esastır.

Yönlendirmede Rehberlik ve Psikolojik danışma Hizmetleri

Madde 13 - Yönlendirmedeki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinde; eğitsel, meslekî, bireysel rehberlik ile bireyi tanıma uygulamalarının ve sonuçlarının Öğrencinin yönlendirilmesi için kendisine ve velisine yardımcı olacak şekilde bütünleştirilmesi esastır. Bu bütünleştirmede öğrencinin gelişimsel, bireysel özellikleri ve gereksinimleri göz önünde bulundurulur.

Yönlendirmede rehberlik ve psikolojik danışma birimlerinin karar ve önerileri, öğrencinin ve velisinin kararının gerçekçi olması yönünde seçenekleri gösterici ve öneri niteliğindedir, öğrenci ve veli, kararlarının sorumluluğunu üstlenmek durumundadırlar.

Psikolojik Ölçme Araçları

Madde 14 - Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinde bireyi tanıma ve diğer çalışmalarda kullanılacak ölçme-değerlendirme araçlarının sağlanması, kullanımı, uygulanması ve bilimsel standartlarının korunmasına ilişkin önlemler Bakanlıkça alınır.

Öğrencilerin Katılımı

Madde 15 - Eğitsel ve meslekî rehberlik çalışmalarında öğrenciler için; sorumluluk üstlenmek, gönüllülüğü artırmak, akran dayanışmasını desteklemek ve çalışmaların verimini artırmak amacıyla etkinliklerin düzenlenmesi ve uygulanmasında gerekli koşullar hazırlanır, katkı ve katılımları sağlanır.

Ailelerin Katılımı

Madde 16 - Öğrencilerin gelişimlerinin aile boyutunda da desteklenmesi, bir bütün olarak tanınması, tanıtılması ve değerlendirilmesi, ailelerin yönlendirmede ve eğitim yaşantısındaki karar sürecinde gerekli yerini alması ve bu konuda bilinçlenmesi için hizmetlere veli ve ailelerin katılımı ve katkısını sağlayacak önlemler alınır.

İKİNCİ KISIM

Millî Eğitim Müdürlüklerinde

Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri

Millî Eğitim Müdür Yardımcısı/Şube Müdürü

Madde 17 - Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bölümünden sorumlu millî eğitim müdür yardımcısı/şube müdürü, il / ilçe genelindeki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri ile ilgili etkinliklerin bütünlük içerisinde planlanması, programlanması, eşgüdümü ve yürütülmesinden millî eğitim müdürü adına yetkili ve sorumludur.

Millî eğitim müdür yardımcısı/şube müdürünün görevlendirilmesinde rehberlik ve psikolojik danışma alanında eğitim görmüş olanların; bu nitelikteki elemanların bulunmaması durumunda ise alanın özelliği dikkate alınarak millî eğitim müdürlüğüne görevlendirme yapılır.

Millî Eğitim Müdür Yardımcısı/Şube Müdürünün Görevleri

Madde 18 - İl ve ilçede rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden sorumlu millî eğitim müdür yardımcısı/şube müdürü aşağıdaki görevleri yapar.

- a) Bakanlık ile kurumlar arasındaki haberleşme ve eşgüdümü sağlar, gelen yazıları ilgili kurumlara ulaştırır ve sonuçlarını izler.
- b) İl ve ilçelerde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini yürüten kurumların bütçe işlerini yürütür.
- c) Rehberlik ve araştırma merkezleri ile eğitim-öğretim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma servislerinin her türlü personel gereksinimini belirler ve yerel olanaklarla karşılanamayan gereksinimlerin Bakanlığa bildirilmesini sağlar.
- d) Rehberlik ve araştırma merkezleri ile rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri servislerinde görevli personelin İl içi atamalarında komisyon üyesi olarak görev alır ve atamalara ilişkin rehberlik ve araştırma merkezî müdürlüklerini bilgilendirir.
- e) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini yürüten kurum ve servislerin açılması için gerekli inceleme, plânlama, değerlendirme çalışmalarını ve kuruluş işlemlerini yürütür.
- f) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini yürüten kurum ve servislerin yer, donatım, araç-gereç gibi her türlü gereksinimlerini sağlar.
- g) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri il danışma komisyonuna katılır, bu komisyonun sekreteryaya hizmetlerinin yürütülmesini ve alınan kararların zamanında Bakanlığa iletilmesini sağlar.
- h) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri il danışma komisyonunda alınan kararların uygulanmasına ilişkin gerekli çalışmaları yürütür.
- i) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleriyle ilgili çerçeve programlarının uygulanabilmesi için gereksinimlerin karşılanması, eşgüdümün oluşturulması gibi destek hizmetleri sağlar.
- i) İl/İlçede bulunan eğitim-öğretim kurumlarının yönettmedeki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin organizasyonunu ve eşgüdümünü sağlar.
- j) Rehberlik ve araştırma merkezi tarafından gönderilen rehberlik ve psikolojik danışma servislerinin yıllık rapor ve programlarının değerlendirilmesine ilişkin rapor ile rehberlik ve araştırma merkezine ait çalışma raporları ve programları incelenerek bunların her yıl ekim ayı sonuna kadar Bakanlığa gönderilmesini sağlar.
- k) Bölüm personelinin görevlendirilmesini, is bölümünü, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleriyle ilgili kurumlar ve okullarla eşgüdüm içinde çalışılmasını sağlar.
- l) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri ile ilgili kurum-kuruluş ve üniversitelerle is

birliği yapar. Hizmetlerde yararlanmak üzere rehberlik ve psikolojik danışma alanlarındaki gelişmeleri izler.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Rehberlik ve Psikolojik danışma Hizmetleri İl danışma Komisyonu

Madde 19 - Her ilde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin il düzeyinde planlanması ve kurumlar arası is birliğinin sağlanması amacıyla rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri il danışma komisyonu oluşturulur. Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri il danışma komisyonu, eylül ve haziran aylarında olmak üzere yılda en az İki kez toplanır.

Bu Komisyonun sekreteryaya hizmetleri ildeki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bölümü tarafından yürütülür.

Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri il danışma komisyonu, millî eğitim müdürü veya millî eğitim müdür yardımcısının/şube müdürünün başkanlığında :

- a) İlde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden sorumlu millî eğitim müdür yardımcısı/şube müdürü,
  - b) İlçelerde şube müdürleri,
  - c) Rehberlik ve araştırma merkezi müdürü/müdürleri,
  - d) Rehberlik ve araştırma merkezinin/merkezlerinin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bölüm başkanları,
  - e) İlköğretim ve orta öğretim kurumlarından seçilen birer okul müdürü, metropol illerde metropolü oluşturan ilçelerden birer okul müdürü,
  - f) Değişik türden eğitim-Öğretim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma servislerinde çalışan en az üç psikolojik danışmandan,
- oluşur.

Rehberlik ve Psikolojik danışma Hizmetleri İl danışma Komisyonunun Görevleri

Madde 20 - Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri il danışma komisyonu aşağıdaki görevleri yapar:

- a) Eylül ayında yapılacak toplantıda, il ve ilçelerde yapılması düşünölen rehberlik ve

psikolojik danışma çalışmalarına ilişkin gerekli ihtiyaçları belirler, çalışmalarla ilgili önerileri değerlendirir ve bunların sağlanması yönünde karar alır.

b) Haziran ayında yapılacak olan toplantıda il ve ilçelerde yapılan rehberlik ve psikolojik danışma çalışmalarının sonuçlarını değerlendirir. Sonraki öğretim yılı için önerilerde bulunur.

Her iki toplantıda da alınan kararların, toplantıların yapıldığı ay içerisinde ildeki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bölümünce Bakanlığa gönderilmesini sağlar.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Rehberlik ve Araştırma Merkezi

BİRİNCİ BÖLÜM

Madde 21 - eğitim-öğretim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesine ilişkin gerekli her türlü çalışmalarla birlikte ildeki özel eğitim gerektiren bireylerin tanılanmaları ve bu bireylere yönelik rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri il ve ilçelerde rehberlik ve araştırma merkezi/merkezlerince yürütülür.

Rehberlik ve araştırma merkezinin açılma şartlarına ilişkin ölçütler bir yönergeyle belirlenir.

Madde 22 - Merkez müdürlüğü;

- a) Merkez müdürlüğü,
  - b) Merkez Müdür Yardımcılığı,
  - c) Rehberlik ve Psikolojik danışma Hizmetleri Bölümü Başkanlığı,
  - d) Özel eğitim Hizmetleri Bölümü Başkanlığı,
- şeklinde oluşur.

Merkez Müdürünün Görevleri

Madde 23 - Rehberlik ve araştırma merkezi müdürü, merkezin ilgili mevzuata uygun olarak çalışmasından il/ilçedeki millî eğitim müdür yardımcısına/şube müdürüne karşı sorumludur.

Merkez müdürü aşağıdaki görevleri yapar:

- a) Merkezdeki müdür yardımcılarında is bölümü yapar.
- b) Merkezin bölümlerine, meslekî formasyonu bölüm hizmetlerine uygun ve deneyimli bir elemanı, bölüm başkanı olarak görevlendirir.
- c) Merkez personelinin meslekî formasyonlarına uygun şekilde merkezin bölümlerinde görevlendirilmelerini ve is bölümünü, ilgili bölüm başkanının görüşünü de alarak yapar.
- d) Bölümlerin çalışmalarını izler, hazırladıkları program, rapor ve projelerini inceleyerek onaylar, sonuçlarını değerlendirir.
- e) Merkez çalışmalarında kullanılan psikolojik ölçme araçları, danışan dosyaları ve diğer kayıtların güvenliğini, gizliliğini ve standartlarına uygun kullanılmasını sağlar.
- f) Bölümler arası çalışmaları koordine eder.
- g) Merkezin yıllık çalışma programı ve raporu ile rehberlik ve psikolojik danışma servislerinin yıllık rapor ve programlarının değerlendirilmesine ilişkin raporu, her yıl eylül ayının sonuna kadar bulunduğu il veya ilçenin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bölü Müge gönderir.
- h) Personelin adaylığının kaldırılması ile ilgili İşlemleri mevzuatına uygun olarak yürütür. Merkez elemanlarının hizmetin gerektirdiği konularda yetişmelerini sağlar.
- i) Merkez komisyonuna başkanlık eder, alınan kararlara göre gerekli çalışmaları yürütür.
- i) Merkezin hizmetleriyle ilgili yeni gelişmeleri izler ve hizmetin kalitesini yükseltmek için gerekli önlemleri alır.
- j) Merkez hizmetlerinin ekip çalışması anlayışıyla yürütülebilmesi için gerekli önlemleri alır.
- k) Merkezin çalışma alanında bulunan eğitim-öğretim kurumlarının, yönettmedeki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin düzenlenmesi için gerekli çalışmalarının planlanmasını, uygulanmasını ve değerlendirilmesini sağlar.
- l) Merkezin personel, özlük, bütçe, ayniyat, demirbaş işleri ile hizmetlerin gerektirdiği araç-gerecin sağlanması için uygun çalışmaları yapar.
- m) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri il danışma komisyonu toplantılarına katılır.
- n) Özel eğitim gerektiren öğrencilerin tanılanmaları için eğitsel tanılama, izleme ve değerlendirme ekibini oluşturur, bu ekibe başkanlık eder ve çalışmaların amacına uygun şekilde yürütülmesini sağlar.
- o) Merkezin tarama, tanılama, özel eğitim hizmetleri ile rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin yürütülmesinde İl veya ilçedeki ilgili kurum ve kuruluşlarla es güdümü

sağlar.

ö) Merkezin bölümlerinin tarama, tanılama ve danışanlarla ilgili uygulamalarında gerekli sağlık hizmetleri için görev bölgesinde bu hizmetleri veren veya verebilecek olan birimlerle es güdümü sağlar.

p) Merkezin görevlerine ilişkin konularda il/ilçede seminer ve kurs gibi hizmet içi eğitim etkinliklerinin mahallî hizmet içi eğitim plânına alınması için gerekli önerilerde bulunur, çalışmaları İzler. Konferans, panel, sempozyum gibi gerekli etkinliklerin de gerçekleştirilmesini sağlar, ilgili merkez elemanlarını etkinliklerde görevlendirir.

r) Harcamalarda merkezin ita amirliğini yapar.

s) Eleman sayısının yetersiz olduğu durumlarda hizmetlerin yürütülmesinde branşı ile ilgili merkez etkinliklerine katılır.

Müdür Yardımcılarının Görevleri

Madde 24 - Müdür yardımcıları aşağıdaki görevleri yapar:

a) Merkezde görevli memurlarla yardımcı hizmetler sınıfındaki personelin is bölümü nü düzenler, müdürün onayından sonra yürütülmesini sağlar.

b) Bölümlerin gereksinimlerini belirler ve sağlanması için gerekli önlemleri alır.

c) Bölümlerden gelen rapor ve yazıların yazılmasını sağlar.

d) Personel, özlük, bütçe, ayniyat, demirbaş hizmetlerinin düzenli bir biçimde yürütülmesini sağlar.

e) Merkez müdürünün bulunmadığı zamanlarda merkez komisyonuna başkanlık eder.

f) Satın alma işlerinde müdürün vereceği görevleri yapar.

g) Merkezin muayene, teslim alma ve sayım komisyonlarına başkanlık eder, bu konulardaki işlemleri zamanında yürütür.

h) Merkezin psikolojik ölçme araçları deposu, arşivleri ve kitaplığı gibi mekânların düzenli bir şekilde hizmete hazır bulundurulmasını ve korunmasını sağlar.

i) Merkezin harcamalarında tahakkuk memurluğu görevini yapar.

i) Müdürün olmadığı zamanlarda müdürlüğe vekâlet eder.

j) Eleman sayısının yetersiz olduğu durumlarda hizmetlerin yürütülmesinde branşı ile ilgili merkez etkinliklerine katılır.

k) Merkez müdürünün vereceği hizmetle ilgili diğer görevleri yapar.

Büro ve yardımcı Hizmetlerde Çalıştırılacak Personel

Madde 25 - Merkezin; personel, ayniyat, demirbaş, arşiv, mutemetlik isleri, her türlü günlük yazışma ve büro hizmetleri ile teknik konulardaki hizmetlerini yürütmek üzere müdür yardımcılarına bağlı olarak yeterli sayıda şef, memur, daktilo, yardımcı hizmetli, kaloriferci ve teknisyen gibi personel görevlendirilir.

Görevlendirme

Madde 26 - Rehberlik ve araştırma merkezine asil veya vekil müdür, müdür yardımcısı atamalarında atanacakların rehberlik ve psikolojik danışma veya özel eğitim hizmetleriyle ilgili alanlarda lisans düzeyinde yetişmiş olma esasi aranır.

Bölüm başkanının Görevleri

Madde 27 - Bölüm başkanı aşağıdaki görevleri yapar :

- a) Bölümün işlerini plânlar, es güdümü sağlar ve çalışmalarını izler.
- b) Bölümle ilgili hizmetlerin yürütülmesi için gerektiğinde diğer bölümle iş birliğini sağlar.
- c) Bölüm hizmetlerinin yürütülmesinde branşı ile ilgili çalışmalara katılır.
- d) Bölümün her türlü araç-gereç, kırtasiye ve diğer gereksinimlerinin sağlanması için müdüre öneride bulunur.
- e) Bölüm çalışmaları ile ilgili olarak düzenlenecek her türlü yazı ve raporları inceler ve parafe eder.
- f) Danışanlar veya bölümün diğer çalışmalarıyla ilgili konularda gerektiğinde toplantı yapar.
- g) Bölüm çalışma alanına giren konularla ilgili olarak kurs, konferans, seminer gibi etkinlikleri ve katılımcıları müdüre önerir.
- h) Üniversitelerin ilgili bölümlerinden staj, inceleme ve araştırma amacıyla merkeze gelenlere bölümüyle ilgili bilgi verir ve merkezdeki çalışmalarını düzenler.
- i) Merkez komisyonu toplantısında görüşülmek üzere bölümün yıllık çalışma programı ve raporunu bölüm elemanlarıyla birlikte hazırlar ve merkez müdürüne iletir.
- i) Bölümle ilgili çalışma programı, değerlendirme raporları, araştırma, proje raporları ve

diğer ilgili kayıtların usulüne uygun olarak tutulmasını sağlar.

j) Merkez müdürünün vereceği hizmetlerle ilgili diğer görevleri yapar.

Merkezde Bulunması Gereken Araç-Gereç, Defterler ve Basili Evrak

Madde 28 - Mevzuat gereği tutulması zorunlu olan İdarî, malî ve personel isleri ile ilgili her türlü defter ve basili evrakın yani sıra, merkezin hizmetleri ve görevleri ile ilgili tutulması gereken defterler ve basili evrak ile araç-gereç şunlardır:

- a) Her türlü psikolojik Ölçme araçları
- b) Ölçme araçları teslim ve dağıtım formları
- c) Ölçme araçları puanlama, kayıt ve profil formları
- d) Randevu defteri ve randevu fişi
- e) danışan görüşme formu
- f) Tarama fişi
- g) Tarama sonuçları istatistik formu
- h) Öğrenci gözlem formu
- i) İnceleme raporu formu
- i) Terapi izleme ve değerlendirme formu
- j) Genel istatistik çizelgesi
- k) Kütüphane defteri
- l) Yayın defteri
- m) Yayın istem fişi
- n) danışan kayıt defteri
- o) Merkezin kendi geliştirdiği ve da gereksinim duyulan diğer defter ve basili evrak
- ö) Bilgisayar Merkezin rehberlik ve psikolojik danışma ile özel eğitim çalışmalarının, daha etkin biçimde bilgisayar destekli olarak yürütülebilmesi için gerekli teknolojik donanım ve programlardan yararlanır.

İKİNCİ BÖLÜM

Merkezin Bölümleri ve Görevleri

Rehberlik ve Psikolojik danışma Hizmetleri Bölümü

Madde 29 - Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bölümü, bölüm başkanının sorumluluğunda merkezin çalışma alanının kapsamına göre yeterli sayıda psikolojik danışman, psikolog, psikometrisi, eğitim programcısı ve sosyal çalışmacıdan oluşur.

Rehberlik ve Psikolojik danışma Hizmetleri Bölümü Başkanlığının Görevleri

Madde 30 - Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bölümü başkanlığının görevleri şunlardır:

- a) Merkezin çalışma alanında yer alan eğitim-öğretim kurumlarının özellik, kademe ve türlerine göre ayrı ayrı olarak rehberlik hizmetleri çerçeve programını, Önceki uygulama sonuçları ile ilgili eğitim-öğretim kurumlarının da görüşlerini alarak hazırlar. Ders yılı başlamadan en az bir ay önce ilgili eğitim-öğretim kurumlarına ulaştırır.
- b) Rehberlik ve psikolojik danışma servisleri elemanlarıyla üniversiteler ve ilgili kuruluşlarla iş birliği yaparak öğrencilerin zihinsel, psikolojik ve sosyal bakımlardan dengeli ve sağlıklı bir şekilde kapasitelerini geliştirmeleri, yapıcı ve yaratıcı olmaları, özelliklerini tanımaları ve değerlendirmeleri ile bu yönde meslekî ve eğitsel rehberlikte bulunulması için grup rehberlik etkinliklerine yönelik programlar hazırlar ve uygulanmasında okullara gerekli yardımlarda bulunur.
- c) eğitim kurumlarının rehberlik ve psikolojik danışma servislerinden gelen öğrenciler ile çeşitli kurum ve kuruluşlardan gönderilen veya bireysel olarak merkeze başvuran bireyleri kabul eder, dosya açar ve gerekli psikolojik yardım hizmetini verir.
- d) Bölümün hizmetleri kapsamında yardım talebinde bulunanlara ilişkin çeşitli psikolojik, sosyal ve diğer ilgili bilgileri olabildiğince ilk ellerden sağlar, verilecek hizmetin niteliğine göre çeşitli psikolojik ölçme araçlarını bilimsel standartlarına göre uygular.
- e) Psikolojik yardım hizmeti verilenlerin aile, okul, arkadaş gibi sosyal çevresiyle olan ilişkilerinin değerlendirilmesi de yapılır.
- f) Bölüme başvuran ve hizmet verilen öğrenci veya bireylere ilişkin gerekli bilgi ve kayıtları içeren bir danışan dosyası bilimsel standartlara uygun olarak tutulur.

- g) Toplanan bilgiler ile yapılacak inceleme sonucunda, başvurana verilecek rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine İlişkin değerlendirme yapılır ve karara varılır.
- h) değerlendirme sonucuna göre öğrenci veya bireyin gereksinimi olan rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri verilir, bireysel veya grupta psikolojik danışma hizmeti gereken durumlarda mesleki formasyonu bu hizmeti vermeye uygun eleman varsa hizmet verilir. Uzman eleman yoksa başvuranın ilgili kurumlara sevki yapılır.
- i) Hizmet verilen öğrenci ve bireylerle ilgili olarak merkez dışına verilecek bilgilerde bireyi ve aileyi olumsuz etkileyebilecek, yanlış anlaşılmalara yol açabilecek beyan ve yorumlardan kaçınılır.
- i) çalışma alanı kapsamında bulunan eğitim kurumları dahilinde yönlendirmeye ilişkin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini, servisler ile ilgili kurum ve kuruluşların da görüşlerini alarak plânlar, yürütülmesi için gerekli es güdümü sağlar.
- j) Bölümün görevlerine ilişkin konularda çevrenin gereksinimlerini belirlemek, hizmetleri geliştirmek, niteliği ve verimi artırmak için araştırmalar yapar, bunların sonuçlarından yararlanır, yetkili ve ilgililerine iletir.
- k) öğrencilerin yönelebilecekleri üst öğrenim kurumları, is alanları ve mesleklere ilişkin bilgileri kapsayacak, onların çeşitli alanlardaki gelişimlerini destekleyecek yayınlar hazırlar ve eğitim-öğretim kurumlarına ulaştırır.
- l) eğitim-öğretim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma servislerini program dahilinde ziyaret eder, hizmetle ilgili konularda servis elemanları ve okul yönetimine rehberlikte bulunur, gereksinim ve sorunları belirleyerek çözümü için gerekli konulan bölüm başkanına bildirir.
- m) eğitim-öğretim kurumlarından gönderilen yıllık çalışma programı İle çalışma raporunu inceler, değerlendirir ve sonuçlarını raporlaştırarak bölüm başkanına verir ve değerlendirme sonucunda belirlenen konulan rehberlik ve psikolojik danışma servislerine bildirir.
- n) Görev bölgesindeki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri servisleri elemanlarıyla gerekli durum ve ilgili konularda toplantılar düzenler, toplantı sonunda belirlenen hususlarla ilgili gerekli önlemleri alır ve sonuçlarını izler.
- o) Hizmetlerde kullanılacak psikolojik ölçme araçları ile diğer araç ve tekniklerin tespiti, çoğaltımı, sağlanması, geliştirilmesi ve servislere dağıtımı için il düzeyinde yapılabilecek çalışmaları plânlar, yürütür ve sonuçlandırır.

p) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri servis elemanları, okul yöneticileri, sınıf öğretmenleri için psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri alanındaki görevleri ile ilgili uygulamalara ilişkin bilgi ve becerilerini artırıcı konferans, panel gibi toplantılarla çeşitli hizmet içi eğitim etkinlikleri düzenler. gerektiğinde üniversite ve ilgili kuruluşlardan eleman sağlar. Söz konusu etkinlikler ailelere yönelik olarak da düzenlenir.

r) Bölümün hizmetleriyle ilgili bilimsel gelişmeleri izler ve uygulamalarda yararlanır. Bölüm hizmetlerinin yürütülmesinde yeterli sayıda personel bulunmadığında gerekli atamalar yapıncaya kadar bölüm elemanları meslekî formasyonlarına ve niteliklerine en yakın hizmetlerin yürütülmesinde görevlendirilir.

Psikolojik danışman bulunmayan eğitim-öğretim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri yürütme komisyonunun toplantılarına gerektiğinde bölümden ilgili bir uzman katılır.

Özel eğitim Hizmetleri Bölümü Başkanlığı

Madde 31 - Özel eğitim hizmetleri bölümü, bölüm başkanının sorumluluğunda merkezin hizmet verdiği çalışma alanının kapsamına göre yeterli sayıda çeşitli branşlarda özel eğitimci, psikolog, psikometrisi, çocuk gelişimi ve eğitimcisi, sosyal çalışmacı ve psikolojik danışmanlardan oluşur.

Özel eğitim Hizmetleri Bölümü Başkanlığının Görevleri

Madde 32 - Özel eğitim hizmetleri bölümü başkanlığının görevleri şunlardır:

- a) Özel eğitim gerektiren bireylerin tespiti amacıyla yapılacak taramalarda yer alır.
- b) Aile, okul, sağlık kuruluşları, adli ve diğer kurumlardan; zihin, duygu ve sosyal yönden uyumsuzluk, gelişimdeki gerilik, öğrenme güçlüğü ve okul başarısızlığı, çeşitli bedensel engeller gibi nedenlerle gönderilen danışanları kabul eder, dosya açar, gerekli hizmeti verir.
- c) Özel eğitim gerektiren çocukların tanınması sürecinde gerekli her türlü hizmeti verir.
- d) Özel eğitimde, ailelere yönelik çeşitli bilgilendirme ile rehberlik program ve çalışmalarını ilgili birim ve kurumların iş birliğiyle plânlar, uygular, değerlendirir ve izler.
- e) Özel eğitim kurumları ile kaynaştırma programı uygulayan okulların rehberlik ve

psikolojik danışma hizmetleri servislerine yönetici ile Öğretmenlerine özel eğitimde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri konusunda gerekli destek hizmeti verir.

f) Merkezin görev bölgesinde özel eğitim gerektiren öğrencilerin üst öğrenim kurumları ve mesleğe yönelmeleri konusunda gerekli çalışmaları ve es güdümü sağlar.

g) Özel eğitim gerektiren çocukların gelişimlerini destekleyici nitelikte bireysel veya grupta çeşitli özel eğitim uygulamaları yapar.

h) Özel eğitim kurumları ile kaynaştırma programı uygulayan okulların rehberlik ve psikolojik danışma servislerince, engelli öğrencilere yönelik verilen rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine ilişkin program ve çalışmaları inceler, izler, değerlendirir.

i) Bölüm çalışmalarıyla ilgili konularda özel eğitim kurumları ve kaynaştırma programı uygulayan okulların personeline yönelik olarak onların bilgi ve becerilerini artırıcı konferans, panel gibi toplantılar ile çeşitli hizmet içi eğitim etkinlikleri düzenler. gerektiğinde üniversite ve ilgili kuruluşlardan eleman sağlar.

i) Hizmet verilen öğrenci ve bireylerle ilgili olarak merkez dışına verilecek bilgilerde kişiyi ve aileyi olumsuz etkileyebilecek, yanlış anlaşılmalara yol açabilecek beyan ve yorumlardan kaçınır.

j) Bölümün görevlerine ilişkin konularda çevrenin gereksinimlerini belirlemek, hizmetleri geliştirmek, niteliği ve verimi artırmak için araştırmalar yapar, bunların sonuçlarından yararlanır, yetkili ve ilgililerine iletir.

k) Bölüm etkinliklerinde kullanılacak psikolojik ölçme araçları ile diğer araç ve tekniklerin belirlenmesi, sağlanması ve geliştirilmesi için il içinde yapılabilecek çalışmaları plânlar, yürütür ve sonuçlandırır.

l) Özel eğitim gerektiren öğrencilerin kendilerine, ailelerine ve eğitim kurumlarına yönelik, onların gelişmelerini destekleyecek yayınlar hazırlar ve ilgililere ulaştırır.

m) Bölüm hizmetleriyle ilgili bilimsel gelişmeleri izler, bunlardan uygulamalarda yararlanır. Bölüm hizmetlerinin yürütülmesinde yeterli sayıda personel bulunmadığında, gerekli atamalar yapıncaya kadar bölüm elemanları, meslekî formasyonlarına ve niteliklerine en yakın hizmetlerin yürütülmesinde görevlendirilir.

Merkez Komisyonu

Madde 33 - Merkez komisyonu; yönetici, bölüm başkanları, uzman personel ve psikolojik danışmanların tamamından oluşur.

Merkez çalışmalarının bütünlük içinde yürütülmesi ve eşgüdümüyle koordinasyonu ile ilgili konulan görüşmek üzere yılda en az iki kez müdürün başkanlığında toplanır.

Merkez Komisyonunun Görevleri

Madde 34 - Merkez komisyonunun görevleri şunlardır:

- a) Merkezin bölüm çalışmalarını programına göre değerlendirir, gelecek yıla ait bölüm çalışma programlarını inceleyerek karara bağlar.
- b) Merkezin rehberlik ve psikolojik danışma, Özel eğitim hizmetleri ile eğitim-öğretim kurumlarındaki bu hizmetlerin geliştirilmesi için gerekli çalışmaları, gereksinimleri belirler ve önlemleri karara bağlar.

Merkez kitaplığı

Madde 35 - Merkezde alanla ilgili yayınların bulunduğu bir kitaplık oluşturulur. Bu kitaplığa, hizmetlerde yararlanılması amacıyla rehberlik ve psikolojik danışma, özel eğitim ve diğer ilgili konularda temel kaynaklar ve alanla ilgili yeni yayınlar sağlanır. gerektiğinde kitaplıkta bilgisayar teknolojisi ve ağlarından yararlanır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Uzmanların Görevleri

Psikolojik Danışmanın Görevleri

Madde 36 - Merkezde görevli psikolojik danışman aşağıdaki görevleri yapar:

- a) öğrencilerin veya bireylerin kendilerini ilgileri, yetenekleri, meslekî değerleri gibi yönleriyle tanımalarına, meslekler hakkında bilgi edinmelerine, kendi özelliklerine hangi mesleklerin uygun olduğunu fark etmelerine, çevreleri ile olumlu ilişkiler ve daha verimli çalışma alışkanlıkları geliştirebilmelerine, eğitimle ilgili sorunlarını ve güçlüklerini

giderebilmelerine yönelik psikolojik yardım hizmetlerini verir. Bu öğrenciler veya bireyler için gerekli resmî işlemleri yapar.

b) çalışma alanında yer alan eğitim-öğretim kurumlarının özellik, kademe, türlerine göre ayrı olmak üzere çerçeve programı ve etkinlik programlarının hazırlanmasına ilişkin çalışmaları organize eder ve bu çalışmalara katılır. Bu çalışmanın ön hazırlığı olarak kurumdaki önceki uygulama sonuçları, kurumun özellikleri ve çeşitli boyutları incelenir.

c) Psikolojik ölçme araçlarını standartlarına uygun olarak uygular, değerlendirir, sonucunda gerekli rehberlik hizmetini verir.

d) Rehberlik ve psikolojik danışma servislerine yönelik olarak yöneltme kapsamındaki çalışmaları organize eder, düzenlenmiş çalışmalara katılır ve bu çalışmalar doğrultusunda çeşitli yayımlar hazırlar.

e) Rehberlik ve psikolojik danışma servislerinin ihtiyaç ve sorunlarını belirlemeye yönelik çalışmaları yürütür.

f) eğitim-öğretim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma servislerinden gelen çalışma rapor ve programlarını inceler, değerlendirir ve değerlendirme sonuçlarını genel bir rapor haline getirir. Bu rapora bölümündeki elemanların görüş ve Önerilerini de ekleyerek Bölüm başkanına iletir.

g) Hizmetlerle ilgili çeşitli araştırma-geliştirme çalışmalarına katılır.

h) eğitim-öğretim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma servislerinde görev yapan psikolojik danışmanlara, verilecek hizmetlere ilişkin rehberlikte bulunur.

i) Psikolojik danışmanı bulunmayan okullar öncelikli olmak üzere okulların ve öğrencilerin gereksinimleri doğrultusunda yöneticilere, öğretmenlere, gerekli durumlarda ailelere yönelik toplantı, panel ve konferans gibi etkinlikler düzenler, gerekli hizmet içi eğitim etkinliklerini önerir.

i) Alanla ve bölümün hizmetleriyle ilgili bilimsel gelişmeleri izler, uygulamalarında bu gelişmelerden yararlanır.

j) Merkezde diğer meslek elemanlarıyla ekip çalışması yapar ve görevlerine ilişkin kayıtları usulüne uygun şekilde tutar.

k) Merkez müdürünün vereceği hizmetle ilgili diğer görevleri yapar.

Psikologun Görevleri

Madde 37 - Merkezde görevli psikolog aşağıdaki görevleri yapar:

- a) Atıcık özellikleri, uyum güçlükleri, sorunları veya özürleri bakımından incelenmesi ve tanınması gereken danışanlar için tanılama çalışması yapar.
- b) Bu çalışmalar için gerekli psikolojik ölçmeleri yapar, yöntem ve teknikleri kullanır ve bunların sonuçlarını değerlendirir.
- c) Danışanlara kendi alanı ile ilgili olan psikolojik yardımları verir, gerekli terapi çalışmalarını yürütür.
- d) gerektiğinde danışanları çevrede psikolojik yardım veren başka kurum ve kuruluşlara yönlendirir.
- e) Çevrede ve okullarda alanıyla ilgili araştırmalar yapar veya yapılanlara katılır. sonuçları, önerileriyle birlikte ilgililere iletir,
- f) alanı ve bölümünün hizmetleriyle ilgili bilimsel gelişmeleri izler, uygulamalarında bunlardan yararlanır.
- g) Merkezdeki diğer meslek elemanlarıyla ekip çalışması yapar ve görevlerine ilişkin gerekli kayıtları usulüne uygun şekilde tutar.
- h) Merkez müdürünün vereceği hizmetle ilgili diğer görevleri yapar.

Psikometristin Görevleri

Madde 38 - Merkezde görevli psikometristi aşağıdaki görevleri yapar;

- a) Merkezin ve bulunduğu bölümün hizmetlerinin gerektirdiği psikolojik ölçme araçlarına ilişkin olarak ihtiyaçlarını belirler.
- b) Hizmetlerde ihtiyaç duyulan psikolojik ölçme araçlarının yerel olanaklara göre geliştirilmesi ve uyarlanmasıyla ilgili çalışmalar yapar. gerektiğinde çalışmalar için bölgede bir ekip oluşturulmasına yönelik olarak yönelime önerilerini bildirir. Bu ekibin çalışmalarına katılır ve çalışmaları organize eder.
- c) Hizmetlerde kullanılan mevcut psikolojik ölçme araçlarının geçerlik, güvenirlik gibi niteliklerini izler, normlarını sağlar, gerekli düzenleme ve düzeltme çalışmalarını yürütür.
- d) gerektiğinde merkezde ve bölümündeki inceleme veya tanılama amacıyla yapılan ölçme

aracı uygulamalarına katılır.

e) Psikolojik ölçme araçlarından elde edilen verileri işlemek için istatistiksel teknikler geliştirir.

f) Hizmet bölgesindeki psikolojik ölçme araçlarıyla ilgili hizmet içi eğitim etkinliklerine katılır veya gerektiğinde organize eder.

g) Yönlendirmede rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin düzenlenmesi ve yürütülmesine ilişkin psikometrim çalışmaları yürütür veya ilgili çalışmalara katılır.

h) Bölümünün hizmetleri ve psikolojik ölçme araçlarına ilişkin bilimsel gelişmeleri izler ve çalışmalarında bunlardan yararlanır.

i) Merkezdeki diğer meslek elemanlarıyla ekip çalışması yapar ve görevlerine ilişkin kayıtları usulüne uygun şekilde tutar.

i) Merkez müdürünün vereceği, hizmetle ilgili diğer görevleri yapar.

Eğitim Programcısının Görevleri

Madde 39 - Merkezde görevli eğitim programcısı aşağıdaki görevleri yapar:

a) Merkezin hizmet alanında kullanılan mevcut rehberlik programlarını amaç, içerik, uygulama ve kullanılan araç ve gerecin uygunluğu gibi yönlerden sürekli olarak izler, değerlendirir ve sonuçlarını merkezdeki ilgili uzmanlara ve eğitim-öğretim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma servislerine iletir.

b) çeşitli rehberlik programlarını (mevcut olan, hizmet alanında gereksinim duyulan, öğrencilere ve ailelere yönelik programlar ile ilgili personel için gerekli hizmet içi eğitim programları) ilgili alan uzmanlarıyla birlikte geliştirir.

c) Okul veya öğretim programlarıyla ilgili çalışmalara, yönlendirme ve yönlendirmedeki rehberlik hizmetleri açısından katılır.

d) Programların uygulanması sırasında ortaya çıkan sorunları araştırır, değerlendirir ve sonuçları merkez müdürüne iletir.

e) Merkezin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine ilişkin plânlamalarını yapar ve bu hizmetler açısından hizmet alanının gereksinimlerinin belirlenmesine ilişkin inceleme ve araştırmalara katılır.

f) Alan ve bölümün hizmetlerine ilişkin bilimsel gelişmeleri izler ve çalışmalarında bunlardan yararlanır.

g) Merkezdeki diğer meslek elemanlarıyla ekip çalışması yapar ve görevlerine ilişkin kayıtları usulüne uygun şekilde tutar.

h) Merkez müdürünün vereceği, hizmetle ilgili diğer görevleri yapar.

Sosyal Çalışmacının Görevleri

Madde 40 - Merkezde görevli sosyal çalışmacı aşağıdaki görevleri yapar:

a) Merkeze yapılan başvurular üzerine öğrenci, aileler ve diğer ilgililerle görüşme yapar, gerekli bilgileri toplar.

b) Merkeze gelen öğrenci veya bireyleri aile yapısı, fizikî-sosyal gelişim, çocuk-aile ilişkisi, eğitim, çevreye uyum gibi çeşitli değişkenlere göre inceler, bilgileri değerlendirir. çeşitli sosyal çalışma tekniklerini kullanarak problemlerin çözülmesine yardımcı olur.

c) Merkeze gelen öğrenci veya bireylerin sosyal ve ekonomik durumlarına göre çevrede yararlanabilecekleri eğitsel ve sosyal hizmet olanaklarını araştırır, tanıtır.

d) Hizmetlere ilişkin konferans, gezi, seminer, grup toplantısı gibi sosyal etkinlikleri organize eder.

e) Hizmet alanında toplumun ekonomik, sosyal, kültürel ve benzeri özelliklerinin ve gereksinimlerinin belirlenmesine ilişkin araştırmalar yapar, bunları hizmetlerde yararlanılmak üzere ilgililere iletir ve bu düzenleme çalışmalarına alanıyla ilgili konularda katılır.

f) Merkezin tanıtılması ve diğer kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapılması yönünde çalışmalarda bulunur.

g) Alan ve bölümünün hizmetleriyle ilgili bilimsel gelişmeleri izler, çalışmalarında bunlardan yararlanır.

h) Merkezdeki diğer meslek elemanlarıyla ekip çalışması yapar ve görevlerine ilişkin kayıtları usulüne uygun şekilde tutar.

i) Merkez müdürünün vereceği, hizmetle ilgili diğer görevleri yapar.

Özel Eğitiminin Görevleri

Madde 41 - Merkezde görevli Özel eğitimci aşağıdaki görevleri yapar.

Uzmanlık alanı olan özür grubunda:

- a) Danışanların, ayırıcı tanılama çalışmalarına katılır.
- b) Danışanların eğitimlerini ve gelişimlerini sürdürmeleri için gerekli olan becerilerin kazandırılmasına ilişkin eğitsel terapi çalışmalarını bireysel ve grup etkinlikleri şeklinde yürütür.
- c) değerlendirme sonuçlarına göre, sürdürülen eğitim uygulamaları ve bireydeki gelişmeler konusunda; danışanın kendisine, ailesine ve öğretmenlerine bilgi verir. Sağlanan gelişmelerin okul, aile ve diğer ortamlarda sürekliliği bakımından gerekli es güdümü sağlar.
- d) Danışanların özürleri, kişilik yapıları, gelişim Özellikleri ile ilgi ve yeteneklerine uygun bireysel ve da grup eğitsel programları hazırlar, uygular, geliştirir ve sonuçlarını değerlendirir.
- e) Bu programların uygulanabilmesi için uygun fizikî ortam ile araç-gereç gereksinimini belirler ve yönetime iletir.
- f) Yürütülen etkinliklerin çocukların gelişimlerine olan katkılarını değerlendirir ve danışanı sürekli izleyerek gelişim durumlarını belli aralıklarla kaydeder.
- g) Danışanların eğitsel ve meslekî yönlendirilmelerinde; özür türü ve özelliklerine uygun kararlar alınabilmesi için diğer alan uzmanlarıyla iş birliği yapar.
- h) Ailelere, Öğretmenlere ve öğrencilere, özel eğitim yöntem ve teknikleri ile eğitim materyalleri ve bunların sınıf ve ev ortamında amaca uygun olarak kullanılması konularında bilgi verir.
- i) Özel eğitime ilişkin bilimsel gelişmeleri izler ve çalışmalarında bunlardan yararlanır.
- i) çalışmalarını merkezdeki diğer uzman elemanlarla ekip çalışması içerisinde yürütür ve görevine ilişkin kayıtları usulüne uygun tular.
- j) Merkez müdürünün vereceği, hizmetle ilgili diğer görevleri yapar.

Çocuk Gelişimi ve Eğitimcisinin Görevleri

Madde 42 - Merkezde görevli çocuk gelişimi ve eğitimcisi aşağıdaki görevleri yapar;

- a) danışanları fizikî, zihinsel ve sosyal gelişim bakımından inceler, danışanların yaş düzeylerine uygun gelişimlerini değerlendirir.
- b) Danışanların gelişim özelliklerine göre eğitsel terapi çalışmalarına, gelişimi değerlendirme yönünden destek olur.

- c) Danışanın gelişimi ve eğitimini izler, beklenen gelişimi gösteremeyen çocuklar için ilgili meslek elemanlarıyla iş birliği yapar.
- d) alanı ile ilgili konularda ailelere ve öğretmenlere rehberlik eder. Çocuk gelişimi ve eğitimi ile ilgili broşür, kitapçık hazırlama çalışmalarına katılır.
- e) çeşitli gelişim Ölçeklerinin geliştirilmesi çalışmalarına katılır.
- f) alanıyla ilgili araştırma ve inceleme yapar, gelişmeleri izler, bunlardan görevlerinde yararlanır.
- g) Merkezdeki diğer meslek elemanlarıyla ekip çalışması yapar ve görevlerine ilişkin kayıtları usulüne uygun şekilde tutar.
- h) Merkez müdürünün vereceği, hizmetle ilgili diğer görevleri yapar.

BESİNCİ KISIM

Eğitim-öğretim Kurumlarında Rehberlik ve Psikolojik danışma Hizmetleri

BİRİNCİBÖLÜM

Servisin Kuruluşu ve Okul Yönetimi

Rehberlik ve Psikolojik danışma Servislerinin Kuruluşu

Madde 43 - Resmî ve özel eğitim-öğretim kurumlarında rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini yürütmek üzere, rehberlik ve psikolojik danışma servisi kurulur. Bu servise öğrenci sayısına göre yeterli eleman atanır. Hizmetin özellikleri açısından uygun fizikî ortam ve gerekli donatım sağlanır.

Madde 44 - Rehberlik ve psikolojik danışma servisi rehberlik ve araştırma merkeziyle koordineli çalışır.

Psikolojik danışmanı bulunmayan eğitim-öğretim kurumları sınıf rehber öğretmenliğine ilişkin rehberlik hizmetleri kapsamında, yürütme kurulu aracılığıyla rehberlik ve araştırma merkezleriyle iş birliği içinde çalışır.

Rehberlik ve Psikolojik danışma Hizmetleri Yürütme Komisyonu

Madde 45 - Her eğitim-öğretim kurumunda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin planlanması, es güdümün ve kurum içindeki iş birliğinin sağlanması amacıyla rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri yürütme komisyonu oluşturulur.

Bu komisyon, ders yılında birinci ve ikinci dönemin başladığı ilk ay ile ders yılının tamamlandığı son ay içerisinde olmak üzere, yılda en az üç defa toplanır.

Ayrıca ders yılı içinde gerektiğinde okul müdürünün uygun gördüğü tarihlerde de toplanabilir.

Rehberlik ve psikolojik danışma servisindeki psikolojik danışmanlar bu komisyonun sürekli üyesidir. diğer üyeler her ders yılı başında öğretmenler kurulunda yeniden belirlenir.

Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri yürütme komisyonu okul müdürünün başkanlığında aşağıdaki üyelerden oluşturulur:

- a) Müdür yardımcıları.
- b) Rehberlik ve psikolojik danışma servisi psikolojik danışmanları.
- c) Sınıf rehber öğretmenlerinden her sınıf seviyesinden seçilecek en az birer temsilci.
- d) Disiplin kurulundan bir temsilci.
- e) Okul-aile birliği ve okul koruma derneğinden birer temsilci.
- f) Okul öğrenci temsilcisi.

Rehberlik ve Psikolojik danışma Hizmetleri Yürütme Komisyonunun Görevleri

Madde 46 - Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri yürütme komisyonu aşağıdaki görevleri yapar :

- a) Rehberlik ve psikolojik danışma servisinde hazırlanan yıllık program ve yürütme plânını inceler, bu konudaki görüşlerini bildirir. Uygulanması için gerekli önlemleri karara bağlar.
- b) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin yürütülmesi sırasında hizmetlere ilişkin çalışmaları ve ortaya çıkan sorunları inceler, değerlendirir ve bunların çözümüne ilişkin önlemleri belirler.
- c) eğitim ortamında; öğrenciler, aileler, yöneticiler, öğretmenler ve psikolojik danışmanlar

arasında sağlıklı ve uyumlu ilişkiler kurulabilmesi için gerekli önlemleri görüşür ve yapılacak çalışmaları belirler.

d) Yönlendirmeye ilişkin eğitsel ve meslekî rehberlik çalışmalarında ve öğrencileri yönlendirmede, okuldaki eğitim-öğretim etkinlikleri ile eğitsel etkinliklerden karşılıklı olarak yararlanılabilmesi için gerekli önlemleri ve çalışmaları belirler.

e) yapılacak çalışmalarda birey, aile, ilgili kurum-kuruluşlara yönelik iletişim ve iş birliğine ilişkin önlemleri belirler.

Psikolojik danışmanı bulunmayan eğitim-öğretim kurumlarında gerektiğinde rehberlik ve araştırma merkezinden bir uzmanın bu komisyona katılması sağlanır.

Okul Müdürünün Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerine İlişkin Görevleri

Madde 47 - Okul müdürü aşağıdaki görevleri yapar:

a) Okulda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin sağlıklı şekilde yürütülebilmesi için, hizmetin gerektirdiği fiziksel şartları ve uygun çalışma ortamını hazırlar, kullanılacak araç ve gereci sağlar.

b) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri yürütme komisyonunu kurar, bu komisyona başkanlık eder.

c) Okulun rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin yürütülmesi ile ilgili yıllık program ve yürütme plânının hazırlanmasını sağlar ve uygulanmasını izler.

d) Okulun psikolojik danışman ihtiyacını, öğrenci sayısını ve bu sayıdaki artışı dikkate alarak belirler

ve bulunduğu il veya ilçe millî eğitim müdürlüğünün ilgili bölümüne bildirir.

e) Okulda birden fazla psikolojik danışman varsa birini koordinatör olarak görevlendirir.

f) Rehberlik ve psikolojik danışma servisinde birden fazla psikolojik danışman olması hâlinde; program, plânlama, araştırma gibi birlikte yapılması gereken görevler dışında, hizmetlerin yürütülmesinde öğrenci sayıları, sınıflar, meslekî formasyon ve özel beceriler gibi ölçütlere göre gerektiğinde psikolojik danışmanlar arasında iş bölümü yapar. Ancak bu iş bölümünün dengeli olmasına ve hizmetlerin gerektirdiği eş güdüm ve bütünlüğü zedelememesine dikkat eder.

g) Rehberlik ve psikolojik danışma servisiyle iş birliği yaparak okuldaki Öğretmenleri her sınıfa bir sınıf rehber öğretmeni olmak üzere görevlendirir. Zorunlu olmadıkça sınıf rehber

öğretmenlerini sınıftaki öğrencilerin mezuniyetine kadar değiştirmez ve sınıf rehber öğretmenlerini bir zorunluluk bulunmadıkça yönelim işlerinde görevlendirmez.

h) Okuldaki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin ve bu konudaki programın verimli ve düzenli bir biçimde yürütülmesi için psikolojik danışman, sınıf rehber öğretmenleri, öğrenciler ve veliler arasında es güdümü sağlamak için gerekli özeni gösterir.

i) Öğrencileri yönlendirme çalışmalarında rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri servisi elemanları, öğrenciler, veliler, sınıf rehber öğretmenleri, branş Öğretmenleri ve diğer yöneticiler arasında iş birliği ve organizasyon ile değerlendirme sonuçlarının bir bütünlük içinde kayıtlarının tutulmasını sağlar.

i) başka eğitim-öğretim kurumlarından gelen öğrencilerin gelişim dosyalarını, geldikleri eğitim kurumlarından ister ve rehberlik ve psikolojik danışma servisine iletir.

j) Rehberlik ve psikolojik danışma servisinde hazırlanan program ile yürütme plânının birer örneğini ders yılının başladığı ilk ay içerisinde, yıl sonu çalışma raporunun bir örneğini ise ders yılının tamamlandığı ay içerisinde bağlı bulunduğu rehberlik ve araştırma merkezine gönderir.

Müdür Yardımcılarının Rehberlik ve Psikolojik danışma Hizmetlerine İlişkin Görevleri

Madde 48 - Okul müdür yardımcıları aşağıdaki görevleri yapar:

- a) Sorumlu olduğu sınıflardaki öğrencilere ilişkin sorunları ve bu öğrencilerle ilgili gerekli bilgi ve belgeleri rehberlik ve psikolojik danışma servisine iletir.
- b) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri yürütme komisyonu toplantılarına katılır.
- c) Okul müdürünün vereceği rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleriyle ilgili diğer görevleri yapar.

İKİNCİ BÖLÜM

Koordinatör Psikolojik Danışmanın Görevleri

Madde 49 - Koordinatör psikolojik danışman aşağıdaki görevleri yapar:

- a) Rehberlik ve psikolojik danışma servisi ile okul yönetimi arasındaki koordinasyonu

sağlar.

- b) Rehberlik ve psikolojik danışma servisinin hazırladığı okulun rehberlik programlarını ve çalışma raporlarını onaylamak ve birer örneğini rehberlik ve araştırma merkezine gönderilmek üzere okul müdürüne iletir.
- c) Uygulanan rehberlik programları, gerçekleştirilen ve yapılacak olan rehberlik etkinliklerine ilişkin olarak öğretmenler kuruluna bilgi verir.
- d) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri etkinliklerine servis elemanı olarak fiilen katılır.

Psikolojik Danışmanın Görevleri

Madde 50 - Psikolojik danışman aşağıdaki görevleri yapar:

- a) İl çerçeve programını temel alarak okulunun rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri programını sınıf düzeylerine, okulun türüne ve öğrencilerin İhtiyaçlarına göre hazırlar.
- b) Rehberlik programının ilgili kısmının uygulanmasında sınıf öğretmenlerine rehberlik eder.
- c) Okulunun tür ve Özelliklerine göre gerekli eğitsel ve meslekî rehberlik etkinliklerini plânlar, programlaştırarak uygular veya uygulanmasına rehberlik eder.
- d) Bireysel rehberlik hizmetlerini alanın ilke ve standartlarına uygun biçimde yürütür.
- e) eğitsel, meslekî ve bireysel rehberlik çalışmaları için öğrencilere yönelik olarak bireyi tanıma etkinliklerini yürütür.
- f) Bireysel rehberlik hizmetleri kapsamında formasyonu uygunsa psikolojik danışma yapar.
- g) Sınıflarda yürütülen eğitsel ve meslekî rehberlik etkinliklerinden, uygulanması rehberlik ve psikolojik danışma alanında Özel bilgi ve beceri gerektirenleri uygular.
- h) Okul içinde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleriyle ilgili konularda araştırmalar yapar, bunların sonuçlarından yararlanılmasını sağlar.
- i) Öğrencinin mezun olacağı dönemde, okuldaki tüm eğitim ve öğretim sürecindeki gelişimini, yönlendirilmesi açısından önemli özelliklerini ve bu konudaki önerilerini içeren bir değerlendirme raporunu sınıf rehber öğretmeni, veli, öğrenci ve okul yönetiminin iş birliğiyle hazırlar. Bu raporun aslini öğrenci gelişim dosyasına koyar, bir Örneğini de Öğrenciye veya velisine verir.
- i) eğitim-öğretim kurumundaki seçmeli derslerin konulmasında çevre koşulları, okulun

olanakları, öğretmen sayısı ve branşı da gözetilerek yeni seçmeli derslere ilişkin araştırma yapar, bu derslerin zümre öğretmenlerince gerçekleştirilecek program çalışmalarında alanı ile ilgili görüşlerini bildirir.

j) Okulda özel eğitim gerektiren öğrenci varsa veya kaynaştırma eğitimi sürdürülüyorsa, bu kapsamdaki öğrencilere ve ailelerine gerekli rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini rehberlik ve araştırma merkezinin iş birliğiyle verir.

k) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine ilişkin öğrenci gelişim dosyalarını ve diğer gerekli kayıtları tutar, ilgili yazışmaları hazırlar ve İstenen raporları düzenler.

l) Okula bir alt öğrenim kademesinden veya nakil yoluyla gelen öğrencilerin gelişim dosyalarını inceler, sınıf rehber öğretmeniyle iş birliği içinde değerlendirir.

m) Gerektiğinde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinde kullanılacak ölçme araçları, doküman ve kaynakları hazırlama ve geliştirme çalışmalarına katılır.

n) öğrencilerin ilgi, yetenek ve akademik başarıları doğrultusunda eğitsel kollara yönltilmesi konusunda branş ve sınıf rehber öğretmenine bilgi verir ve iş birliği yapar.

o) Ailelere, öğrencilere, sınıf rehber öğretmenlerine ve gerektiğinde diğer okul personeline yönelik hizmet alanına uygun toplantı, konferans ve panel gibi etkinlikler düzenler.

p) Okulda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine ilişkin komisyonlara ve toplantılara katılır, gerekli bilgileri verir, görüşlerini belirtir.

r) Orta öğretim kurumlarında Millî eğitim Bakanlığı Orta öğretim kurumları Ödül ve Disiplin Yönetmeliğinin ilgili maddesinde belirtilen görevi yapar.

s) Ders yılı sonunda bu alanda yapılan çalışmalarını değerlendirir, sonuçlarını ve gerekli bilgileri içeren bir rapor hazırlar.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Öğretmenler

Sınıf Rehber Öğretmeninın Görevleri

Madde 51 - sınıf rehber öğretmeni aşağıdaki görevleri yapar:

a) Okulun rehberlik ve psikolojik danışma programını çerçevesinde sınıfın yıllık çalışmalarını plânlar ve bu plânlamanın bir örneğini rehberlik ve psikolojik danışma servisine verir.

- b) Rehberlik için ayrılan sürede sınıfa girer. sınıf rehberlik çalışmaları kapsamında eğitsel ve meslekî rehberlik etkinliklerini, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri servisinin organizasyonu ve rehberliğinde yürütür.
- c) sınıfındaki öğrencilerin öğrenci gelişim dosyalarının tutulmasında, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri servisiyle iş birliği yapar.
- d) sınıfa yeni gelen öğrencilerin gelişim dosyalarını rehberlik ve psikolojik danışma servisi ile iş birliği içinde inceler, değerlendirir.
- e) Çalışmalarda öğrenci hakkında topladığı bilgilerden özel ve kişisel olanların gizliliğini korur.
- f) Sınıfıyla ilgili çalışmalarını, ihtiyaç ve önerilerini belirten bir raporu ders yılı sonunda ilk hafta içinde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri servisine iletir.
- g) öğrencilerin ilgi, yetenek ve akademik başarıları doğrultusunda eğitsel kollara yönlentilmeleri konusunda psikolojik danışmanla iş birliği yapar.
- h) Okul müdürünün vereceği, hizmetle ilgili diğer görevleri yapar.
- İlköğretimde 1'inci sınıftan 5'inci sınıfa kadar olan sınıfları okutan öğretmenler de bu görevleri kendi sınıflarında; üst sınıflardaki sınıf rehber öğretmenleri gibi, öğrencilerinin yaş, gelişim, eğitim durumları, bireysel özellikleri ve gereksinimleri doğrultusunda, rehberlik ve psikolojik danışma servisinin es güdümünde yürütürler.

Diğer Öğretmenler

Madde 52 - sınıf rehber öğretmenliği görevi olmayan öğretmenler de gerektiğinde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri servisinin plânlama ve es güdümüyle çalışmalara yardımcı olurlar.

Okul Müdürünün vereceği, rehberlikle ilgili görevleri yerine getirirler.

ALTINCI KISIM

Çeşitli Hükümler

Yetiştirme

Madde 53 - Hizmeti geliştirmek ve niteliğini artırmak, rehberlik ve araştırma merkezleri

ile eğitim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma servislerindeki elemanların, rehberlik alanındaki görevlerini yürütebilmeleri için gerekli bilgi ve becerileri kazanmalarını sağlamak amacıyla okul müdürleri, sınıf rehber öğretmenleri ve diğer ilgili elemanlar için eğitim ve yetiştirme önlemleri Bakanlıkça alınır.

Çalışma Saatleri ve İzinler

Madde 54 - Rehberlik ve araştırma merkezlerinde görevli uzmanlar ve psikolojik danışmanların çalışma saatleri ve izinleri ile ilgili konular, 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 99, 102, 103, 104 üncü maddeleri esaslarına göre düzenlenir.

Rehberlik ve psikolojik danışma servislerinde görevli psikolojik danışmanların çalışma süreleri haftalık 30 is saatidir. Günlük çalışma saatleri eğitim-öğretim kurumunun özellik ve ihtiyaçlarına göre okul müdürlüğünce düzenlenir. Bu elemanlar izin ve tatillerini diğer öğretmenler gibi kullanırlar.

Verilemeyecek Görevler

Madde 55 -eğitim-öğretim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma servislerinde görevli psikolojik danışmanlara yönetim, büro işlerinde, ders, nöbet ve sınav gibi rehberlik ve psikolojik danışmadaki hizmet alanlarıyla ilişkisiz konularda görev verilemez. Ancak bu durum yönetici olarak atanmalarına engel teşkil etmez.

İlk Atama, Yer Değiştirme Suretiyle Atama, Adaylığın kaldırılması

Madde 56 - Rehberlik ve araştırma merkezi ve rehberlik ve psikolojik danışma servisi elemanlarının atama ve yer değiştirme suretiyle atamadan yürürlükteki mevzuat hükümlerine göre yapılır.

Resmî eğitim-öğretim kurumlarına atanacak aday psikolojik danışmanlar ilk olarak rehberlik ve araştırma merkezlerinde görevlendirilirler. Adaylıkları burada kaldırıldıktan sonra, eğitim-öğretim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma servislerine dağıtımları yapılır.

Rehberlik ve araştırma merkezlerine yapılacak atama ve görevlendirmelerde, lisansüstü dereceye sahip olma, tercih nedenidir.

YEDİNCİ KISIM

Kaldırılan Mevzuat.Yürürlük,Yürütme Yürürlükten Kaldırılan Mevzuat

Madde 57 - Bu Yönetmeliğin yayımı tarihinden itibaren 16/12/1985 tarihli ve 2201 sayılı Tebliğler Dergisinde yayımlanan Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği ve ilgili genelgeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlük

Madde 58 - Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 59 - Bu Yönetmelik hükümlerini Millî eğitim Bakanı yürütür.

ÖZGEÇMİŞ

ERCAN ÖZDEMİR

30 Temmuz 1974 yılında Sinop'da doğdu.İlkokulu Gülsuyu İlköğretim okulunda ,ortaokul ve liseyi Ertuğrul Gazi Lisesi'nde tamamladı.

1991 yılında Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışma bölümünü kazandı.Bu bölümden 1996 yılında mezun oldu.1998 yılında Maltepe Kız Meslek Lisesinde Rehber Öğretmen olarak göreve başladı.2004 yılından itibaren halen görevini sürdürdüğü Burak Bora Anadolu Lisesinde görevine devam etmektedir.

2006-2007 eğitim-öğretim yılında Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bölümünde başladığı lisans üstü öğrenimine halen devam etmektedir.

Adres:Çınar mh.Güç sk Reşitağa apt.no:22 A blk.D-15 Küçükyalı Maltepe/İstanbul

E-mail:rehercan@hotmail.com